

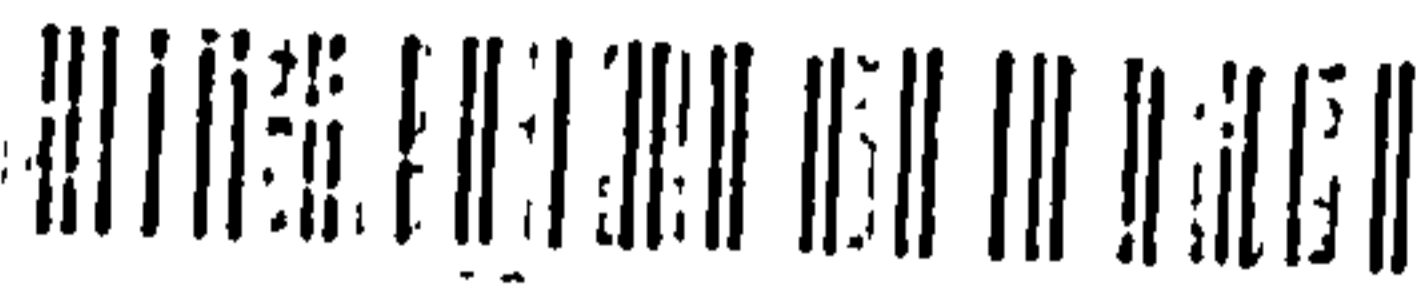
म. ग्रं. सं. ठाणे

विषय

वारदा

सं. क्र.

४७३

REFBK-0004115

म. ग्रं. मं. टाणे

य

१९३०

प्रसिद्ध

उर्फ

निष्कलंक अवतार यांचे चरित्र

लेखक व प्रकाशक

मौ. गुलाम यासीनखान

(पेन्शनर आंत्रकारी दारोगा आकोला)

मुद्रक:- रा. रा. भालचंद्र पंढरीनाथ खेळकर
मुद्रणालय:- 'वतनदार' छापखाना आकोला.

द्विजरी सन १३४९

इसवी सन १९३०

सर्व प्रकारचे हक ग्रंथकर्त्याने स्वार्थीन ठेविले आहेत.

किंमत १० आणे

DEDICATED.

TO

Mr. S. M. Rahman B. A. L L. B.,
M. R. A. S. F. R. S. A. (London)
M. L. C., High Court Pleader Akola
As An Humble Tribute

to

His High Attainments and scholarship.

Author

समर्पण

श्रेष्ठ प्रेषित उर्फ निष्कलंक अवतार या नांवाचें पुस्तक
विद्वान, जनाव एस, एम, रहमान. बी. ए. एल एल. बी.
एम. आर. ए. एस. एफ. आर, एस. ए. (लंदन),
एम, एल. सी., हॉयकोर्ट वकील, आकोला,

यांना त्यांचें संपादित गुणाबद्दल नम्र असा हा
नजराणा अर्पण केला आहे.

ग्रंथकर्ता.

नि. रा. रा. डी. व्ही. जोशी वी. ए. वी. एस. सी एल एल. वी.
वकील आकोला.

रा. रा. गणेश प्रल्हाद मुन्शी पेन्शनर हेडमास्तर ए. व्ही. स्कूल आकोला

रा. रा. शंकरराव बाबा देशमुख आकोला.

मिस्टर विद्वान सैयद मुबिनुर रहमान वी. ए. एल एल, वी. हायकोर्ट
वकील व एम. एल. सी. आकोला.

मौलाना महंमद अली साहेब हेडमास्तर ए. यू. स्कूल आकोला.

मिस्टर काजी करिमोद्दीन एम, ए. एल एल, वी. सवजज आकोला.

मिस्टर सैयद आहमद साहेब डिप्युटी सुपरइन्टेन्डन्ट आकोला.

खान वहादूर मिर्झा रहमानबेग खतीब, बेंच माजिस्ट्रेट व एम. एल. सी.
आकोला.

मिस्टर हकीम जमालोद्दीन साहेब आकोला.

मिस्टर गुलाम मोहियोद्दीन सूफी साहेब असिस्टंट स्कूल इन्स्पेक्टर
उमरावती.

या सद्गृहस्थांनी ह्या ग्रंथा संबंधीं अनेक उपयुक्त सूचना वेळोवेळीं
केल्या बदल ग्रंथकर्ता त्यांचा फार आभारी आहे.

हे खालील सूत्र (मुद्रा) संस्कृत भाषेत असून मोडी लिपीत लिहिलेले आहे तरी डावीकडून वाचल्यास “ओम् नमः परमात्माने हरी ओम्” असें बनते. तसेच अरबी भाषा व लिपीत उजवीकडून वाचलें असतां:- “महंमद अल्ला लाइला इल्ला अल्ला महंमद” असें बनते. याचा इंग्रजी भाषेत अर्थ केल्यास:-

आकृती नंबर १ ओम् नमः परमात्माने हरी ओम् ह्यणजे महंमद अल्ला लाइला इल्ला अल्ला महंमद

Om Namah Shivaya

(I bear witness) Mahommed, there is no object of adoration besides God Who is One, having no associate (and I bear witness that) Mahommed (is his Apostle) हे वरील सूत्र सर्व भाषेत समनार्थक असून सर्व धर्मांच्या ऐकते व साम्यते संबंधीं सुद्धां अरबी भाषेचा एक मोठा विलक्षण आश्चर्यकारक दैविक चमत्कारा पैकींच एक दैविक चमत्कार (Miracle) आहे.

पहा बुक पान २७ अथर्वण अहोपनिषदचे पहिलें वाक्य
 शिवाय खालील सूत्रें आकृति नंबर २ ते ८ पर्यंतचा खुलासा येणेंप्रमाणें:-
 पहा ह्या बुकाचे पान ३ व ४, ६३, ३६ व ५८ तील उताऱ्यांतील सूत्राचा
 गुढार्थः- XXX “ ८ १० अहो देवानो संभलग्रामामध्ये हा कश्यप उत्पन्न
 होईल. तो विष्णुयशा नांवानें प्रसिद्ध होऊन विष्णुकीर्ति ह्मणून त्याची
 प्रिय पत्नी असेल ”

आकृती नंबर २

संभलग्राम ह्मणजे अरवस्तान

आकृती नंबर ३

कश्यप ह्मणजे पैगंबर

आकृती नंबर ४ विष्णु यशा ह्यणजे रसूल अह्ला

رسول الله

आकृती नंबर ५ विष्णु कित्ती ह्यणजे आयशा रदीअह्ला भन हा

آیة اللہ

आकृती नंबर ६ ओम् ह्यणजे महंमद

आकृती नंबर ७ विष्णुदास ह्यणजे भव्दुल्ला

आकृती नंबर ८

संभलग्राम ह्यणजे अरवस्तान

۵۰

या पेक्षां जास्त अशी उपयुक्त माहिती प्राप्त करण्याची ज्यांना आवड आहे, त्यांनी आमचे श्रेष्ठ प्रेषित उर्फ निष्कलंक अवतार या नांवांचें पुस्तक वाचलें असतां त्यांत पूर्ण खुलासा सांपडेल. तरी सदरहू पुस्तक आकोला येथें वतनदार छापखान्यांत दहा आणे किंमतीला मिळूं शकते.

आकोला. }
ता. ५।९।३० }

आपला
गुलाम यासीनखान
पेन्शनर आवकारी दरोगा

प्रस्तावना.

सृष्टी निर्माण झाल्यापासून आज पावेतां व पुढे सुद्धां निर्गुण निर्मा-
कार अशा एकच ईश्वराची उपासना होत आहे किंवा होत राहिल.
हा सिद्धांत सांगणे म्हणजे कांहीं नवीन गांध सांगणे आहे असे नाही.
नथापि मध्यंतरा सृष्टीतील लोकांना त्याचा विस्तर पडून एखाद्या वस्तूम त्या
एकाच ईश्वराशी जोडीदार करून लागताना म्हणून जगाळा
खऱ्या मार्गावर आणण्यास, तसेच ईश्वरा बरोबर कोणास सामोरे करून नये.
ही खरी वाट दाखविण्यासाठी, ईश्वराला वाटते तेव्हां तो ईश्वर, मनुष्य मात्रा-
तच एक अति उच्च आणि श्रेष्ठ अशी एखादी व्यक्ति, जिला प्रेषित, किंवा
पैगंबर अथवा अवतार असे म्हणताना, तो निर्माण करित असतो,

जेव्हां जेव्हां असे प्रेषित किंवा पैगंबर अथवा अवतार निर्माण होतात,
त्या सर्वच ईश्वराच्या निवडक व्यवस्था असताना सृष्टीतील लोकांना सुबोधाचा
उपदेश करणे, व त्यांना खरा आणि सत्य मार्ग दाखविणे, हे त्यांच्या कर्त-
व्यांतील आद्य कर्तव्य असते. जो प्रेषित, पैगंबर किंवा अवतार निर्माण
होतो, त्याच्यावर किंवा त्याच्या साठी निर्माण झालेल्या ग्रंथावर, तसेच
त्याच्या सदुपदेशावर जगांतल सर्वच लोक विश्वास ठेविन नाहींत
असूनच ईश्वराला दुसरा प्रेषित, पैगंबर अथवा अवतार निर्माण करावा लागतो.
पूर्वी निर्माण झालेल्या प्रेषिता करितां जो श्रद्धा ग्रंथ निर्माण होतो
त्यांत पुढे येणाऱ्या प्रेषित किंवा पैगंबर अथवा अवताराचा उल्लेख असतो
असे आज पावेतां जितके कांहीं प्रेषित किंवा पैगंबर अथवा अवतार श्रुतींत

होऊन गेले व त्यांच्या करितां जे जे ग्रंथ निर्माण झाले, त्यांवरून स्पष्ट दिमून येईल.

तसेच कलौ युगाच्या शेवटच्या काळी कल्की अवतार निर्माण व्हावयाचा आहे, असे भारत खंडातील हिंदू लोकांचीं शास्त्रे व पुराणे उल्लेखितात त्या प्रमाणे जगांत जितके कांहीं धर्म आहेत व ज्या भाषेत त्यांचे ग्रंथ निर्माण झालेले आहेत त्या सर्व ग्रंथांत ह्याच अवताराच्या निर्माण होण्याचे भविष्य रूपां वर्णन कोणत्या ना कोणत्या रूपाने उल्लेखित आहे, असें दिसेल.

हा अवतार निर्माण होऊन आज १३४८ वर्षे होऊन गेली आणि त्याचे निर्माण होण्या संबंधानें जं भविष्य भगवान श्रीकृष्ण व दुसऱ्या अवतारांनीं निवेदन केले, ते भविष्य कसे तंतोतंत परिपूर्ण झाले, हे या लक्षणशास्त्र पुस्तकांत सिद्ध करून दिले आहे.

तो अवतार कोण ? असा जर कोणी प्रश्न केला तर त्याचें उत्तर असें आहे कीं ज्या प्रमाणें कोणी इसम आरळी ठेव कोठें पुढे ठेवून कांहीं दिवसांनीं तो विपरून जातो मग ती ठेव प्राप्त करण्यासाठीं पुन्हा पुन्हां त्याला प्रयत्न करावा लागतो, त्याच प्रमाणें बहुतेक सर्व श्रेष्ठ व प्रचलित धर्म ग्रंथांत व विशेषे करून हिंदू धर्मांत ज्यास कल्की अवतार ह्मटले आहे तो व श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद ; हे लक्षण साम्यावरून एकच आहेत हें सिद्ध करून दिल्यास व तें पटल्यास मोठें वैषम्य नाहींसे होईल कारण भाषेच्या रुढी प्रमाणें त्या अवतारास प्रत्येक धर्मांत निरनिराळी नावे दिली आहेत.

हा कल्की अवतार याला श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद हे निर्माण होऊन १३४८ वर्षे होऊन गेली, व ते शास्त्राधारें कसे सिद्ध झाले, हे सुद्धा समजेल तरी पण अजून तो अवतार निर्माण होणार आहे. अशा भ्रमांन कित्येक लोक आहेत आणि हा त्यांचा भ्रम कसा खोटा ठरतो हे सुद्धा सिद्ध केले आहे.

या प्रेषित किंवा पैगंबर अथवा अवताराच्या जन्माच्या आधीच जगातील कित्येक अवतारांना व ज्ञानी पुरुषांनी वेळोवेळी कशा आठवणी करून दिल्या व त्या कशा खऱ्या ठरल्या आणि हिंदुस्थानातील अवतार, ऋषी आणि ज्ञानी पुरुषांनी आपल्या पवित्र व उत्कृष्ट अशा वेद, गीता, कल्की पुराण, विष्णू पुराण, भविष्य पुराण, महाभारत, वनपर्व, शांतीपर्व, अथर्वण अल्लोपनिषद् आणि अल्सूक्त इत्यादि निरनिराळ्या सन्माननीय ग्रथांत, शास्त्रांत आणि पुराणांत त्या नमूद करून दिल्या होत्या, हे त्यांचे मोठे स्तुत्य कर्तव्य आहे म्हणून या लहानशा पुस्तकाचे नांव “ श्रेष्ठ प्रेषितांची आष्टक्य— उर्फ निष्कलंक अवतार ” असेच ठेविले आहे. Apostle “ प्रेषित ” Prophet पैगंबर आणि Incarnation मानव अवतार The act of taking a human body and the nature of man जसे The incarnation of the son of God, The incarnation of Justice धर्मावतार; मुर्ती.

हिंदुस्थानांत हिंदू धर्मांत प्रेषित किंवा पैगंबर यालाच अवतार असे मानतात पण इस्लामी धर्मांत प्रेषित किंवा पैगंबराला अवतार असे म्हणता

वेत नाही कारण अवतार या शब्दाचे स्पष्टाकरण केव्हास असें समजते कीं, अवतार म्हणजे ईश्वराचा अंश ह्याला स्पष्ट शब्दांत ह्यागावयाचे म्हणजे ईश्वरानें मनुष्य देहांत रूप घेणें असें होते पण ईश्वर हा निराकार आहे म्हणून तो जन्म घेत नाही तरी पण ईश्वर मनुष्य मात्रातच कांहीं श्रेष्ठ अशा व्यवस्था निर्माण करितो, व त्यांना प्रेषित अथवा पैगंबर असें म्हणतात याचा वर उलगाडा केलाच आहे. यास्तव इत.पर या पुस्तकांत ज्या ज्या ठिकाणीं अवतार हा शब्द उपयोगांत आला आहे त्याचा अर्थ प्रेषित किंवा पैगंबर असा समजावा.

हे लहानसें पुस्तक महात्प्रयासानें बऱ्याच ग्रंथांचें व पुस्तकांचें अवलोकन करून लिहिले आहे शिवाय हे पुस्तक तयार करण्यांत बऱ्याच सद्गृहस्थांची मदत घ्यावी लागली त्याबद्दल त्यांचे आभार मानतां तसेंच विशेषे करून ह्या पुस्तकाला तयार करण्यांत मौलाना सैयद मुबीनुर रहमान साहेब वी. ए. एल्. एल. वी. हायकोर्ट वकील आणि एम्. एल्. सी. राहणार आकोला यांनीं वेळोवेळीं ज्या उपयुक्त सूचना व माहिती दिली त्याबद्दल त्यांचे आभार मानतां.

उद्देश—हिंदुस्थानांत मुसलमानांना येऊन आज सरासरी एक हजार वर्षे होऊन गेली तरी ह्या देशांत हिंदू आणि मुसलमान यांचे आपसांत परस्परांचे काय संबंध आहेत हे समजण्याचे किंचितहि प्रयत्न केले जात नाहीत ही मोठा खेदाची गोष्ट आहे. कोणास आपल्या धार्मिक बाबतींत ज्ञान न पोहोचेल असा शक्य तितका प्रयत्न केला आहे.

शिवाय, हें लहानसें पुस्तक, भांडण किंवा वादविवाद करून एकमेकांवर चढा ओढ करण्यासाठी लिहिलें नाहीं तथापि सर्व समाजांत एकी वाढवून व मित्रत्व कायम ठेऊन त्यांत परस्पर सहानुभुति वाढविण्याचें कामीं सर पुस्तक मोठे महत्त्वाचें होईल, आणि इस्लामी धर्मा संबंधानें जो रीत समज झाल्या आहे तो खरोखर दूर झाल्या वांचून रहावयाचा नाहीं असें म.जे मत आहे.

वाचकांना नम्रता पूर्वक विनती आहे कीं, हें पुस्तक त्यांनीं मोठ्या उदार आणि शांत मनानें वाचून त्या संबंधीं मनन करून व त्या पासून बोध घेण्या सारखे कांहीं असल्यास ते ग्राह्य करावे. माझी मातृ भाषा मराठी नसून मी हें पुस्तक मराठी भाषेंत लिहिण्याचा हा पहिला प्रयत्न केला आहे. त्यांत भाषे संबंधीं कदाचित चुका राहणें शक्य आहे, तरी सूत्र वाचकांनीं क्षमा करून या पुस्तकास पाठवळ देऊन मला आपला ऋणां कारतील अशा आशा आहे. जर कोणी या पुस्तकांत आणखी कांहीं व्यास्त उभयुक्त माहिती दिली तर तिचा सुद्धा विचार करून दुसऱ्या आवृत्तींत सामील करीन.

त्या माननीय अति श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांच्या चरणांत मी आपल्या श्रद्धेचीं फुलें अर्पण करून ईश्वराजवळ प्रार्थना करितों कीं, “ हे अत्यंत दयाळू परमेश्वरा, तूं आपल्या दयेनें मला क्षमाकर व तसें माझ्या मातापितरांस व माझ्या आत्मांना व सर्व भाविक स्त्री पुरुषांस तूं क्षमा कर, कारण तुझे नांव करुणा सागर आहे. ”

नम्र सेवक.

गुलाम यासीनखान.

अनुक्रमणिका

अध्याय पहिला		श्रेष्ठ प्रेषिताबद्दल हिंदु धर्मातील भविष्ये	१ ते ११
अध्याय दुसरा	प्रकरण पहिले	वेद आणि पुराणे	१२ ते १८
"	प्रकरण दुसरे	उपनिषदे	१८ ते ३३
अध्याय तिसरा	प्रकरण पहिले	लोकस्थिता आणि श्रेष्ठ प्रेषिताचे बालपण	३४ ते ४१
"	प्रकरण दुसरे	श्रेष्ठ पैगंबराचे मकेंतील तेरा वर्षे	४१ ते ४७
"	प्रकरण तिसरे	हिजरत (प्रयाण) आणि धर्म प्रसार	४७ ते ५३
"	प्रकरण चवथे	श्रेष्ठ पैगंबराचे लमासंबंधी	५३ ते ६१
"	प्रकरण पांचवे	श्रेष्ठ प्रेषिताचे सद्गुण	६१ ते ६४
अध्याय चवथा	प्रकरण पहिले	बायबल आणि इजिप्तातील भविष्ये	६४ ते ७३
"	प्रकरण दुसरे	ईराण देशातील पारशी (अग्नी पूजक)	} ७४ ते ७६
"	"	लोकांचे धर्म ग्रंथांत त्या निर्माण होणा- ऱ्या श्रेष्ठ पैगंबराचे संक्षिप्त वर्णन.	
अध्याय पांचवा	"	सन्माननीय श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद	} ७७
"	"	साहेब (परमेश्वर त्यांस धन्यवाद व शांती देवो) यांनी पुनर्जिवन केलेला-इस्लामी धर्म आणि त्यांतील औदार्य	
"	"	दास-गुलामगिरी	८५
"	"	विद्येचे महत्व	८८
अध्याय सहावा		दोष निवारक संग्रह-इस्लामी धर्माचा विस्तार	९६ ते ११७

अध्याय पहिला

श्रेष्ठ प्रेषिताबद्दल हिंदू धर्मातील भविष्ये.

चांगले शिक्षण प्राप्त केल्यानंतर प्रत्येक धर्मातील गुह्य काय आहे ह्याची चवकशी करण्याचा बऱ्याच ज्ञानी पुरुषांना पुरातन काळा पासून नाद आहे असे दिसते.

जे निःपक्षपाती व सूत्र असे विद्वान आपल्या धर्माचे, तसेच परधर्मीयांचे ग्रंथ वाचतात व पुढे त्यांतील गुह्य समजल्यावर त्यांचे जास्त ज्ञान संपादन करू लागतात ते परधर्मी ग्रंथातील खरे इंगित समजल्यावर पुढे सहजच त्या धर्मास अनुकूल होतात. पण त्यांत कांहीं असे सुद्धा लोक आढळतात कीं त्या धर्मातील खरे इंगित समजल्यावर त्या पासून कांहीं बोध घेऊन आपले कल्याण करून घ्यावे असे जरी त्यांना वाटत असले तरी पण ते आपल्या पुरातन सामाजिक रूढीच्या बंधनांत बांधले गेल्यामुळे “ लकी-रचा फकीर ” या ह्मणी प्रमाणेच बनून राहतात, असे दिसते त्याची कारणे:— (१) एकतर त्याचे मनांत जो दुसऱ्या धर्माबद्दल पूर्वी पासून बसत असलेला मत्सर पक्षपात आणि दुराग्रह असतो तो एकदम नाहीसा होत नाही.

(२) दुसरे असे कीं, जरी त्याची मने या वरील ग्रहापासून शुद्ध झाली तरी बालपणा पासूनच्या सामाजिक बंधनांत जखडून गेल्यामुळे, व तसेच संकोच आणि लजे मुळे, तो धर्म स्विकारण्या ते धजत नाहीत.

(३) तिसरें असें कीं, परंपरेनें किंवा पूर्वापार चालत आलेली वाडवडिलांचे मतांचा व बालपणा पासूनच ज्या रुढींचा व श्रद्धेचा ठसा त्यांच्या मनावर उमटलेला असतो तो मोठ्या मुष्कीलीने दूर होतो. ह्मणून ह्या वरून असें सिद्ध होते कीं, एकतर त्यांची मनें त्यांच्या स्वाधीन नसतात किंवा त्यांच्यांत सत्यनिष्ठा शक्ती मुळांच नसते, असें ह्मटलें तरी चालेल.

जगांतील सर्व धर्मांच्या श्रद्धा ग्रंथांमध्ये शेवटीं येणाऱ्या कलि युगाचे वर्णन असून त्या युगांत लोक अज्ञानांच्या अंधकाराच्या अशा खोल महासागरांत बुडून राहणारी दशेला पोहोचून अनायासे धर्महीन, नीतिहीन होऊन ईश्वराची स्तुती सोडून वाटेल त्या वस्तूंची पूजा करून लागून निव्वळ व क्रूर अशीं कर्मे करून लागतील व अशा समयीं एक अवतार निर्माण होऊन त्यांच्या शिक्षण आणि शुद्ध राहणी मुळे ते युग पूर्ववत् सत्य युगा सारखें होऊन लोकांची परिस्थिती सुधरून सत्य युगांतील लोकाप्रमाणें ते शुद्ध वर्तन करून लागतील ह्या अवताराला प्रत्येक देशाच्या निरनिराळ्या भाषांतील निरनिराळ्या ग्रंथांत वेगवेगळालीं नांवे दिली आहेत असें भविष्य रूपां वर्णन सांपडतें ह्मणून या अवताराचा निरनिराळ्या ग्रंथांत भविष्य रूपां जो उल्लेख सांपडतो त्याचे थोडक्यांत एका मागून एक अशा प्रत्येक धर्मांतील भविष्यचे वर्णन खालीं सादर केले आहे. करितां प्रथमतः हिंदुस्थानांतील हिंदु लोकांच्या श्रद्धा ग्रंथांत त्या अवताराचे जें भविष्य रूपां वर्णन आहे त्याचा विचार करूं:—

भारत खंडांतील हिंदु लोकांचे विश्वासनिय, सन्माननिय, पवित्र आणि

उत्कृष्ट असे बरेंच ग्रंथ, शास्त्रे, पुराणे व तसेच काही पर्वे व उपनिषदे आहेत जसे:—वेद, गिता, कलकी पुराण, विष्णु पुराण, भविष्य पुराण, महाभारत, अथर्वण-अष्टोप-निषद् आणि अहसुक्त वगैरे या पैकी हिंदु लोकांचे जे विश्वासनीय कलकी पुराण म्हणून आहे. त्यांत वर्णन केलेल्या व निर्माण होणाऱ्या कलकी अवताराच्या भविष्याचा प्रथमतः विचार करूं:—त्यांत भगवान श्रीकृष्णांनी जो भविष्य रूपी उल्लेख केला आहे त्याचा तपशील येणे प्रमाणे:—(पुराणांत इस्लामची भविष्यत्वाणी) हिंदु शास्त्राच्या मते पृथ्वी सात भागांत विभक्त आहे. प्रत्येक भागाला द्वीप म्हणतात. पहिला भाग जंबु द्वीप म्हणजे हिंदुस्थान होय. दुसऱ्या भागांत शामद्वीप इराण, खुरासान इत्यादि प्रदेशांत अंतर्गत होतो. तिसरा भाग शंभल किंवा शंभलद्वीप, या मध्ये अरबस्थान, किनआन प्रभृति देश अंतर्भूत होताना कलकी पुराणाच्या मते त्या शंभल भागामध्ये कलकीचा जन्म होईल असे आहे

(१) शेवटच्या काळीं एक अवतार निर्माण होईल. त्याचा जन्म शंभल द्वीपांत (शंभल ग्राममध्ये) होईल. संस्कृत भाषेच्या ग्रंथांत शंभल द्वीपाचा अर्थ अरब असा केला आहे, व संस्कृत भाषेचा सुप्रसिद्ध इंग्रज प्रोफेसर व विद्वान मि. म्याक्स म्युलर यांनी सुद्धा शंभल द्वीपाचा अर्थ असाच केला आहे कलकी पुराणांत लिहिले आहे की, “ या अवताराच्या आईचे नांव सुमति ” असे असेल; सुमतीचा अर्थ पतिव्रता असा आहे आणि श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांच्या आईचे नांव हजरत “ आमिना ” असे होते व आमिनाचा अर्थ पतिव्रता अमानतदार आणि सुमति असाच

होतो. पुढें कलंकी पुराणांत असे लिहिलें आहे कीं, या अवताराच्या बापाचें नांव विष्णुदास असें असेल. विष्णुचा अर्थ ईश्वर, अल्ला; आणि दान याचा याचा अर्थ बंदा, गुलाम असा आहे. तसें श्रेष्ठ पैगंबराच्या बापाचें नांव हजरत अब्दुल्ला असें होते. त्याचा अर्थ अल्लाचा बंदा किंवा अल्लाचा गुलाम दास असा आहे. (अब्द हणजे बंदा; गुलाम, दास आणि अल्ला हणजे ईश्वर विष्णु) विष्णुदास आणि सुमति हीं दोन्ही नांवे अब्दुल्ला आणि आमिना हीं जो अर्थ प्रगट करतात तोच अर्थ प्रगट करतात. कलंकी पुराणांत असा सुद्धा उल्लेख आहे की, हा अवतार पर्वताच्या गुहेंत ईश्वराची प्रार्थना करील, व तेथे ईश्वर त्याला ज्ञान पदवील. पुढें त्यांच्या कुळांतील लोकांपासून त्याचा छळ होईल, त्या छळामुळे त्रासून निरुपायास्तव त्याला उत्तरेकडील पर्वता पट्टिकडे जावे लागले ह्या अवताराला एक अति रूपवान लाल रंगाची स्त्री असेल आणि ह्या अवताराला चार बंधू असतील ते त्याच्या धर्माचा सर्व पृथ्वीवर प्रसार करतील. ”

या वरील हकीकती वरून स्पष्टपणें कळतें कीं, पर्वताच्या गुहेंत जी प्रार्थना केली ती मक्के जवळील पर्वतांत “ हिरा ” नांवाची गुहा आहे. तेथें केली व तेथेंच या श्रेष्ठ पैगंबरास आपल्या दूता मार्फत ईश्वरानें “ सुरये इकरा ” (ब्रह्माचें स्तुति स्तोत्र) शिकविला होता व कुळांतील लोकांच्या छळामुळे उत्तरेकडील पर्वतात जागे हणजे श्रेष्ठ पैगंबराच्या कुळांतील कुरेशांच्या उपद्रव व छळामुळे त्रासून निरुपायास्तव श्रेष्ठ पैगंबराला मक्केच्या उत्तरेस अनकेल्या पर्वतांत “ गार सुर ” नांवाच्या गुहेंत तीन

दिवस राहून पुढें तेथून मदिनेला जावे लागले हणजे हिजरत करावी लागली मदिना हे शहर मक्केच्या उत्तरेलाच आहे या संवर्षी एका हिंदू कवीने एक उर्दू भाषेत कविता रचली आहे ती येथें सादर केल्यास गैर वाजवी होणार नाही. बाबू श्यामसुंदर वासिर जनरलिस्ट कश्मीर यांची कविता:—

दिले जार है दागदारे मदिना । फली फूली है क्या बहारे मदिना ॥ १ ॥

महंमदनें फरमाई है मक्केसे हिजरत । नुमायां है इफते खारे मदिना ॥ २ ॥

चलूं सरके बल मैं जहे फखरो इज्जत । बुलाये अगर ताजदारे मदिना ॥ ३ ॥

बनाऊं अभी सुरमये चष्म उपको । अगर हात आये गुबारे मदिना ॥ ४ ॥

चलां चलके बैठ नहीं श्यासुंदर । के अर्जे वफा है दरारे मदिना ॥ ५ ॥

ह्या अवताराची अति रूपवान लाल रंगाची स्त्री हलली हणजे ती हजरत “आशा” सिद्दीका होय व त्या अवताराचे चार बंधू हलले हणजे ते चार आद्य खलीफा येथें प्रमाणें होते. (१) हजरत अब्र बकर सिद्दीक. (२) हजरत उमर फारूक (३) हजरत उसमान गनी व (४) हजरत अली करम अल्ला बजेह या सर्वांनी त्या श्रेष्ठ पैगंबराच्या धर्माचा प्रसार केला हें सर्व खरे आहे.

सरतें शेबटीं श्री कृष्णांनी सांगितले आहे कीं, अहो सृष्टीतील जम जेव्हां या अवताराचा जन्म होईल, तेव्हां त्याच्या चरणावर आपले मस्तक ठेवा कारण सुबोध आणि मुक्तीचा मार्ग त्याच्याच त्रवल सांपडेल. ”

तरी आतां श्री कृष्णाच्या भक्तांचे आद्य कर्तव्य आहे कीं, त्यांनी आपल्या सर्वोत्कृष्ट भगवंताचे बोवास मान देऊन श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद

यास शरण येऊन मुक्ती आणि मोक्ष प्राप्त करून घेण्यासाठी, त्या सैयदुल
खतमुल व आखरी उजमान मुरसलीनच्या दास्यत्वाची भूषण दायक माळा
आपल्या गळ्यांत घालण्याचें अग्रगण्यत्व धारण करावें व या संबंधी उपेक्षा
करता कामा नये कारण हाच एक सुबोध आणि मुक्तीचा मार्ग आहे.
कारण ज्या कलिक अवतारा संबंधी वर भविष्य रुपी उल्लेख झाला तो तंतोंतंत
श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांच्या संबंधानें खरा ठरला. एका हिंदु सद्गृहस्थ
(मिस्टर महादेव प्रसाद सामी सायन्स टिचर जबलपूर) यांनी उर्दू भाषेंत
कविता रचली, त्या कवितेचा थोडासा भाग वाचकांसाठी खाली देतो:

* * *

अब नवीं कुच फिर एक आलम जो दुष्मन होगया
दूसरा आलम तो अपना है ये रोबन होगया ॥ १ ॥
या नवीं हर हालमें हा लुफ हामी आपका
जीनते गदन रहे तौके गुलामी आपका ॥ २ ॥
उसको है विदे जवान इस्मे गिरामी आपका
वो कोई हा है मगर मदाहा समी आपका ॥ ३ ॥
ये शरफ काफी है मुक्तको खादी मे खुदाम हू
आपके बंदेका आँका बंदे वेदाम हू ॥ ४ ॥

मराठी भाषेंत अर्थ.

जरी हें जग शत्रू झालें तरी आतां काहीं चिंता नाही
कारण दुसरे जग तर आपलें आहे, हें करून चुकलें ॥ १ ॥

अहो, पैगंबर प्रत्येक स्थितींत आपली आह्लावर कृपा दृष्टी असावी
 आपल्या दास्यत्वाची माळा गळ्यांत असणें हेच भूषण.त्मक आहे २
 त्याला आपलें नांवाचें सदा स्मरणाचा जप आहे
 तो कोणी असो पण मी तर आपला स्तुती करणारा सामी आहे ३
 मी आपला दासानूदास आहे हेंच भूषण मला पुरें
 स्वामी, मी आपल्या दासाचा वीन मोलाचा दास आहे. ४

हिंदुस्थानांतील हिंदू ह्यणजे आर्य, यांची प्रथमतः ज्या धर्म ग्रंथांची
 उत्पत्ती झाली त्याचा थोडासा इतिहास वाचकांसाठी खार्ती देत आहे.

प्रथमतः ते लोक आपली यज्ञ यागादि कर्मे व देवतांची पूजा करित
 तेव्हां जे मंत्र किंवा गाणी ह्यणत, त्या मंत्राचे समूह “ वेद ” ह्या नांवानें
 प्रसिद्ध आहेत. हे वेद प्राचीन संस्कृत भाषेंत आहेत.

विद्वान व तपश्चर्या करणाऱ्या आर्यांस ऋषि असें ह्यणत. यज्ञ यागांच्या
 वेळीं ते ऋषि कबनें ह्यणून आपल्या वाणीनें ईश्वर-स्तुति करित, तीं ह्या
 वेदांत आहेत. त्या कवनांस ‘ सूक्ते ’ असे ह्यणतात. आरंभी हीं सूक्तें
 लिहिलेलीं नव्हती तीं गुरु मुखांतून कानांनीं ऐकून तोंडगळ करण्यचा
 प्रसंग होता. प्रथम निरनिराळ्या ऋषींच्या आश्रमांत निरनिराळीं सूक्ते ह्यण-
 ण्यांचा चाल धरें अशी सर्व सूक्ते कालांतरानें एकत्र करण्यांत आलीं.
 त्यांवरून सर्व सूक्तांच्या समूहास ‘ संहिता ’ ह्यणजे एकीकरण असें नांव
 मिळालें.

आरंभी सर्व सूक्तांचा मिळून एकच ग्रंथ होता. त्यांस ‘ ऋग्वेद संहिता ’

असे ह्णत त्यांत १०५८० ऋचा ह्णजे पर्वे आहेत कालान्तराने यज्ञ यागादिकांत त्यांचा उपयोग करितांना, केवळ यज्ञ कृत्यांचा संबंधाचा ह्णून जेवढा भाग होता तेवढा निराळा करण्यांत आला त्यांस ' यजुर्वेद ' असे ह्णतात ह्या यजुर्वेदांत कित्येक भाग ऋग वेदातील आहेत; आणि यज्ञाच्या वेळेस विद्वान लोकांना जी विवेचने व निर्णय होत, त्यांचाहि गद्यरूपाने यजुर्वेदांत समावेश केलेला आहे. तसेच ऋगवेदातील कित्येक भाग यज्ञाच्या वेळेस गाण्याच्या सुरांत म्हणत, त्यांस ' सामवेद ' म्हणतात, हे एकंदर वेदाचे मुख्य तीन भाग आहेत; ह्यांसच ' वेदत्रयी ' असे म्हणतात पुढे दुसरे अनेक विषय उपस्थित झाले, त्या सर्वांचा समावेश ' अथर्व ' नांवाच्या वेदांत आहे. ह्या चार भागांची उत्पत्ती वरील क्रमानेच झालेली आहे.

ह्या चार भागावरच ग्रंथरचना थांबली नाहीं, मोठमोठ्या यज्ञाच्या वेळेस विद्वान लोक एकत्र जमत, तेव्हां अनेक गहन विषयांवर चर्चा होत असे. यज्ञांच्या निरनिराळ्या कृत्यांवर स्वतंत्र अध्यक्ष नेमांत, त्यांत ' ब्रम्हा ' म्हणून एक उपाध्यक्ष असे. यज्ञ कृत्या विषयी वाद उपस्थित झाला असता, त्याचा निकाल करण्याचे काम या ब्रम्हाकडे असे. हे वाद व निकाल पुढे पुष्कळ झाल्यामुळे त्यांचा समावेश निरनिराळ्या ग्रंथांत झाला ह्या ग्रंथास ' ब्रम्हा ' या शब्दावरून ' ब्राम्हण ' ही संज्ञा मिळाली. पुढे कित्येक गहन विषयांची चर्चा श्रण्यांत वगैरे एकान्त स्थलीं जाऊन करणे योग्य वाटल्यामुळे ब्राम्हणांतील कांहीं भागांस ' आरण्यक ' असे नांव पडले परमेश्वर स्वरूप कसे

आहे सष्टीची उत्पत्ति व घडामोड कोणत्या नियमांनीं चालू आहे, त्यांचा हेतु काय, इत्यादि गहन प्रश्नांची चर्चा विद्वानांनीं अरण्यांत एकत्र बसून केलेली असल्यामुळे, अरण्यांतील अशा कित्तेक प्रकरणांस 'उपनिषदे' हें नांव मिळालें. हे उपनिषद्-ग्रंथ मोठ्या योग्यतेचे असून, त्यांत सर्व वेदान्तांचें सार भरले आहे. मूळच्या चार संहिता व त्या प्रत्येकीचे ब्राह्मण अरण्याकें व उपनिषदे, ह्या सर्वास 'श्रुति' किंवा 'वेद' ह्या संज्ञा आहेत.

आर्य लोक हिंदुस्थान देशांत जमजसे पसरत गेले, तसतसे अनेक बाबतींत त्यांचे मतभेद पडून त्यांच्या निरनिराळ्या शाखा बनल्या. ग्रंथ विस्तार मोठा झाल्यामुळे पाल्हाळांक विवेचनें ध्यानांत ठेवण्यास कठीण पडूं लागली. तेव्हां सर्व पाल्हाळ गाळून थोडक्यांत पुष्कळ अर्थांचा सभावेश करणारी व ध्यानांत ठेवण्यास सुलभ अशीं वाक्यें रचण्याचा प्रघात पडला ह्या वाक्यांस 'सूत्रे' अशी संज्ञा आहे. ह्या सूत्रांचे मुख्य भाग तीन आहेत.

(१) श्रौत सूत्रे ह्यणजे यज्ञ यागांचे नियम; (२) गृह्य सूत्रे ह्यणजे प्रत्येकानें घरीं जे विधी करावयाचे तत्संबंधीं नियम; (३) धर्म सूत्रे ह्यणजे समाजाचें नियम करणारे कायदे.

ह्या शिवाय व्याकरण, न्याय, वेदान्त वगैरे दुसऱ्या विषयांवरही पुढें सूत्र ग्रंथ निर्माण झाले. पर जीं धर्म सूत्रे सांगितलीं त्यांवर 'स्मृति' नांवाचे विस्तृत ग्रंथ पुढें लिहिले गेले, ते आर्यांचे कायदे होत मनु, याज्ञवल्क्य, पाराशर वगैरेचे स्मृति ग्रंथ बहुमान्य आहेत.

श्रुति व स्मृति ह्या शिवाय आर्यांचे मुख्य ग्रंथ झटले ह्यणजे इतिहास व पुराणे ह होत. इतिहासांत ' रामायण ' व ' महाभारत ' हे दोन ग्रंथ येतात. पुराणे अठरा आहेत. इतिहास व पुराणे ह्यांत आर्यांच्या राजवंशाचा इतिहास दिलेला आहे, श्रुति, व स्मृति, आणि पुराणे ह्यांवर हिंदू समाजाचा पाया रचिलेला आहे. स्मृतींस आधार श्रुतीचा, व पुराणांस आधार दोन्हींचा पुराणांपेक्षां स्मृतींचा अधिकार जास्त व श्रुतींचा सर्वाहून श्रेष्ठ होय

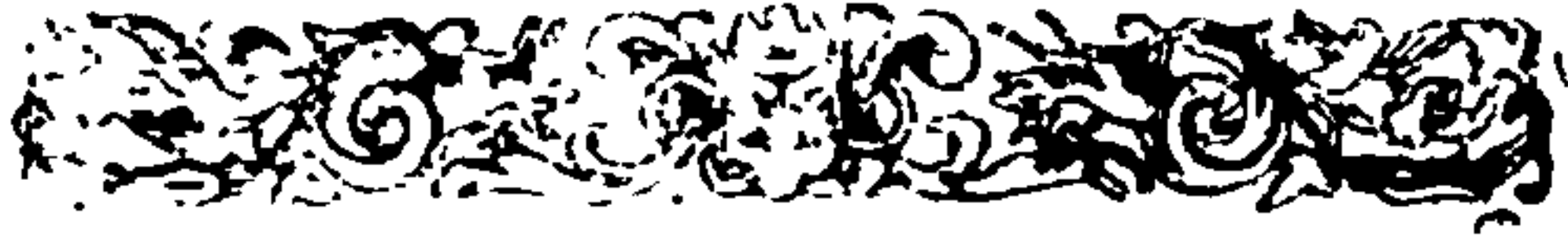
ही सर्व ग्रंथ रचना कोणत्या कार्ळा व कोणत्या क्रमानें झाली हें आज निश्चयानें ठरवितां येत नाहीं.

वेद ग्रंथ आज जसे उपलब्ध आहेत, तसेच ते आरंभी रचले गेले असं दिसत नाहीं. शिवाय त्यांचीं हल्लींची संगति कालक्रमानुसार आहे असं ही नाहीं मधले अनेक भाग गाळलेले असावेत, असा विद्वानांचा तर्क आहे. पौराणिक कालः—वास्तविक पुराणे फार जुनी आहेत, व त्यांच्या उत्पत्ती विषयीं विद्वानांचा पुष्कळ मतभेद आहे ती फार पूर्वी पासून अस्तित्वांत आहेत. त्यांत जगदुत्पत्तीचा व प्रसिद्ध राजपुरुषांचा इतिहास दिलेला आहे. पण इ. स. च्या चवथ्या शतकांत बौध्ध धर्माचा पाडाव करण्याच्या हेतूनें हिंदुधर्मास पुन्हा चलन मिळालें; त्या वेळीं पूर्वीच्या पुराणांत अनेक फेरफार होऊन हिंदु देवतांचें महत्त्व वाढले हे नवीन रचनेचें काम इ. स २५० च्या सुमारास सुरू होऊन पुढें तीन चारशे वर्षे पर्यंत चालले होते असं दिसतें; ह्यणून या कालास पौराणिक काल असं नांव दिलें आहे.

पौराणिक कालांत संस्कृत विद्येस उत्तेजन मिळून अनेक मांठमोठे ग्रंथ

निर्माण झाले; पैती कित्येक काव्य ग्रंथ आहेत. प्रसिद्ध पंचमहाकाव्ये ह्या काळांत निर्माण झालीं. ह्याच वेळीं पुराणांची हल्लीची रचना तयार झाली. तसेंच पूर्वीच्या अनेक ग्रंथावर व सूत्रावर ह्या काळीं मोठमोठी भाष्ये झालीं. पंचतंत्राकार विष्णु शर्मा कवि व ग्रंथकार ह्या काळांत उदयास आला

(शालोपयोगी भारतवर्ष)

अध्याय दुसरा

वेद, पुराणें आणि उपनिषदें

प्रकरण पाहिले

वेद आणि पुराणें

कलंकी पुराण, विष्णु पुराण आणि भविष्य पुराण.

कल्क ह्यणजे पाप, कल्कि याचा अर्थ पापनिवाशी कल्कि ह्यणजे हरी; (पापहारी महागुरुष) “ कलिच्या शेवटी जेव्हां सर्व माणसें विष्णूचें नांव सुद्धां विसरतील, तेव्हां हा अवतार पृथ्वी वरील सर्व पाप नाहींसे करील. तेव्हां सद्धर्माची स्थापना होईल. व तेव्हां सत्य युगाचा अविर्भाव होईल. ”

(पहा कल्कि पुराण)

कलंकी:—कलीच्या अंती संभल ग्राममध्ये राहणाऱ्या विष्णु यशा नामक ब्राह्मणाच्या कुळांत जन्मास येणारा विष्णूचा अवतार (श्री मन्महा-भारत वनपर्व अध्याय १९०) हा विष्णूचा दाहावा अवतार होय.

(भा. शां अ. ३४०) श्रावण शु॥ ६ हा कल्कि जयंतीचा दिवस मानतात. कली युगाच्या शेवटी या दिवशी कलंकी अवतार होणार असें पुराण ग्रंथ ह्यणतात. या अवतारला निष्कलंक अवतार असें ह्यणतात. कारण कलीयुगांत मानवांची जी अवनति झाली आहे ती या अवतारांत सुधरेल व लोक सत्य युगांतल्या प्रमाणें वर्तन करतील असें पुराण ग्रंथ उल्लेखितात

विष्णु पुराणाच्या चवथ्या अंशांत.....त्याच्या मागून येणाऱ्या परकी शत्रू, यवन, राजाबद्दल मुंड इत्यादि राजाबद्दल आणि त्याच्यामुळे सुरू झालेल्या भयंकर युगाबद्दल, आणि धर्महीन, नितिहीन अशा त्या युगाच्या शेवटी होणाऱ्या विष्णुच्या कल्कि अवताराबद्दल भविष्ये वर्तविले आहे. विष्णु पुराणाचा सहावा अंश अगदीच लहान आहे. त्यांत पुन्हा एकदां कृत, त्रेता, द्वापर व कलि या युगांची आठवण देऊन कळी युगांत घडणाऱ्या गोष्टींचे भविष्ये कथन केले आहे त्याला जोडून जगाच्या निरनिराळ्या प्रत्येक वर्गाचा वर्णन केल्या आहेत.

श्री भविष्य पुराण मध्यपर्व प्रतिसर्ग पर्व भाग दुसरा (मूळ भाषांतर) भाषांतरः— वे. शा. सं. रा. विष्णु शास्त्री वापट पुराण प्रकाशक मंडळींनी याई येथे ' मोदवृत ' छापवून्यात प्रसिद्ध केले.

चतुर्थखंड — प्रतिसर्ग पर्व अध्याय २५ पान ५९७ यांतील उताराः—
 “ हें त्याचे वचन ऐकून तो प्रभू तात्काळ भू लोकी कसा उत्तन्न होईल. तें हे मनां, तूं आतां ऐक नम्र झालेल्या त्या देवास विष्णु लोकीच्या महिमा करिता नमो असे वाक्य उच्चारून रम्य वचन बोललें. ” “ ८-१० अहो देवांनो संभल ग्रामांमध्ये हा कश्यप उत्तन्न होईल. तो विष्णु यशा नांवानें प्रसिद्ध होऊन विष्णु कीर्ति लक्षण त्याची प्रिय पत्नी असेल. ”

“ ११ तो कृष्ण लीलामय ग्रंथ मनुष्यास ऐकवील तेव्हां ते नंद कुलोत्तन्न चौहोकडून एके ठिकाणीं जमून त्या विष्णु यशा ब्राह्मणास पकडतील व त्याच्या पत्नी सह दृढ शंखलांनी बांधून त्यास लोखंडाच्या दृढ कारा-

गृहामध्ये टाकतील, कारण ते भयंकर व महाधूर्त नरक गामीच लोक असतील पण तो भगवान पूर्ण नायाग हरी व सर्व लोकांचे कल्याण करणारा महा विष्णु विष्णुकीर्तीच्या ठायी जन्म वेईल, तो मार्गशिर्षि कृष्ण अष्टमीच्या दिवशी अंधाराने भरलेल्या रात्री देवासह सर्व ब्रह्मांड मंगल रूप करित प्रगट होईल. त्यावेळी ब्रह्मदेव, विष्णु, गणेश, इंद्रगुह, अग्नी, यम, यक्ष, वरुण, विभीशण, चित्त, वायु, धृव, विश्वदेवे, रवि, चंद्र, मंगल, बुध, गुरु, शुक्र, शनि, राहु व केतु येथे प्राप्त होतील व ते देव पद्याने परमेश्वराची अशी स्तुति करतील. " तुझी अति मोठी व मूर्तिमय अशी जी जन्म शून्य माया तिच्या पूर्व मुखांतून मी प्रथमतः उत्पन्न झालों. व ज्याच्या सामर्थ्यानेच मी देवासह सर्व विश्व व्यापिले आहे त्या पुरुषोत्तमास नमस्कार असो जन्म शून्य असा जो ईश्वर त्याच्या दक्षिण मुखांतून मी प्रथमतः उत्पन्न झालों. मी सर्वामध्ये प्रवेश करणारा, महाकल्प करणारा, अधिकारी आहे आपल्या विष्णु या नांवानेच देवासह हे सर्व विश्व मी ज्याच्या सामर्थ्याने व्यापिले त्या तुला नमस्कार असो " पान ५९९. " मी त्रै लोक्य व्यापिले आहे. x x x पान ६१२ अध्याय २६ x x x " त्या वेळी मूर्तिमंत चार वेदांगे व अठरा पुराणे यासह तेथे आनंदाने येतील. " १०-१३ व ते पुराण पुष्पाच्या अंशा पासून झालेल्या कल्की देवाची स्तुती करतील.

श्री मन्महाभारत वनपर्व अध्याय १९० यातील उतारा व कलयुगातील लोक वृत्ती व कल्कीचा अवतार.

" महा पराक्रमी अशा विष्णु यशा नामक ब्राह्मणाच्या रूपाने ब्रा-

णाच्या रूपाने ब्राह्मण,चे वास्तव्य असलेल्या शंभल नामक उत्कृष्ट गांवामध्ये कल्कीचा अवतार होईल. त्याच्या मनांत येताच सर्व प्रकारची वाहने, आयुधे, योद्धे, शस्त्रे, आणि कवचे ही त्याजपाशी येतील. व तो न्यायाने विजय संपादन करून चक्रवर्ती राजा होईल आणि जिकडे तिकडे घोंटाळा माजून गेलेल्या ह्या लोकांत तो लोक क्षयाचा नाश करणारा उदार बुद्धीचा आणि दै दीप्यमान असा तो ब्राह्मण अवतीर्ण होऊन शांतता करील व सर्व घोंटाळ्याचा शेवट लाऊन युगांची परिवृत्ति करील. तो ब्राह्मण ब्राह्मणांचा परिवार बरोबर घेऊन सर्वत्र वास्तव्य करणाऱ्या शुद्र अशा सर्व ही ल्मेल्ल समुदायाचा उच्छेद करील. ”

हिंदु लोकांचे धर्म ग्रंथा पैकीं “ गिता ” ह्मणून एक लहानसा उत्कृष्ट ग्रंथ आहे त्यात सुद्धा पुन्हा श्रीकृष्ण यांनी महाभारताच्या युद्धांचे समयी पांडवा पैकीं अर्जुनास उपदेश करून फर्माविठे आहे कीं, “ जेव्हां सृष्टींत अधर्म आणि अज्ञान पणा वास करूं लागतो तेव्हां जगाला सत्य मार्गावर आणण्यासाठीं मला कोणत्या ना कोणत्या रूपांत जन्म घ्यावा लागतो. ”

हिंदु लोकांचे जे चार सुप्रसिद्ध वेद आहेत त्या पैकीं साम वेदाचे उर्दू भाषेंत बाबू प्यरेलाल जमीनदार रा. बरोठा यांनी भाषांतर करून, विद्याभागर छापवानी बरोठा जिल्हा अलिगड येथे इ. स. १८९७ मध्ये प्रकाशित केले. त्यांतील एका उताऱ्याची नकल मराठी भाषेंत सादर करतो.

सामवेद भाग दुसरा, अध्याय पांचवा, पहिल्या खंडावरील कथा पान १२५

हजरत “ महंमद ऋषी ” श्रेष्ठ पैगंबरासंबंधी साम वेदांतील भविष्ये सुद्धाम त्याचे नांवाची प्रशंशा पूर्वक वाखाणणी करून वर्णन केले आहे:—

- “ (१) तो प्रत्येक पवित्र रुढी व रिवाजाचा किंवा शिरस्त्याचा पोशिदा.
 (२) खणकावून बोलगारा
 (३) त्याची अति स्तुति केलेली आहे असा इंद्र.
 (४) किल्ल्यांचा विध्वंस करणारा, तरुण, शहाणा आणि अति शक्तीमान.
 (५) हे त्वां दगड ठेवणारा, वाळाच्या गाईनीं भरलेल्या खडग्यास खणले ते देवासह तुझ्या चरणीं शरण आले. आणि निर्भय होऊन तुझी मदत केली.
 (६) त्यांनीं स्तुतीचे भजन करून इंद्राचे गुण गाईलें, जो आपल्या शक्तीनें राज्य करतो व ज्याला हजारो अथवा त्यापेक्षां किती तरी पटीनें ज्यास्त नजराणें येतात.

श्रेष्ठ पैगंबरासंबंधी त्यांच्या गुणांचा वेदांत वर्णन केल्या प्रमाणें पुढें दिलेल्या सक्षिप्त चरित्रांत हे सद्गुण अनायासे वाचण्यास पुढें सांपडतील.

आता पर्यंत कल्की अवतारा संबंधी जी कांहीं माहिती उपलब्ध झाली त्यांत त्या अवतार^{रा}चा काय नांव आहे ? हें अजून समजले नाहीं. कोठें त्याचा जन्म कोणत्या देशांत होईल हे आहे. कोठे त्याच्या आई बापांचा

उल्लेख आहे कोठे त्याच्या पत्नीचा तर कोठे त्याला आपल्या जन्म भूमीचा त्याग व त्याच्या मित्राचे वर्णन कोठे त्याने केलेल्या कर्तव्यांची सुस्ती व त्याचे गुण कोठे त्याला रूपक नावे दिली पण त्याचे खरे नांव काय आहे ह्याचा खुलासा अद्याप मिळाला नाही पण चार वेदांतील अथर्व वेदाच्या उपनिषदां पैकी अथर्वण “ अल्लोप-निषद् ” आणि “ अल्लसूक्तां ” मध्ये त्याचे स्पष्ट नांव ‘ महंमद ’ असून अल्ला असें ह्मटले आहे. ह्मणून आतां ही उपयुक्त उपनिषदे उघडकीस येऊं लागली व त्यांत त्या सन्माननीय श्रेष्ठ पैगंबराचा स्पष्ट नावानें उल्लेख असून त्याची स्तुती केलेली आहे व तो हिंदु धर्मातील कलंकी अवतार आणि इसलामी धर्मातील सन्माननीय श्रेष्ठ प्रेषित हजरत महंमद उर्फ निष्कलंक अवतार ही एकच व्यक्ति आहे. वरील उपनिषदांचा उल्लेख पुढें केला आहे.

वेदांच्या उपनिषदां संबंधी संक्षिप्त माहिती.

हिंदूंचे मुख्य चार श्रद्धा ग्रंथ आहेत त्यांना वेद असें ह्मणतात त्यांची नावे येणें प्रमाणें:—(१) ऋग्वेद, (२) यजुर्वेद, (३) सामवेद, आणि (४) अथर्ववेद. सर्व वेदातील विषयांचे ज्यांत स्पष्टीकरण केलेले आहेत त्यांची प्रत्येक वेदांतील उपनिषदांची संख्या खाली दर्शविल्या प्रमाणें आहे.

उपनिषदांची संख्या

(१)	ऋग्वेद,	१० उपनिषदे.	१०
(२)	(१) यजुर्वेद	१९ उपनिषदे.	१९
	(२) कृष्ण यजुर्वेद	३२ उपनिषदे.	३२

(३) सामवेद	१६ उपनिषदे	१६
(४) अथर्ववेद	३१ उपनिषदे	३१
		<u>१०८</u>

यजुर्वेदांतील मुक्तिका नांवाच्या उपनिषदांत सर्व उपनिषदांची यादी दिली आहे पण अथर्व वेदाला जोडून ३१ उपनिषदे दिली आहे पण त्यांत फक्त २९ उपनिषदांची नांवे सांपडतात.. त्यामुळे एकूण संख्या १०८ ऐवजी १०६ होते. तरी ती १०८ संख्या अथर्वण अल्लोपनिषद् आणि अल्लसूक्त सामील केल्याने पुरी होते.

आख्याय दुसरा प्रकरण दुसरे उपनिषदे

उपनिषदेः—उपनिषदांची व्याख्या पान १० मध्ये सुद्धा उल्लेख केलेला आहे तरी, उपनिषद्—

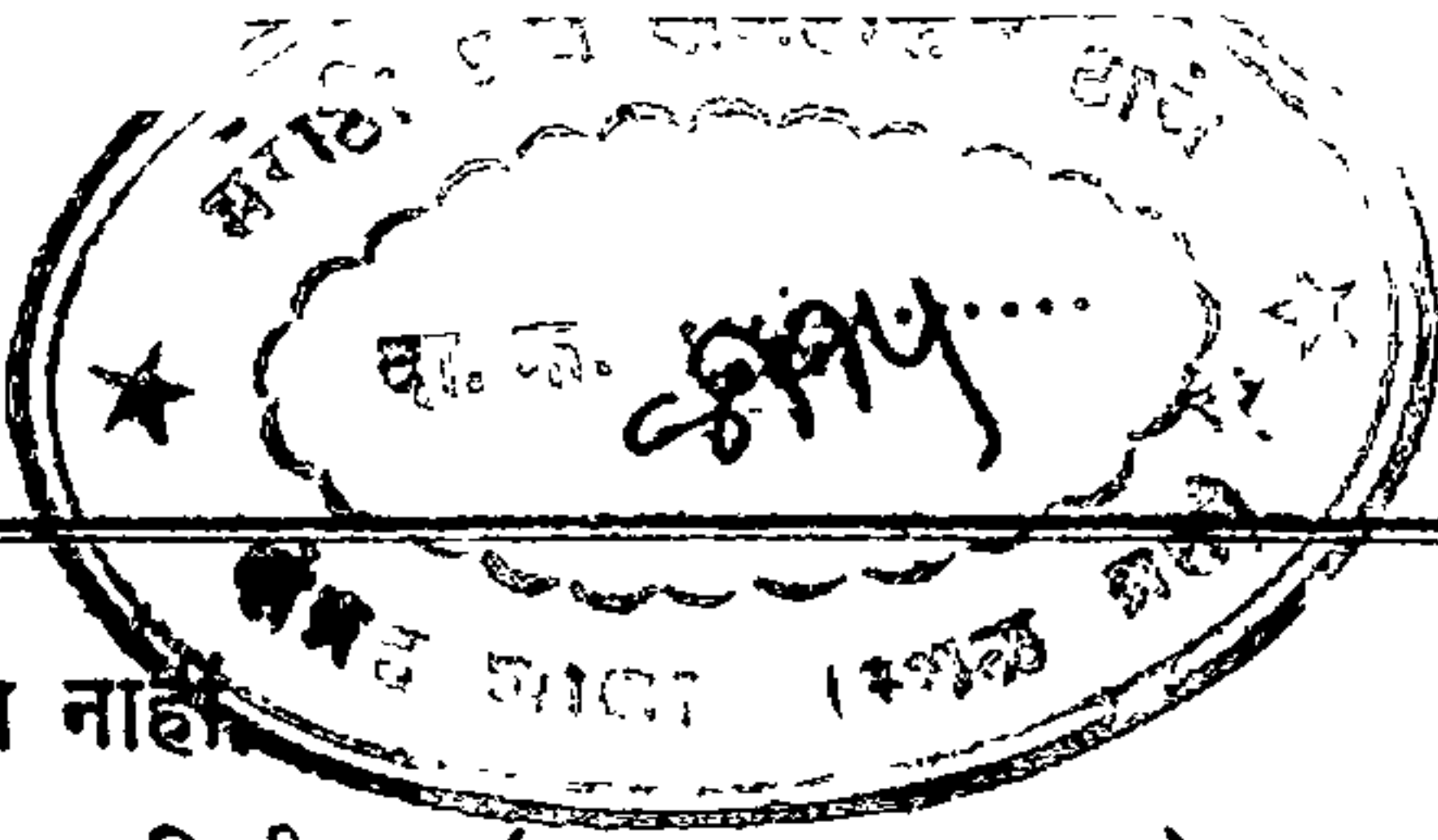
Certain mystical writing attached to Brahmanas, the chief aim of which is to ascertain the secret meaning of the Vedas; A kind of secret religious celebrations to which none were admitted except those who had been initiated by certain preparatory ceremonies. 108 Upnishadas are mentioned but some have been added to this number Vide Professor Waman Sheoram Apte, M. A. Poonas' Sanscrit dictionery.

उपनिषदाची व्युत्पत्ति:—उपनिषद् हा शब्द उप+नि+सद् ह्यणजे कोणाच्या जवळ बसणे या धातू पासून निघाला आहे. त्याचा अर्थ गुढ ज्ञानाचे शिक्षण घेण्यासाठी छात्राने अध्यापकाच्या अगदी निकट बसणे हा होय. ह्यणून एकांत बैठक किंवा गुप्त बैठक असा अर्थ झाला. ह्या गुप्त बैठकीच्या कल्पनेवरूनच अशा गुप्त ठिकाणी शिकलेली गुप्त तऱ्हे अशी कल्पना वृद्धीगंत झाली. भारतीयांच्या परंपरे प्रमाणे उपनिषद् हा शब्द [रहस्यम] ह्या शब्दाशी समनार्थक आहे व त्याचा अर्थ गुप्त गोष्ट असा आहे. उपनिषदाच्या ग्रंथातून हि “ इतिरहस्यम ” व “ इति उपनिषद् ” हे शब्द ठिकठिकाणी उपयोगांत आल्याचे आढळते. पुष्कळ उपनिषदांतून ही तऱ्हे अयोग्य मनुष्याला शिकऊ नयेत इत्यादि अर्थाची सुचना दिलेली आहे. असे लक्षणे आहे की, “ ही ब्रह्म तऱ्हे वापाने ज्ञापल्या वडील मुलांस किंवा विश्वासू विद्यार्थ्यांस शिकवावी; दुसऱ्या कोणास शिकवूं नयेत. ” अशा प्रकारची ब्रह्म विद्या प्रतिपादक उपनिषदे किती आहेत याचा नक्की आंकडा सांगणे अशक्य आहे. कोणी उपनिषदांची संख्या ५० मानतात. इ. स. १६५६ त उपनिषदांचे उर्दू (फारशी) भाषांतर शाहे जहान बादशाहाचा वडील मुलगा दारा याने अनेक हिंदू पंडितांकडून करविले. इ. स. १७७५ मध्ये या उर्दू भाषेतील उपनिषदांचे लॅटीन मध्ये आंकेतीलदुपेरा याने भाषांतर केले. हे १८०१ व १८०२ साली स्ट्रॉसबर्ग येथे दोन भागांत प्रसिद्ध झाले. नंतर शोपेनहार्ने ते भाषांतर वाचले व नंतर त्याचा प्रसार युरोप मध्ये होऊन मॅक्समुल्लर, डायसन, प्रभृति विद्वद्विरत्नांनी उपनि-

षदांचा अभ्यास सुरुं केला.

कुराण परिचय नांवाच्या पुस्तकाचा लेखक व प्रकाशक आपल्या पुस्तकांत एके ठिकाणी वर्णन करितो की, प्रत्येक वेदाचे दोन दोन भाग मंत्र आणि ब्राह्मण हे होत. पहिल्या तीन वेदांचेच मंत्र आणि ब्राह्मण ही छापली गेली आहेत परंतु अथर्व वेदाचा ब्राह्मण अंश आणि मंत्रांचा कित्येक अंश अद्यापि मुद्रित झाला नाही, जो भाग मुद्रित झालेला नाही तो "अलसूक्त" होय. म्यॉक्स मुल्लर साहेबांनी अल्लोपनिषद् हे अलसूक्ता पासून अभिन्न असल्यामुळे त्याचा उपनिषदाच्या निर्घन्टामध्ये समावेश केला नाही, फ्रान्सातील पंडितांनी त्याचा लिस्टांत समावेश केला आहे. वाचस्पतीच्या संस्कृत शब्दाच्या कोषांत अल्लसूक्त अथर्व वेदाचे सूक्त हणून लिहिलेले आहे. सर राधाकांत देव बहादूर यांनी आपल्या संस्कृत शब्दांच्या कोषांमध्ये अल्लसूक्ताला असंकोच भावाने अथर्व वेदापैकी हणून उल्लेख केला आहे. ते अकबराच्या वेळीं रचले गेले ही फक्त कल्पना आहे. अकबराच्या वेळीं हि गुरु नानकाला त्याचा विषय अवगत होता. शेख जिवोन ब्राह्मणाला (तेव्हां तो मुसलमान झाला नव्हता) राजा तोडरमल याने अल्लसूक्त पठन करतांना ऐकून उदेपूरच्या राजाला लिहिले होते की, एक व्यक्ति वेदांतून असा मजकूर वाचित आहे की, त्यामध्ये विशेष प्रमाणांत " ल " हे अक्षर आलेले आहे. "

" अल्लोपनिषद् पर उपनिषदांच्या अंतर्गत मोडते ह्या उपनिषदावरून अगदी स्पष्ट रितीने कळून येते की हे ते मुसलमानांनी रचिलेले असणे

शक्य नाही.

दिल्लीच्या (बादशहाचा पुत्र) दारा शहाच्या देखरेखी खाली ५२ उपनिषदांपैकी ५० उपनिषदे भाषांतरित झाली होती. जी दोन उपनिषदे गुप्त राखण्याच्या हेतूने भाषांतरित करण्यांत आली नाहीत त्या पैकी एक अल्लोपनिषद् होय. ”

वसुमती विद्यामंदिरा मार्फत सांप्रत वृत्ति व बंगाली भाषांतर यांसह अल्लोपनिषद् प्रकाशित झाले आहे. वृत्तीच्या आरंभी वृत्ति वृत्तिक पंडित गंगाचरण वेदान्तविद्यासागर भट्टाचार्य यांनी लिहिले आहे की, “ यथास्य ऋषी रथर्वालक्षयोपनिषद् पश्यान्नुवाच ” अथर्व ऋषीने लक्ष्मी उपनिषद् पाहून हटले. बादशहाच्या मुलाकडून जी उपनिषदे भाषांतरित करण्यांत आली नाहीत त्या पैकी हे उपनिषद् एक असेल.

कोणत्याही कामाला सुरवात करण्यापूर्वी वेदाचे जे मंत्र पठण करावे लागतात. त्यांना सूक्त असे म्हणतात. या संबंधी अधिक खुलासा पान ७ मध्ये झालेच आहे.

“ सांप्रत वसुमति विद्यामंदिरामधून वृत्ति बंगाली भाषांतर यांसह अल्लोपनिषद् प्रकाशित झाले आहे. पंडित श्री गंगाचरण वेदान्त विद्यासागर भट्टाचार्य यांनी वृत्ति केली आहे त्यांनी ह्या सर्व शब्दांचा जो अर्थ केला आहे, तेच ह्या बाबतीत योग्य उत्तर आहे कारण त्या शब्दांचे जे अर्थ केले आहेत त्यां वरून तो सर्वच शुद्ध संस्कृत शब्द आहेत असे ठरते. जरी आपततः असे वाटते की, महंमद, रसूल, अकबर, इल्ला, हे अरबी शब्द

आहेत तरी वास्तविक तसा प्रकार नाहीं, सुदर वृत्ति वाचतांच, सदर निबंध लेखकाच्या आपत्तीतील असारता तेव्हांच प्रतित होते. विश्व कोषांत अल्लु व अल्ला शब्द एकाच लिहिण्यांत आले आहेत त्यावरून असे वाटते की, ते दोन्ही शब्द एकच अर्थ दाखविणारे आहेत.

५२१ : कायट्या ;

लिहिते; परंतु आश्चर्याची गोष्ट अशी की, वाचस्पतीच्या व राजा राधाकान्त देशाच्या संस्कृत शब्द कोषांत ह्या शब्दांना स्थान मिळाले आहे ते संस्कृत शब्द नसते तर त्यांना केव्हांही त्या दोन्ही कोषांत स्थान मिळतेना. पूर्वोक्त वेदान्त विद्यासागरांनीं अल्लु, अल्ला शब्द संस्कृत नव्हेत ह्मणून ह्मटलेले नाहीं किंवा ते प्रक्षिप्त आहेत असें हि ह्मटलेले नाहीं.

शेख भवान ल बहुल वचनें वेदांतून वाचित होता, असे राजा तोडरमल याने त्याच्या वरेंच अगोदर उदेपूरच्या राजाला कळविले होते. त्या काळीं अकबराची सभा अनेक शास्त्रज्ञ पंडित लोकांनीं परिपूर्ण होती ह्या ठिकाणी हें सांगणें अप्रस्तुत होणार नाहीं की, अकबराच्याहि फार पूर्वी पासून अथर्वण वेदांत हें सूक्त आणि अल्लोपनिषद् विद्यमान होते. जर हीं सूक्ते व उपनिषद् ही कृत्रिम असती तर दारानें तसें अवश्य मेव जाहीर केले असतें. कारण तीं कृत्रिम आहेत असें जाहीर करण्याला त्याला योग्य संधीहि होती

तोहि कित्येक पंडित मंडळींनी वेष्टित असें जर ती कृत्रिम आहेत असें अकबर आणि दारा यांच्या पंडित मंडळीला समजते तर दाराच्या, मॅक्स मुल्लरच्या, फ्रान्सच्या राजा राधाकान्त देवाच्या, वाचस्पतीच्या व विद्यामंदीराच्या प्रतिमध्ये हे सूक्त व उपनिषद् ही अथर्वण नव्हेत असें कोणीतरी पंडिताने आज पर्यंत सिद्ध केले असते. ही कोणत्याही प्रमाणिक अथर्वण ग्रंथांत नाहीत असें आज पर्यंत ऐकितान्त नाही. हे सूक्त विश्व कोषांत आणि अल्लोपनिषद् यमुमति विद्या मंदिराच्या प्रकाशित उपनिषदांच्या श्रेणित व दयानंद सरस्वती यांच्या सत्यार्थ प्रकाशांत दर्ज आहे. ही दोन्ही अथर्वण अल्लोपनिषद् आणि अल्लू सूक्त पुढे दिली आहेत.

सत्यार्थ प्रकाशाचा लेखक स्वामी दयानंद सरस्वती यांनी फक्त हे अथर्वण अल्लोपनिषद् बनावटी व कृत्रिम आहे असे दर्शविण्याचा महा भागिरथ प्रयत्न केला आहे व ते लिहितांत कीं, हे उपनिषद् कल्पना करतां येते कीं, अकबर बादशहाच्या कारकिर्दीत कोणी रचेल असेल, व त्याला अरबी आणि संस्कृत भाषांचे पूर्ण ज्ञान अवगत असेल पण ह्याची शाबिती ते करू शकले नाहीत.

अथर्वण अल्लोपनिषद् ह्याला अर्वाचीन, अलीकडील, कृत्रिम व बनावटी किंवा अकबर बादशहाच्या वेळीं कोणी रचिले असेल अशी जी कल्पना करतात ती निवळ सर्वस्वी खोटी आणि निराधार आहे, कारण अकबर बादशहाच्या दरवारी बरेच विद्वान व पंडित होते त्या सर्वांमध्ये फैजी हाच एक विद्वान असा होता कीं. ज्याला संस्कृत आणि अरबी भाषांचे पूर्ण ज्ञान

होते. फैजी जरी हा संस्कृत भाषेचा विद्वान होता तरी त्याने लिहिलेल्या पुस्तकांच्या यादीत अथर्वण अल्लोपनिषद् व अल्लसूक्त त्यानेच रचिले अशा- बद्दल कोठेच उल्लेख सांपडत नाही. तसेच त्या वेळच्या निरनिराळ्या धर्माच्या इतिहासकारांनी फैजीने रचलेल्या सर्व पुस्तकांच्या ज्या ज्या याद्या नमूद केल्या आहेत व इतिहास लिहिले आहेत त्यांत अथर्वण अल्लोपनिषद् आणि अल्लसूक्त हे फैजीने रचिले असे कोणीच लक्षणत नाही.

फैजीने संस्कृत भाषेत कोणतेच पुस्तक रचिले नाही त्याने फक्त अनेक संस्कृत ग्रंथांची फारशी भाषेत मात्र भाषांतर केले आहेत. उदाहरणार्थ “अनवारे सहेली” एखाद्या भाषेत पुस्तक रचणे किंवा तसेच एखाद्या भाषेच्या पुस्तकाचे दुसऱ्या भाषेत भाषांतर करणे ह्या केवळ दोन निरनिराळ्या खुब्या आहेत. तेणे करून फैजीने संस्कृत भाषेत एकतरी पुस्तक रचले असते. तर अथर्वण अल्लोपनिषद् व अल्लसूक्त हे त्यानेच रचिले आहे, ही कल्पना खरी तरी ठाळी असती, पण अथर्वण अल्लोपनिषद् किंवा दुसरे कोणतेच पुस्तक फैजीने संस्कृत भाषेत मुळीच रचिले नाही असे कोणीच सिद्ध करू शकत नाहीत अशी आत्तास पक्की खात्री आहे.

फैजीने संस्कृत भाषेत रचलेले एखादे सुद्धा पुस्तक जर टिकाकार दाखवू शकत नाहीत तर अथर्वण अल्लोपनिषद् व अल्लसूक्त हे त्यानेच रचिले अशी कल्पना करणे हे सर्वस्वी खोटे नव्हे काय ?

त्याच प्रमाणे संस्कृत भाषेचा माननीय विद्वान ग्रंथकार म्यॉक्स मुल्लर याने “ एन्शट हिंदुलिटेरेचर ” नावाचा ग्रंथ लिहिला आहे. त्या

ग्रंथांत त्यानें दुसऱ्या उपनिषदां बरोबर अथर्वण अल्लोपनिषदाची सुद्धा त्यांत गणणा केली आहे. जर अथर्वण अल्लोपनिषद् हे पुरातन आणि खरें नसते किंवा त्या विद्वानाला तत्संबंधी थोडासा जरी संशय आला असतां तर त्या संस्कृत भाषेच्या माननीय विद्वानानें आपल्या ग्रंथांत मुळांच त्याचा समावेश केला नसतां.

पंचतंत्रकार विष्णुदत्त शर्मा कवि व ग्रंथकार यांचे हस्त लिखित अथर्वण अल्लोपनिषद् ज्याला अनुभव सिद्ध (Experts) लोकांचे ह्मणणें आहे कीं, हे अथर्वण अल्लोपनिषद् आज सतराशें वर्षांचे पुरातन असून ते इ. सनाच्या तिसऱ्या शतका मध्ये लिहिलेले आहे. कारण हा ग्रंथकार पौराणिक कालांत इ. स. २५० वर्षांनंतरच जन्मला आहे असे मागील हकिकती वरून सिद्ध होते. ते उपनिषद् सध्यां पाटना येथें खुदाबख लायवरीत आहे. (See Khudabax Library's Catalogue) ह्मणजे श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद (ज्यांचेवर दरूद हांवो) यांच्या निर्माण होण्यानें आधींच कितीतरी शतके पूर्वी हे लिहिलेले आहे.

सत्पथ गांधी मुन्शी कन्हयालाल अलखधारी हे आपल्या अलखप्रकाश नांवाच्या पुस्तकांत लिहितात कीं “ श्री व्यासजीनीं चार वेद रचिले. व एके काळीं हिंदुस्थानांतून वेदांगे नाहीशी झालेली होती. आणि हिंदूची हजारो राज्ये झाली पण कोणांच इकडे लक्ष पुरविले नाही पण हे स्तुत्य कर्तव्य त्या शाहजादा दारा शिकोनें आपल्या रात्र दिवसाच्या महाप्रयासानें लाखो रुपये खर्च करून शेंकडो पंडित आणि संन्यास्यांना एकत्र करून

सर्वउपनिषदांचे भाषांतर फारशी भाषेन करविले. '५५' हे सूक्त आणि उपनिषद् ही प्रक्षिप्त नाहींत याची भरपूर कारणे वर दाखविणी आहेतच, ती पण या शिवाय ती कृत्रिम ठरविण्याचा दुसराच कांहीं निराळा उद्देश आहे. असे दिसते.

वर दर्शविल्या प्रमाणे प्रथमतःच ज्या उपनिषदांची इतकी खबरदारी व जोपासना घेतली आहे. व कोणास शिकवितां येत तर नाहींतच पण मनुस्मृती आधारे ती कोणास वाचण्याची आणि ऐकण्याची मुभा नाहीं अशा प्रकारे लपऊन ठेवले जात असे शिवाय दुसऱ्याच्या थोडेसे सुद्धां चुकून नजरेस पडू देत नसत त्यांत घालमेल करून खुपसलेला ग्रंथ (Interpolation) बनू शकत नाहीं हे सिद्ध होते. तसेच आजकाल ही ब्रह्मतत्वे विद्या संपादल्यामुळे प्रत्येकास अनायासे पहावयास सांपडतात व त्यांतील तत्वे उघडकीस येऊं लागली ह्मणून अशा उत्कृष्ट अथर्वण अल्लोप निषदास व अल्लसूक्तास ज्या मध्ये त्या सन्माननीय श्रेष्ठ पैगंबर किंवा ज्याला निष्कलंक अवतार याचा उल्लेख आहे ह्मणूनच तीं आतां अर्वाचीन, अलीकडील, बनावटी, किंवा कृत्रिम आहेत असे ठरविण्याचे प्रयत्न केले जात आहेत, हे आश्चर्य नव्हे काय ? कारण अशा उत्कृष्ट अथर्वण अल्लोपनिषद् आणि अल्लसूक्त सारख्या महत्वाच्या उपनिषदांत ज्यांत त्या सन्माननीय श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद रसूल अल्ला (त्यांचेवर दरूद होवो) व भाषेच्या रुढी प्रमाणे ज्यांना हिंदुस्थानांत कल्की अवतार असे ह्मणतात त्यांत त्यांच्या नांवाचा स्पष्ट उल्लेख सांपडतो. आतां ही अशी उत्कृष्ट व उपयुक्त अथर्वण अल्लोपनिषद्

अल्लसूक्त

ॐ अस्मल्लां इल्ले मित्रा वरुणो दिव्यनि धत्ते
 इल्ले वरुणो राजा पुनर्दुः ।
 हव यामि मित्रो इल्ला इल्लेति
 इल्लां वरुणो मित्रो तेज कामः
 होवार मिन्द्र होतार मिन्द्रां महा सुरिन्द्राः ।
 अल्लो ज्येष्ठं श्रेष्ठं परमं पूर्णं ब्राह्मण मल्लां
 अल्लो रसूल महं रकं वरस्य अल्लो
 अल्लां आदल्ला बुकमेककं ।
 अल्लां बुकं लिखातकं ।
 अल्लो यज्ञेन हुतहुत्वः अल्ला
 सूर्य चंद्र नक्षत्रः अल्लो ऋषिणां
 सविद्या इंद्राय पूर्व माया पर मन्त
 अन्तरीक्षा अल्लोपृथिवी अन्तरीक्षं
 वित्त्व रुपां दिव्यनि धत्ते इल्ले
 वरुणो राजा पुनर्दुः ।
 इल्लाक्वर, इल्लाक्वर, इल्लेति
 इल्लाः इल्ला इल्ला अनादि
 स्वरुपा अथर्वनी शाखां न्हं न्हिं
 जनान पशुन सिद्धान जलचराण

अदृष्टं कुरुकुरु फट ।

अधुर संसारिणीं हुं अल्लो रसूल

महमदरकं वरस्य अल्लो

अल्लं इल्लेति इल्ललः ।

पुरातनकाळां जेव्हां आर्य लोक उत्तरेकडून प्रथमतःच हिंदुस्थानांत आले तेव्हां हिंदुस्थानांत अनार्य (हिंदुस्थानचे मुळचे रहिवाशी) लोकांची वस्ती होती. व त्यांची मोठमोठाली बलाढ्य राज्ये होती. पण हे मूळचे रहिवाशी रानटी स्थितीत होते असें ह्मणतात. आणि आर्यांनी त्यांच्याशी युद्धे करून व त्यांना जिंकून त्यांच्यावर आपले वर्चस्व स्थापून ते स्वतः राजे बनले. व पुढे कालांतरानें या अनार्यांना आपले दास करून टाकले, आणि त्यांना दास्यत्वाची सर्व कामे अर्पण केली. हिंदुस्थानांत आलेल्या आर्य लोकांत कोणतीच जात किंवा पंथ मुळीच नव्हता व त्यांचा वैदिक धर्म होता.

ज्या वेळीं हिंदुस्थानांत आर्य लोकांची राज्ये स्थापन झाली त्यावेळीं त्या आर्य लोकांना प्रत्येकांस राज्याची वाटेल ती कामे करावी लागत, ह्या मुळें कामांत विघ्ने येऊं लागली व कामे सुरळीत चालत नसत ह्मणून निर-निराळ्या कामामुळें चार वर्णांत त्यांचा समावेश झाला.

जे लोक धार्मिक कृत्ये, व राजमंत्री व लिहिण्या वाचण्याची कामे करित त्यांना ब्राह्मण अशी संज्ञा असे.

दुसरें:—जे लोक राज्य चालवून देशाचा पर चक्रापासून वचाव करित त्यांना क्षत्रिय अशी संज्ञा असे.

तिसरें:—ब्राह्मण आणि क्षत्रिय यांना देशाच्या उन्नतिसाठीं लागणाऱ्या जिनसा व व्यापार करून त्यास वृद्धी करणाऱ्या लोकांना वैश्य अशी संज्ञा होती.

चवथें:-वरील तीन वर्णांची राहिलेली कामें व त्यांची सेवा करणारे लोकांना शुद्र असें ह्मणत पण हे शुद्र बहुतेक हिंदुस्थान व मूळचं रहिवाशी होते.

वर दर्शविलेल्या कार्यांत प्रत्येकांनी मोठी ख्याति मिळविली व पुढें कालांतरानें स्मृती कारांनीं ह्या सर्व जाती बनवून दिल्या; वास्तवीक पाहतां ह्या जाती नव्हत्या तर धंद्यावरून हीं नांवें किंवा पदव्या दिलेल्या होत्या कारण हे वर दर्शविलेले चार वर्ण नव्हेत तर त्या धंद्या मुळें पदव्या आहेत.

या सर्वांचा धर्म ह्मटला ह्मणजे वैदिक धर्म व हिंदुस्थानांत राहिल्या-मुळें त्यांना हिंदु धर्मा ह्मणू लागले.

विद्येचे तसेंच धर्माचे सर्व संस्कार करणारे लोकांना, ब्राह्मण अशी पदवी हिंदु धर्मांत त्यांना आहे.

या वरून ब्राह्मण ही पदवी ठरली, व त्यांत ज्या ज्या कामांत आणि ग्रंथांत त्यांनीं प्रविणता प्राप्त केली त्या त्या प्रमाणांत पुढें त्यांना निरनिराळ्या पदव्या मिळत गेल्या जसें:-वेद जाणणाऱ्यांना ' वेदाति ' ह्मणतात, शास्त्रे जाणणाऱ्यांना ' शास्त्री ' असें ह्मणतात, व पुराण जाणणाऱ्यांना ' पुराणीक ' असें म्हणतात, भिक्षा मागणाऱ्यांना ' भडजी किंवा भिक्षुक ' असें म्हणतात, आणि देवळांत (भजनालयांत) जे लोक देवाची पूजा आर्चा करितात त्यांना ' पुजारी ' अशी संज्ञा (पदवी) आहे पण ' ब्रह्म जाणें तो ब्राम्हण ' आणि ब्राह्मण कोणी जात किंवा पंथ अथवा धर्म नव्हे. ही निव्वळ कामावरून पदवी आहे. धर्म ह्मटला ह्मणजे वैदिक धर्म अथवा

हिंदु धर्म त्याच प्रमाणें इस्लामी धर्मांत सुद्धां ब्राह्मणा प्रमाणेंच निरनिराळ्या पदव्या आहेत पण भाषें सुळें व देश रिवाजाप्रमाणें पदव्यांची नांवे मात्र वेगवेगळी पण कर्तव्य व संस्कार मात्र सारखेंच.

इस्लामी धर्मांत धार्मिक तत्वे जाणणाऱ्याला मौलवी, न्याय करणाऱ्याला काजी, मसजिद, भजनालय, दर्गा वगैरे ठिकाणीं राहून धर्म संस्कार करतात त्यांना पेश ईमाम, मुजावर वगैरे पदव्या असतात जे लोक भजनालयांत धार्मिक संस्कार करतात त्यांना पुजारी (मुजावर) असे म्हणतात आणि अशा लोकांचा दर्जा सुद्धां सर्व साधारण लोकापेक्षां ज्यास्त असतो. त्याच प्रमाणें अरबस्थानांत श्रेष्ठ पैगंबराचे घराणें विद्वतेत प्रविण होते व तेथील भजनालयाची सर्व धार्मिक संस्कार त्यांच्या पुर्वजाकडेसच वऱ्याच पिढी पासून चालत आलेली होती, एकूण ते अरबस्थानांत भाषेच्या रुढीप्रमाणें अति उच्च अशा ब्राह्मण कुळांतच जन्मले होते असे पुढें सविस्तर वाचावयास सांपडेल.

अध्याय तिसरा

प्रकरणा पहिले

लोकस्थिती आणि श्रेष्ठ प्रेषिताचें बालपण

श्रेष्ठ पैगंबराचें संक्षिप्त चरित्र

इसवी सनाच्या सहाव्या शतकांत सर्व जगांत विशेष करून येशिया खंडांतील अरवस्थानची स्थिती अधिक निर्दयामु पात्र झालेली होती. देशांत जिकडे तिकडे अराजकता, पुंडाई, दरोडे, कत्तली, भांडणें, युद्धें, डाके, चोऱ्या मदिरेचे सेवन, जुगार टगवाजी, नवजन्म बालकांची बालहत्या, व्यभिचार, स्त्रियांचा नाना तऱ्हेचा छळ, मुर्ति-पूजा व झाडे, पशु, सर्प, व पक्षी वगैरे अशा सर्व वस्तु भक्तीस्थान बनल्या हात्या. देवापुढें मनुष्य वळी देणें, गुलामगिरी व गुलामांचा व्यापार तसेंच वाटेल त्याला जितक्या वायका करवतील तितक्या वायका करण्याची सुभा होती. व शिवाय त्यांना गुराढोराप्रमाणें वाटेल तेव्हां सोडून देता येई, एक शिरजोर मनुष्य झुल्लक गोष्टीवरून खून करून टाकी तरी पण त्याला विचारण्याचें कोणास धैर्य होत नसे एखाद्या लहानशा भांडणास युद्धाचे स्वरूप प्राप्त होई व ते एक सारखे चालूं राही. याचे मुख्य कारण झटले ह्मणजे लोक अज्ञानाच्या खोल भिहासागरांत बुडून निति हीन, धर्म हीन होऊन कलि युगाच्या शेवटच्या काळास जाऊन पोहोचले होते. तसेंच हिंदुस्थान जो एके काळीं सुधारणेच्या शिखरास जाऊन पोहचला होता तेथे सुद्धां लोक अज्ञानाच्या अंधःकाराच्या खोल महासागरांत बुडत चालले होते.

ह्याच समयीं वाढ्ध धर्माचा न्हास होण्यास सुरवात लागून आर्य लोकांच्या वैदिक धर्मास पुन्हा चलन सुरू होते. मनुष्य मात्राची पशु समान नीच अशा स्थितीत गणणा होऊं लागली होती त्याचे उरलेलें थोडेसे स्वरूप आज तागायत न सुधारतां शुद्ध आणि अस्यृ श्यांगी केलेल्या वर्तनांत अद्भुत सुद्धां सांपडते. त्याच प्रमाणें स्त्रियांची मुळांच कांहीं योग्यता नसे, मृत नवऱ्या बरोबर तिला सुद्धां जिवंत जाळून टाकले जात असे व या चालीस " सती " ह्मणून धार्मिक स्वरूप प्राप्त झाले होते. निरनिराळे नविन धर्म व पंथ स्थापित होत जसे शक्तिमत ह्मणजे वाम मार्ग पंथ, झाड, सर्प, पक्षी, पशु, मुर्ती व मनुष्य मात्राच्या लजेच्या वस्तूंची देवा समान भक्ति केली जात असे, अशा प्रकारची निंद्य कर्मे होऊं लागून लोक अनायासे नीतिहीन आणि धर्म हीन झाले होते.

इराण देशाचा नव शेरवान वादशहाचा अंत याच सुमारास झाला त्यामुळें त्या देशाची स्थिती सुद्धां शोचनीय झाली होती व त्या देशास उतरती कळा लागली होती, युरोप रानटी दशेला जाऊन पोहचला होता. त्याच प्रमाणें चीन देशाची स्थिती निर्दयतेची होती.

एकूण अशा कालि युगाच्या शेवटीं सर्व जगांत अज्ञानाचे साम्राज्य पसरलें होतें. त्यामुळें लोक अनायासे नितीहीन, धर्महीन बनले होते. ह्मणून वेद, पुराणें, शास्त्रें वगैरेंत दर्शविल्याप्रमाणें विष्णूचा शेवटचा दहावा अवतार ह्मणजे कालिक अवताराची अथवा पक्षाया प्रेषित किंवा पैगंबराची लोकांना मार्ग प्रतिक्षा करणें साहजिक होते जसे:— " कलंकीः-कलीच्या अंती संभल ग्रामामध्ये राहणाऱ्या विष्णुयशा नामक ब्राह्मणाच्या कुलांत जन्मास येणारा विष्णूचा अवतार (श्री मन्महाभारत वनपर्व अध्याय १९०) हा विष्णूचा दहावा अवतार होय (भारत शांतिपर्व अ. ३५०) ध्रावण शु॥ ६ हा कालिक

जयंतीचा दिवस मानतात व कल्कि युगाच्या शेवटीं यादिवशीं कलंकी अवतार होणार असें पुराण ग्रंथ ह्मणतात,

‘ या अवताराला निष्कलक अवतार असें ह्मणतात ’

कारण कलियुगांत मानवाची जी अवनति झाली आहे ती या अवतारांत सुधारेल. व लोक सत्य युगांतल्या प्रमाणें वर्तन करतील असें पुराण ग्रंथ उल्लेखितात ”

(पहा पान १२) व (ज्ञान कोष माल भाग १० सन १९२४ इ. पान १४५)

“ भयंकर युगावहल, आणि धर्महीन, नीतीहीन अशा त्या युगाच्या शेवटीं होणाऱ्या विष्णू पुराणाच्या चवथ्या अंशांत भविष्ये वर्तविली आहेत ” × × × “ कलि या युगाची आठवण देऊन कलि युगांत घडणाऱ्या गोष्टीचें भविष्ये कथन केलें आहे. व त्याला जोडून जगाच्या निरनिराळ्या प्रलयावस्था वर्णन केल्या आहेत. ”

(ज्ञानकोष भाग २० पान २५६) (पहा पान १३)

“ ८-१० अहो देवांनो संभल ग्रामामध्ये हा “ काश्यप ” उत्पन्न होईल तो विष्णुयशा नांवानें प्रसिद्ध होऊन विष्णुकीर्ति ह्मणून त्याची प्रिय पत्नी असेल ” (श्री भविष्ये पुराण चतुर्थखंड प्रतिसर्ग पर्व अध्याय २५ पान ५९७)

“ महापराक्रमी अशा विष्णुयशा नामक ब्राह्मणाच्या रूपानें ब्राह्मणाचे वास्तव्य असलेल्या संभल नामक उत्कृष्ट गांवामध्ये कल्कीचा अवतार होईल ” (श्री मन्महाभारत वनपर्व अध्याय १९०)

(पहा पान १४)

या वरील ईश्वराक्त शास्त्राधारें व ईश्वरी प्रगटीकरण व भविष्ये केल्या प्रमाणें कलि युगाच्या शेवटच्या काळीं अरवस्थानांतील (संभल ग्राम) मक्का ह्मणून जे मोठे उत्कृष्ट शहर होते तेथील पुरातन भजनालय किंवा मंदिराची सेवा ह्मणजे पुजारीपण एकूण श्रेष्ठ व उच्च

घराण्यांतील एका सद्गुणी, सदाचरणी आणि प्रौढ अशा वाखाणणीय व नामांकित सरदार हजरत अबदुल मतलब नावाच्या ब्राह्मणाकडे (पहा पान १४) वन्याच पिढ्यांपासून चालत आलेली होती. ह्या ब्राह्मण पुजाऱ्याच्या वरीं अबदुल्ला ह्मणजे विष्णुदास नांवाचा मुलगा जन्मला (अब्द=बंदा, गुलाम, दास आणि अल्ला=ईश्वर, विष्णु तसेच विष्णु ह्मणजे ईश्वर, अल्ला आणि दास ह्मणजे गुलाम, बंदा, अब्द)

पहा कलंकी पुराणांतील भविष्य व वरील भविष्ये.

पुढें हा मुलगा वयांत आल्यानंतर त्याचा विवाह श्रेष्ठ अशा हजरत वाहब नांवाच्या ब्राह्मणाच्या कन्येशी झाला. तिचें नांव हजरत आमिना ह्मणजे पतिव्रता किंवा सुमति असें होते. या जोडप्याला एक पुत्र रत्न झाले त्याचे नांव महंमद उर्फ अहमद असें ठेविलें. आणि हाच हिंदु शास्त्रातील विष्णूचा दाहावा आणि शेवटचा अवतार ज्याला ' कल्कि ' अवतार असें ह्मणतात तो हाच होय. याचा जन्म तारीख २२-८-१७० इ. स. आणि मुसलमानी रब्बीउल अब्बल महिन्यांत झाला ह्मणजे हिंदु लोकांची तारीख श्रावण शु॥ ६ ला झाला. ह्या दोन्ही तारखा हिशंवाने एक होणे शक्य आहे. हाच विष्णूचा दाहावा आणि शेवटचा अवतार ज्याला हिंदु लोक कल्कि अवतार असे ह्मणतात आणि श्रावण शु॥ ६ ला पुराणांत उल्लेखिल्या प्रमाणें त्याच्या जन्माची कल्कि जयंति मानतात त्या तिथिला तो जन्मला. या अवताराच्या नांवाचा पुराणांत स्पष्ट उल्लेख केलेला नाही पण अथर्वण अल्लोप निपदांत व अल्लसूक्तांत त्याचें नांव स्पष्टपणें " महंमद रसूल अल्ला " असें सांपडते

(पहा अथर्वण अल्लोपनिपद् आणि अल्लसूक्त पान २७ ते ३०)

या अवताराच्या जन्माच्या वेळीं वरेच आश्चर्य कारक दैविक अणि अद्भुत चमत्कार घडले. ह्या अवताराच्या जन्माच्या आधींच पंचदिवस त्याचा बाप निवर्तला पण त्या विमुक्त्या बालाच्या आईने आपल्या लहानशा बालकाची मोठ्या काळजीने जोपासना

केली. आपल्या शहराची ह्या बरी नसलेमुळे त्याला खेडेगांवी एका बाईच्या स्वाधीन करून दूध पाजण्याची मुदत संपताच त्या बालकाच्या आईने त्याला आपल्यापाशी बोलावून घेतले. हे लहानसे बाळ बाळपणांतच आपल्या आईच्या ममतेच्या व संरक्षणाच्या छात्राखाली फक्त सहा वर्षे राहिले. पुढे त्याची आई सुद्धा निवर्तली म्हणून त्या बाळाच्या आज्याने त्याचे पुढे पालन पोषण केले पण तो बाळ आठ वर्षाचा झाला नाही तोंच त्याचा भाजा सुद्धा वारला. म्हणून त्याच्या चुलत्याकडे (हजरत अबुतअलिब) त्याचे पालन पोषण आले.

ह्या लहानशा बालपणाच्या वयांतच या अवतारावर किंवा श्रेष्ठ पैगंबरावर क्रमाक्रमाने एक सारखे विकट संकटाचे प्रसंग गुदरले. त्याचा पिता वारला, मातोश्री सुद्धा निवर्तली या वियोगामुळे ते अनाथ बनले. पुढे भाजे सुद्धा मरून गेले ईश्वराने बालपणातच त्या बाळाच्या स्वभावात सहज शीलता, परोपकार वगैरे सारख्या उच्च दर्जाचे बी पेरून त्याला दयेचे सागर, उदार, अप्रतीम लीन बनवून त्याचे हस्ते काही मोठे कार्य करवून जनतेला अज्ञानाच्या खोल महासागरांतून काढून त्यांना प्रकाशांत आणण्याचे तसेच दुसरी बरीचशी सत्कार्ये करवून घेतली ती पुढे वाचण्यास सांपडतील.

जेव्हां श्रेष्ठ पैगंबराचे वय बारा वर्षाचे झाले नाही, तोंच त्यांना आपल्या चुलत्या समागमे शामच्या मुलखांत व्यापारा निमित्त देश पर्यटन करावे लागते. शाम देशांत " बसरा " म्हणून एक मोठे बंदर आणि शहर होते. तेथे " अरजिस बेहराम " नांवाचा ईसाई धर्माचा एक बृद्ध विद्वान राहत असे. त्याने श्रेष्ठ पैगंबरास न्याहळून पाहिले, आपल्या पुरातन प्रथांच पाहून तो म्हणू लागला की, " होतकरू मुलाचे पाय पाळण्यांत दिसतात; यास्तव हा मुलगा मोठा होऊन पुढे ईश्वराच्या रसूळाचे शंख पृथ्वीवर फुंकील, आणि चोहोंकडे या बालकाची मोठी कीर्ति होईल पुढे तो म्हणू लागली की, इजिलमध्ये

हजरत ईसा पैगंबरांनी ज्या निर्माण होणाऱ्या पैगंबरांची खबर दिली आहे तो हीच व्यक्ति होय. तरी ह्या बालकाची जोपासना व काळजी घेण्यासाठी श्रेष्ठ पैगंबराचे चुलत्यास त्याने मुद्दाम बजावून सांगितले.”

पुढे चुलत्या समागमें श्रेष्ठ पैगंबर सुद्धां व्यापार करूं लागले आणि व्यापारांत, देवघेवी मध्ये त्यांची मोठी कीर्ति वाढत गेली. म्हणून लोकांनी त्यांना “अलअमीन” व “अल्लसिद्दीक” म्हणजे “मोठे प्रामाणिक” व “मोठे सत्यवचनी” अशा पदव्या दिल्या. लोक आपल्या ठेवी आणून त्यांच्या जवळ अमानत म्हणून ठेऊं लागले.

श्रेष्ठ पैगंबराचे वय इ. स. ५९० मध्ये वीस वर्षांचे झाले तेव्हां त्यांनी लोक कल्याणार्थ एक “हलफुल फजूल” नांवाची संस्था स्थापन केली. या संस्थेचा मुख्य उद्देश गोर गरीब, अनाथ आणि पिडीतांना साहाय्य करणे आणि त्यांच्या सर्व हक्कांचे संरक्षण करणे असा होता.

जेव्हां श्रेष्ठ पैगंबराचे वय पंचवीस वर्षांचे झाले तेव्हां त्यांची कीर्ति अतिशय वाढली, ही वार्ता जेव्हां एक श्रीमंत विधवा स्त्री हजरत “खदिजा” इच्या कानी पडली तेव्हां तिने श्रेष्ठ पैगंबराकडे निरोप पाठवून बोलाविले. आणि आपला कांहीं माल व नांकर चाकर त्यांच्या स्वाधीन करून व्यापारासाठी परदेशी पाठविले. ह्या समयीं शाम देशांमधील बसरा मुक्कामी त्यांनी आपला सर्व माल मोठ्या किफायतीने विकला त्या मुळे बराच नफा मिळाला. बसरा येथे ह्यावेळीं ईसाई धर्माचा “नस्तुरा” नांवाचा विद्वान राहत असे. त्याची सुद्धां श्रेष्ठ पैगंबराची गांठ पडली व त्याने श्रेष्ठ पैगंबरास न्याहळून पाहिले. मग त्याने आपली पुरातन पुस्तके पाहून श्रेष्ठ पैगंबर समागमें आलेल्या लोकांस बजाऊन सांगितले की, “ह्यांची तुम्ही ज्यास्त काळजी घ्या कारण हे शेवटचे पैगंबर होणार आहेत.”

व्यापाराहून परत आल्यावर श्रेष्ठ पैगंबराचा प्रामाणिकपणा आणि सचोटी पाहून हजरत खदीजा इनें, तिचे वय या वेळीं जरी चाळीस वर्षांचे होते तरी श्रेष्ठ पैगंबराशी आपलें लग्न लाऊन घेतले. इच्यापा नू पुढें दोन मुलगे १ तैयब आणि २ इब्राहीम नांवाचे जन्मले व चार मुली जन्मल्या मुलें बालपणींच मेली त्या मुलें श्रेष्ठ पैगंबरास अति दुःख झाले. मुलांची नांवे येणें प्रमाणें:—१ जैनुब २ रुकिया ३ उम्मेकुलसुम आणि फातमा उर्फ कांतिपूर्णा अशी होती. ह्या पैकी रुकियाचे लग्न हजरत उलमान तिसरे खलीफाशी झालें होतें आणि फातमा उर्फ कांतिपूर्णाचें लग्न हजरत अली चौथे खलीफाशी झालें होतें.

होतां होतां श्रेष्ठ पैगंबराची लोक हिताची ख्याति इतकी वाढली की, लोक त्यांचे हस्ते आपल निवाडे लाऊन घेत असत, व त्यांच्या मसलती घेत मकेंनील लोकांनीं मकेंत असलेले मोठे देऊळ ह्यणजे भजनालय, जे मोडकळीस आलेले होतें ते बांधण्याचें काम पुरू केले पण त्यांत कांहीं भांडण उपस्थित झालें. तो कलह ह्यणजे इमारतीच्या पायांतील पुरातन पाषाण ठेवण्या संबंधीचा आहे, ह्याचा निवाडा होण्या करितां त्या लोकांनीं पैगंबरा कडून निकाल लाऊन घेतला त्या पाषाणास श्रेष्ठ पैगंबरानी सर्वांच्या मदतीनें आपल्या हातांनीं योजलेल्या जागी ठेविला. ह्या त्यांच्या निवाड्यास सर्वांनीं मान दिला. ह्या वेळीं श्रेष्ठ पैगंबरचें वय पस गेस वर्षांचे होते पहा तामवेदांतील उतारा “ हे त्वां दगड ठेवणारा ” या पुस्तकाचें पान १६)

ह्या वेळे पासून श्रेष्ठ पैगंबर आपला जास्त वेळ ईश्वर सेवेत घालूं लागले. व मकें जवळील “ हिरा ” नांवाच्या गुहेत जाऊन वसूं लागले तेथें ईश्वराचे नामें स्मरण करूं लागले. पुढें तेथेंच त्यांच्यावर “ वही ” उतरूं लागली ह्यणजे ईश्वरी प्रगटी करण झाले, आणि ईश्वरी

देवदूत त्यांना शिकऊं लागला. अशा प्रकारें तेथें आपल्या चाळीस वर्षांचें वय होई पर्यंतचा काळ ईश्वरी आराधानेंत घातला.

(पहा पान ४ हा अवतार पर्वताच्या गुहेंत ईश्वराची प्रार्थना करील व तेथें ईश्वर त्याला ज्ञान पढवील पहा कलंकी पुराण)

अध्याय तिसरा

प्रकरण दुसरें

श्रेष्ठ पैगंबराचे मकेंतील तेरा वर्षें.

श्रेष्ठ पैगंबराच्या जन्माचे वेळीं जनतेची अज्ञानामुळें जी दुर्दशा झालेली होती तिचे मुख्य कारण झटले ह्यणजे लोकांना शिक्षणाची मुळींच गोडी नसे. ह्यणून सर्व सुधारणा व उन्नती एकदम बंद पडल्या मुळें श्रेष्ठ पैगंबर सुद्धां निरक्षर राहिले पण ईश्वराला तर त्यांना आपल्या दूता मार्फत शिक्षण देऊन उच्च दर्जावर पोहोंचवून त्यांच्या मार्फत बरीचशीं लोकोपयोगी व कल्याण कारक कामें करवून घ्यावयाची होती. ह्यणूनच ह्या श्रेष्ठ पैगंबराला ईश्वरी साक्षात्कार होऊं लागले. त्या समयीं प्रथमतःच त्यांची पत्नी उम्मुल मोमिनीन (मुसलमानांची मातोश्री) हजरत खदीजा ह्या श्रेष्ठ पैगंबराच्या आज्ञेनुसार मुर्तीपुजा वर्ज्य करून एकच ईश्वराची पवित्र अतःकरणानें स्तुती करूं लागल्या व मुलामध्यें हजरतअली जे श्रेष्ठ पैगंबराचे सख्खे चुलत भाऊ असून ज्यांचे वय फक्त दहा वर्षांचें होते त्यांनीं इस्लामी धर्म स्वीकारला, सरते शेवटी हेच पुढें चवथें खलिफा ह्यणजे श्रेष्ठ पैगंबराचे नायब निवडले गेले. तदनंतर तरुण मनुष्यामध्ये हजरत अबुबकर

हे इस्लामी धर्मास वश झाले. आणि हेच श्रेष्ठ पैगंबरांनंतर पहिलें खलीफा झालें.

गुलामगिरीचा नायनाट व सर्व मनुष्ये मात्राला एक सारखें समजणे

श्रेष्ठ पैगंबराच्या पत्नीने जैद नांवाचा इसम वाजारांतून गुलाम ह्मणून विकत घेऊन तो त्यांच्या सेवेशी दिला परंतु श्रेष्ठ पैगंबरांनी त्यास तात्काळ मोकळे करून दिले. जरी त्याचे आईबाप त्याला आपले घरीं समागमें चालण्यास सांगू लागले तरी तो त्यांचे समागम न जातां श्रेष्ठ पैगंबरांच्या सेवेसाठीं राहण्यास तत्पर झाला जरी तो आतां बंधमुक्त झाला होता. तरी लोक त्याला गुलामच ह्मणत यासाठीं श्रेष्ठ पैगंबरांनी त्याला आपल्या मुला प्रमाणें वागवू लागले तरी सुद्धां लोक त्याला गुलामच लेखित. त्याला कोणां गुलाम ह्मणू नये व जगातून गुलामगिरी नाहीशी व्हावी ह्मणून त्यांनीं जैदचे लग्न आपल्या आते वहीणीशी लाऊन दिले तरी सुद्धां लोक त्याला गुलामापेक्षां जास्त महत्त्व देत नसत ह्मणून श्रेष्ठ पैगंबरांनी त्याला हिवरुभापा शिकवून “ तौरेत ” (बायबल) चा पंडित बनविला तरी सुद्धां लोकांत त्याची योग्यता वाढली नाही. जैद हा स्वाभाविकपणें शिपाईगिरीच्या वाण्याचा मनुष्य असून त्यांत सुद्धां तो प्रविण होता, तरी यास्तव त्याच्या योग्यतेनुसार त्याला आपल्या लहानशा सेनेचा सेनाधिपती करून त्याला एका मोहिमेवर पाठविले. आतां प्रत्येकाला त्याच्या आज्ञा पाळाव्या लागत, व मग लोकांना उमजले कीं मनुष्य मात्र सर्व एकाच ईश्वराचे दास आहेत: उच्च, निच, असा कोणांच नाही, व आतां हे खरें तत्व लोकांना श्रेष्ठ पैगंबरांच्या चांगल्या शिक्षणामुळें समजू लागले.

तसेंच ह्याच श्रेष्ठ पैगंबरावर विश्वास ठेवून इस्लामी धर्मास वश होणाऱ्यांपैकीं एका रानटां जातीतील हबशी (शिद्दी) कुळांतला

काळाकुट्ट, अनाथ, व निराश्रित असा विलाल नांवाचा इसम ज्याला सुधारणेचा मुळींच गंध नव्हता तो येऊन श्रेष्ठ पैगंबराच्या शिक्षणास लुब्ध होऊन त्यानें इस्लामी धर्माची दिक्षा घेतांचक्षणीं त्याची काया पालटली. आणि त्याला एकदम वैभव प्राप्त झाले. ह्मणजे तो सर्वोत्कृष्ट प्रेषिताच्या वाजूस जाऊन बसतो. आपणास कुलीन ह्मणविणाऱ्या अशा अमीर उमरावांच्या बरोवरीनें पंक्तीत बसून एकाच ताटांत जेऊं लागतो ह्या मुळें त्याला आपण एक रानटी स्थितीतील नीच, गुलाम आणि तिरस्कार युक्त अशा हबशा कुळांतला आहों, हें त्याच्या ध्यानीं मनां सुद्धां येत नसे ह्या सर्वांचा त्याला एकदम विसर पडला. पुढें त्याच रानटी ह्मणविणाऱ्या विलालाचे जिम्मेस श्रेष्ठ पैगंबराच्या अति उत्तम शिक्षणामुळें मुसलमानांच्या भजनालयांत अज्ञान देण्याचें धार्मिक सत्कार्य व भूषण दायक " मोअझनाचें पद " प्राप्त झाले. ज्या काळीं जगांत रानटीपणाचा प्रसार आणि सुधारणेचा नायनाट झालेला आहे अशा समयांचा हा वृत्तांत होय.

(पहा सामवेदः-तो पवित्र रूढी शिरस्त्यांचा पोशिदा वुक पान १६)

त्याच प्रमाणें जुवेर विन अब्बाम हा उम्मुल मोमिनीनच्या आप्तांतील एका इसमानें श्रेष्ठ पैगंबरावर विश्वास ठेऊन इस्लामी धर्माची दिक्षा घेतली व पुढें लवकरच वन्याच गरीब लोकांतील पुष्कळ लोकांनीं ज्यांत स्त्रिया आणि पुरुष सामील होते त्या सर्वांनीं एका मागून एक इस्लामी धर्माचा अंगिकार केला. पहिल्या प्रथम महंमदी धर्माचा अंगिकार करणाऱ्या लोकांत बहुतेक कुरैशीं कुळांतील लोक असून श्रेष्ठ पैगंबराच्या जवळचे नातलग होते. जसे हजरत उमर हे पुढें दुसरे खलिफा झाले, हजरत उसमान हे तिसरे खलिफा बनले. आणि अबदुल रहमान विन आफ, साआद विन अबिविकास ज्यांनी पुढें आपल्या पराक्रमानें इराण देश जिंकला अशा लोकांनी इस्लामी

धर्माची दिक्षा घेतली. श्रेष्ठ पैगंबरांच्या चरित्रांत विशेष लक्षांत ठेवण्या सारख्या गोष्टींतील एक विलक्षण गोष्ट ह्याटली ह्यणजे सर्वांच्या आधीं श्रेष्ठ पैगंबरांच्या जवळच्या आप्त मित्रांनी इस्लामी धर्म स्विकारला. यास्तव जर श्रेष्ठ पैगंबरांच्या वर्तनांत निष्पापपणा नसतां, त्याचा विश्वास बळकट नसतां, त्याचें वर्तन अनुकरणीय नसतें तर त्यांचा चुलत भाऊ, त्याची पत्नी व त्याचे निकटचे आप्त व मित्र यांचे अनुयायी मुळांच झाले नसते. श्रेष्ठ पैगंबरावरील ह्या त्या इष्ट मित्रांचा दृढभाव पाहिला असतां, त्या मुळें मनाची पक्की खात्री होते कीं, श्रेष्ठ पैगंबरांनी जें काम आपणाकडे सोपवून घेतले होते तिकडे त्यांनीं तन, मन आणि धन ही सर्वस्वी अर्पण केली होती.

ही गोष्ट वन्याच युरोपियन आणि हिंदुस्थानी परधर्मियांना सुद्धां कबूल करावी लागली. मिस्टर म्यूर, मिस्टर स्पीनकर यांनीं सुद्धां कबूल केले आहे कीं, श्रेष्ठ पैगंबरांच्या शुद्ध वर्तनामुळें त्यांचे इष्ट मित्रांनी त्याचा पक्ष धरून धर्म स्विकारला. जर त्यांच्या वर्तनांत निष्पापपणा नसतां तर हेच इष्ट मित्र उलट फिरले असते. पण हेच लोक त्यांचे अति निकट वर्ती झाले.

ह्या प्रमाणें दिवसें दिवस श्रेष्ठ पैगंबरांच्या अनुयायांची कुराणाच्या उत्कृष्ट शिक्षणामुळें वाढ होत गेली, हे त्यांचे शत्रु कुरेशी आणि त्यांचा पुढारी अबुजहल यांना वरें दिसेना ह्यणून त्यांनीं श्रेष्ठ पैगंबरांचा छळ जास्त नेटाने सुरू केला. श्रेष्ठ पैगंबरांचे शिक्षणामुळें त्यांचे अनुयायी तो छळ मुकाट्यानें सहन करित व आपल्या कार्यांत मुळांच अंतर पडूं देत नसत. पुढें इस्लामची वाढ अशा कडक उपायांस न जुमानतां एक सारखी होतच आहे यासाठीं श्रेष्ठ पैगंबरांच्या शत्रुंनीं पुन्हा दुसऱ्या प्रकारें त्यांना त्रास देण्यास सुरूवात केली. ज्या गोरगरीब लोकांनीं आणि कुरेशांच्या गुलामांनीं इस्लामी धर्म

देवदूत त्यांना शिकऊं लागला. अशा प्रकारें तेथें आपल्या चाळीस वर्षांचें वय होई पर्यंतचा काळ ईश्वरी आराधानेंत घातला.

(पहा पान ४ हा अवतार पर्वताच्या गुहेंत ईश्वराची प्रार्थना करील व तेथें ईश्वर त्याला ज्ञान पढवील पहा कलंकी पुराण)

आध्याय तिसरा

प्रकरण दुसरें

श्रेष्ठ पैगंबराचे मकेंतील तेरा वर्षें.

श्रेष्ठ पैगंबराच्या जन्माचे वेळीं जनतेची अज्ञानामुळें जी दुर्दशा झालेली होती तिचे मुख्य कारण झटले ह्यणजे लोकांना शिक्षणाची मुळींच गोडी नसे. ह्यणून सर्व सुधारणा व उन्नती एकदम बंद पडल्या मुळें श्रेष्ठ पैगंबर सुद्धां निरक्षर राहिले पण ईश्वराला तर त्यांना आपल्या दूता मार्फत शिक्षण देऊन उच्च दर्जावर पोहोचवून त्यांच्या मार्फत बरीचशीं लोकोपयोगी व कल्याण कारक कामें करवून घ्यावयाची होती. ह्यणूनच ह्या श्रेष्ठ पैगंबराला ईश्वरी साक्षात्कार होऊं लागले. त्या समयीं प्रथमतःच त्यांची पत्नी उम्मुल मोमिनीन (मुसलमानांची मातोश्री) हजरत खदीजा ह्या श्रेष्ठ पैगंबराच्या आज्ञेनुसार मुर्तीपुजा वर्ज्य करून एकच ईश्वराची पवित्र अतःकरणानें स्तुती करूं लागल्या व मुलामध्यें हजरतअली जे श्रेष्ठ पैगंबराचे सख्खे चुलत भाऊ असून ज्यांचे वय फक्त दहा वर्षांचें होते त्यांनीं इस्लामी धर्म स्वीकारला, सरते शेवटी हेच पुढें चवथें खलिफा ह्यणजे श्रेष्ठ पैगंबराचे नायब निवडले गेले. तदनंतर तरुण मनुष्यामध्ये हजरत अबुबकर

हे इस्लामी धर्मास वश झाले. आणि हेच श्रेष्ठ पैगंबरांनंतर पहिलें खलीफा झाले.

गुलामगिरीचा नायनाट व सर्व मनुष्ये मात्राला एक सारखें समजणे

श्रेष्ठ पैगंबराच्या पत्नीने जैद नांवाचा इसम वाजारांतून गुलाम ह्मणून विकत घेऊन तो त्यांच्या सेवेशी दिला परंतु श्रेष्ठ पैगंबरांनी त्यास तात्काळ मोकळे करून दिले. जरी त्याचे आईबाप त्याला आपले घरीं समागमें चालण्यास सांगू लागले तरी तो त्यांचे समागमें न जातां श्रेष्ठ पैगंबरांच्या सेवेसाठीं राहण्यास तत्पर झाला जरी तो आतां बंधमुक्त झाला होता. तरी लोक त्याला गुलामच ह्मणत यासाठीं श्रेष्ठ पैगंबरांनी त्याला आपल्या मुला प्रमाणें वागवू लागले तरी सुद्धां लोक त्याला गुलामच लेखित. त्याला कोणां गुलाम ह्मणू नये व जगातून गुलामगिरी नाहीशी व्हावी ह्मणून त्यांनीं जैदचे लश्न आपल्या आते वहीणीशी लाऊन दिले तरी सुद्धां लोक त्याला गुलामापेक्षां जास्त महत्त्व देत नसत ह्मणून श्रेष्ठ पैगंबरांनी त्याला हिवरुभापा शिकवून " तौरत " (बायबल) चा पंडित बनविला तरी सुद्धां लोकांत त्याची योग्यता वाढली नाही. जैद हा स्वाभाविकपणें शिपाईगिरीच्या वाण्याचा मनुष्य असून त्यांत सुद्धां तो प्रविण होता, तरी यास्तव त्याच्या योग्यतेनुसार त्याला आपल्या लहानशा सेनेचा सेनाधिपती करून त्याला एका मोहिमेवर पाठविले. आतां प्रत्येकाला त्याच्या आज्ञा पाळाव्या लागत, व मग लोकांना उमजले कीं मनुष्य मात्र सर्व एकाच ईश्वराचे दास आहेत: उच्च, निच, असा कोणांच नाही, व आतां हे खरें तत्व लोकांना श्रेष्ठ पैगंबरांच्या चांगल्या शिक्षणामुळें समजू लागले.

तसेंच ह्याच श्रेष्ठ पैगंबरावर विश्वास ठेवून इस्लामी धर्मास वश होणाऱ्यांपैकीं एका रातटीं जातिला हबशी (शिद्दी) कुळांतला

काळाकुट्ट, अनाथ, व निराश्रित असा विलाल नांवाचा इसम ज्याला सुधारणेचा मुळींच गंध नव्हता तो येऊन श्रेष्ठ पैगंबराच्या शिक्षणास लुब्ध होऊन त्यानें इस्लामी धर्माची दिक्षा घेतांचक्षणीं त्याची काया पालटली. आणि त्याला एकदम वैभव प्राप्त झाले. ह्मणजे तो सर्वोत्कृष्ट प्रेषिताच्या वाजूस जाऊन बसतो. आपणास कुलीन ह्मणविणाऱ्या अशा अमीर उमरावांच्या बरोवरीनें पंक्तीत बसून एकाच ताटांत जेऊं लागतो ह्या मुळें त्याला आपण एक रानटी स्थितीतील नीच, गुलाम आणि तिरस्कार युक्त अशा हवशा कुळांतला आहों, हें त्याच्या ध्यानीं मनां सुद्धां येत नसे ह्या सर्वांचा त्याला एकदम विसर पडला. पुढें त्याच रानटी ह्मणविणाऱ्या विलालाचे जिम्मेस श्रेष्ठ पैगंबराच्या अति उत्तम शिक्षणामुळें मुसलमानांच्या भजनालयांत अजान देण्याचें धार्मिक सत्कार्य व भूषण दायक “ मोअझनाचें पद ” प्राप्त झाले. ज्या काळीं जगांत रानटीपणाचा प्रसार आणि सुधारणेचा नायनाट झालेला आहे अशा समयांचा हा वृत्तांत होय.

(पहा सामवेदः-तो पवित्र रूढी शिरस्त्यांचा पोशिदा वुक पान १६)

त्याच प्रमाणें जुवेर विन अब्बाम हा उम्मुल मोमिनीनच्या आप्तांतील एका इसमानें श्रेष्ठ पैगंबरावर विश्वास ठेऊन इस्लामी धर्माची दिक्षा घेतली व पुढें लवकरच बऱ्याच गरीब लोकांतील पुष्कळ लोकांनीं ज्यांत स्त्रिया आणि पुरुष सामील होते त्या सर्वांनीं एका मागून एक इस्लामी धर्माचा अंगिकार केला. पहिल्या प्रथम महंमदी धर्माचा अंगिकार करणाऱ्या लोकांत बहुतेक कुर्श्यां कुळांतील लोक असून श्रेष्ठ पैगंबराच्या जवळचे नातलग होते. जसे हजरत उमर हे पुढें दुसरे खलिफा झाले, हजरत उसमान हे तिसरे खलिफा बनले. आणि अबदुल रहमान विन आफ, साआद विन अविविकास ज्यांनी पुढें आपल्या पराक्रमानें इराण देश जिंकला अशा लोकांनी इस्लामी

धर्माची दिक्षा घेतली. श्रेष्ठ पैगंबरांच्या चरित्रांत विशेष लक्षांत ठेवण्या सारख्या गोष्टींतील एक विलक्षण गोष्ट ह्यटली ह्यणजे सर्वांच्या आधीं श्रेष्ठ पैगंबरांच्या जवळच्या आप्त मित्रांनी इस्लामी धर्म स्विकारला. यास्तव जर श्रेष्ठ पैगंबरांच्या वर्तनांत निष्पापपणा नसतां, त्याचा विश्वास बळकट नसतां, त्याचें वर्तन अनुकरणीय नसतें तर त्यांचा चुलत भाऊ, त्याची पत्नी व त्याचे निकटचे आप्त व मित्र यांचे अनुयायी मुळींच झाले नसते. श्रेष्ठ पैगंबरावरील ह्या त्या इष्ट मित्रांचा दृढभाव पाहिला असतां, त्या मुळें मनाची पक्की खात्री होते कीं, श्रेष्ठ पैगंबरांनी जें काम आपणाकडे सोपवून घेतले होते तिकडे त्यांनीं तन, मन आणि धन ही सर्वस्वी अर्पण केली होती. ही गोष्ट वन्याच युरोपियन आणि हिंदुस्थानी परधर्मियांना सुद्धां कबूल करावी लागली. मिस्टर म्यूए, मिस्टर स्पीनकर यांनीं सुद्धां कबूल केले आहे कीं, श्रेष्ठ पैगंबरांच्या शुद्ध वर्तनामुळें त्यांचे इष्ट मित्रांनी त्यांचा पक्ष धरून धर्म स्विकारला. जर त्यांच्या वर्तनांत निष्पापपणा नसतां तर हेच इष्ट मित्र उलट फिरले असते. पण हेच लोक त्यांचे अति निकट वर्ती झाले.

ह्या प्रमाणें दिवसें दिवस श्रेष्ठ पैगंबरांच्या अनुयायांची कुराणाच्या उत्कृष्ट शिक्षणामुळें वाढ होत गेली, हे त्यांचे शत्रु कुरेशी आणि त्यांचा पुढारी अबुजहल यांना वरें दिसेना ह्यणून त्यांनीं श्रेष्ठ पैगंबरांचा छळ जास्त नेटाने सुरू केला. श्रेष्ठ पैगंबरांचे शिक्षणामुळें त्यांचे अनुयायी तो छळ मुकाट्यानें सहन करित व आपल्या कार्यांत मुळींच अंतर पडूं देत नसत. पुढें इस्लामची वाढ अशा कडक उपायांस न जुमानतां एक सारखी होतच आहे यासाठीं श्रेष्ठ पैगंबरांच्या शत्रुंनीं पुन्हा दुसऱ्या प्रकारें त्यांना त्रास देण्यास सुरूवात केली. ज्या गोरगरीब लोकांनीं आणि कुरेशांच्या गुलामांनीं इस्लामी धर्म

देवदूत त्यांना शिकऊं लागला. अशा प्रकारे तेथे आपल्या चाळीस वर्षांचे वय होई पर्यंतचा काळ ईश्वरी आराधानेत घातला.

(पहा पान ४ हा अवतार पर्वताच्या गुहेंत ईश्वराची प्रार्थना करील व तेथे ईश्वर त्याला ज्ञान पढवील पहा कलंकी पुराण)

आध्याय तिसरा

प्रकरण दुसरें

श्रेष्ठ पैगंबराचे मकेंतील तेरा वर्षे.

श्रेष्ठ पैगंबराच्या जन्माचे वेळीं जनतेची अज्ञानामुळे जी दुर्दशा झालेली होती तिचे मुख्य कारण झटले ह्यणजे लोकांना शिक्षणाची मुळीच गोडी नसे. ह्यणून सर्व सुधारणा व उन्नती एकदम बंद पडल्या मुळे श्रेष्ठ पैगंबर सुद्धां निरक्षर राहिले पण ईश्वराला तर त्यांना आपल्या दूता मार्फत शिक्षण देऊन उच्च दर्जावर पोहोचवून त्यांच्या मार्फत बरीचशीं लोकोपयोगी व कल्याण कारक कामें करवून घ्यावयाची होती. ह्यणूनच ह्या श्रेष्ठ पैगंबराला ईश्वरी साक्षात्कार होऊं लागले. त्या समयीं प्रथमतःच त्यांची पत्नी उम्मुल मोमिनीन (मुसलमानांची मातोश्री) हजरत खदीजा ह्या श्रेष्ठ पैगंबराच्या आज्ञेनुसार मुर्तीपुजा वर्ज्य करून एकच ईश्वराची पवित्र अतःकरणानें स्तुती करूं लागल्या व मुलामध्ये हजरतअली जे श्रेष्ठ पैगंबराचे सख्खे चुलत भाऊ असून ज्यांचे वय फक्त दहा वर्षांचे होते त्यांनीं इस्लामी धर्म स्वीकारला, सरते शेवटी हेच पुढे चवथे खलिफा ह्यणजे श्रेष्ठ पैगंबराचे नायब निवडले गेले. तदनंतर तरुण मनुष्यामध्ये हजरत अबुबकर

हे इस्लामी धर्मास वश झाले. आणि हेच श्रेष्ठ पैगंबरांनंतर पहिलें खलीफा झालें.

गुलामगिरीचा नायनाट व सर्व मनुष्ये मात्राला एक सारखें समजणें

श्रेष्ठ पैगंबराच्या पत्नीने जैद नांवाचा इसम वाजारांतून गुलाम ह्मणून विकत घेऊन तो त्यांच्या सेवेशी दिला परंतु श्रेष्ठ पैगंबरांनीं त्यास तात्काळ मोकळे करून दिले. जरी त्याचे आईबाप त्याला आपले घरीं समागमें चालण्यास सांगू लागले तरी तो त्यांचे समागमें न जातां श्रेष्ठ पैगंबराच्या सेवेसाठीं राहण्यास तत्पर झाला जरी तो आतां बंधमुक्त झाला होता. तरी लोक त्याला गुलामच ह्मणत यासाठीं श्रेष्ठ पैगंबरांनीं त्याला आपल्या मुला प्रमाणें वागवूं लागले तरी सुद्धां लोक त्याला गुलामच लेखित. त्याला कोणी गुलाम ह्मणू नये व जगा-तून गुलामगिरी नाहीशी व्हावी ह्मणून त्यांनीं जैदचे लग्न आपल्या आते वहीणीशी लाऊन दिले तरी सुद्धां लोक त्याला गुलामापेक्षां जास्त महत्त्व देत नसत ह्मणून श्रेष्ठ पैगंबरांनीं त्याला हिवरुभापा शिकवून " तौरेत " (बायबल) चा पंडित बनविला तरी सुद्धां लोकांत त्याची योग्यता वाढली नाही. जैद हा स्वाभाविकपणें शिपाईगिरीच्या वाण्याचा मनुष्य असून त्यांत सुद्धां तो प्रविण होता, तरी यास्तव त्याच्या योग्यतेनुसार त्याला आपल्या लहानशा सेनेचा सेनाधिपती करून त्याला एका मोहिमेवर पाठविले. आतां प्रत्येकाला त्याच्या आज्ञा पाळाव्या लागत, व मग लोकांना उमजले कीं मनुष्य मात्र सर्व एकाच ईश्वराचे दास आहेत: उच्च, निच, असा कोणांच नाही, व आतां हे खरें तत्व लोकांना श्रेष्ठ पैगंबराच्या चांगल्या शिक्षणामुळें समजूं लागले.

तसेंच ह्याच श्रेष्ठ पैगंबरावर विश्वास ठेवून इस्लामी धर्मास वश होणाऱ्यांपैकीं एका रानटी जातीतील हबशी (शिद्दी) कुळांतला

स्वीकारला होता त्यांना ते लोक देन प्रहरच्या कडक उन्हा मध्ये तापलेल्या वाळूवर निजवून त्यांचे अंगावर त्यांनी मोठमोठाले दगड सुद्धा ठेवण्यांस कमी केले नाही, पण ते विचारे बापडे आपल्या श्रेष्ठ पैगंबरावरील व इस्लामी धर्माच्या दृढ भावनेत (निष्ठेत) मुळांच अंतर पडू देत नसत. जेव्हां श्रेष्ठ पैगंबराच्या ह्या दुःखी, पिडीत व निराश्रित लोकांचे होत असलेले हाल दृष्टीस पडले, तेव्हां त्यांनी त्यांत जे लोक गुलाम होते त्यांना बंद मुक्त करून घेऊन त्यांची सुटका करून दिली आणि त्यांना देश त्याग करून अविशिनीयांत जाण्याची परवानगी दिली पण सूड ह्मणून मुळांच कोणापासून घ्यावयाचा नाही अशी आपल्या अनुयायास सक्त ताकीद केली ह्मणून या समयी अविशिनीयांत जल मार्गाने १०१ एकशें एक स्त्री, पुरुष जाऊन पोहोचले. हे कुरैशांना कळतांच त्यांनी तेथील बादशहाच्या दरवारी आपला जासूद श्रेष्ठ पैगंबराच्या अनुयायांना त्या देशांतून काढून लावण्याचा प्रयत्न करण्यासाठी पाठविला. पण तेथील बादशहाने कुरैशांची मागणी कबूल केली नाही. आणि श्रेष्ठ पैगंबराच्या निरुपद्रवी अनुयायांस आपल्या राज्यांत वसाहत करण्याची परवानगी दिली. पुढे अविशिनीयाच्या बादशहाने देखील इस्लामी धर्माच्या सद्गुणास मोहित होऊन त्या धर्माची दिक्षा घेतली.

श्रेष्ठ पैगंबराच्या कुरैशी शत्रुना जेव्हां चोहिकडून त्यांच्या छळाची निराशा झाली तेव्हां त्यांनी एक मोठी सभा भरवून असा निश्चय (ठराव) केला की, पैगंबराचा आणि त्यांच्या अनुयायांचा वहिष्कार केल्या शिवाय आपणास गत्यंतर नाही व यश प्रप्ती होत नाही. ह्मणून कुरैशांनी आपल्या कार्यास सुहवात करू लागले. ह्या मुळे श्रेष्ठ पैगंबराला आपल्या लोकांनिशी, त्यांचे चुलते अबुतलिव यांचे मक्केहून थोड्या अंतरावर असलेल्या "शीव" नांवाच्या

ठिकाणी निरुपायास्तव जावें लागले मळेच्या पूर्व भागास जो पर्वताचा तुटलेला कडा आहे तेथे हें स्थळ आहे. तें ठिकाण निरुंद असून त्यांतून जाण्या येण्याचा फक्त एकच रस्ता होता. या ठिकाणी श्रेष्ठ पैगंबर व त्यांची पत्नी आणि समागमे आलेल्या अनुयायांसह आश्रय घेऊन राहिले त्या संघाचा श्रेष्ठ पैगंबराच्या वैज्यांनी फायदा घेऊन त्या ठिकाणास गराडा घालून त्या नंद कुलोत्पन्न लोकांनी वेढा दिला आणि तीन वर्षे पर्यंत त्यांना या ठिकाणी कैद करून ठेविले.

(पहा बुक पान १३)

“ ११ तो कृष्ण लिलामय ग्रंथ मनुष्यास ऐकवील तेव्हां ते नंदकुलोत्पन्न चोहोकडून एके ठिकाणी जमून त्या विष्णुयशा ब्राह्मणास पकडतील व त्याच्या पत्नीसह दृढ शस्त्रांनी बांधून त्यांस लोखंडाच्या दृढ काराग्रहामध्ये टाकतील, कारण ते भयंकर व महाधूर्त नरक गामीच लोक असतील ”

(पहा श्री भविष्ये पुराण चतुर्थ खंड प्रतिसर्ग पर्व अध्याय २५)

पान ५९७)

या बंदी खान्यांतून निघाल्या नंतर थोड्याच दिवसांनी ह्मणजे श्रेष्ठ पैगंबराच्या उदयाच्या १० व्या वर्षी त्यांचे चुलते हजरत अबुतालिब आणि श्रेष्ठ पैगंबराची प्रिय पत्नी उम्मुल मोमिनीन हजरत खदीजा यांचा अंत झाला हे वृत्त इ. स. ६२० मध्ये घडले. त्यामुळे श्रेष्ठ पैगंबरास अति दुःख झाले. तरीपण श्रेष्ठ पैगंबरांनी आपला धर्मोपदेश एक साखा चालूच ठेविला. त्यामुळे कुरेशांतील बरेच नामांकित लोकांनी इस्लामी धर्म स्विकारला. व इ. स. ६२१ मध्ये मदिन्याचे बारा इसम, मकेंत येऊन इस्लामी धर्माची दिक्षा घेऊन परत गेले. व त्यांच्या विनंतीवरून एक उपदेशक त्यांचे समागमें पाठविला. पुढच्या साली इ. स. ६२२ मध्ये पुन्हा मदिनेतून ७२ मनुष्ये आणि ३ स्त्रियां येऊन त्यांनी इस्लामी धर्माची दिक्षा घेतली. व त्यांनी

आपले समागमे श्रेष्ठ पैगंबरास सुद्धां जाण्याची विनंती केली. त्यांनीं आपले तन, मन, धन सर्व अर्पण करून स्वतःच्या मुलावाळाप्रमाणें त्यांचे अनुयायांचे जें मदिनेत पुर्वीं जाऊन राहिले होते त्यांचे सरक्षण करण्याचे कबूल केले. इकडे कुरेशांना श्रेष्ठ पैगंबराचा उत्कर्ष बरा दिसेना ह्मणून त्यांनाच आतां जगांतून नाहींसे करण्याचे कट ते लोक करूं लागले, व त्यासाठीं त्यांनीं ज्यास्त नेटानें उपद्रव देण्यास सुरुवात केली. एके दिवशीं त्या श्रेष्ठ पैगंबराच्या विरोध्यांनीं संधी साधून सर्वत्र मिळून रात्रीच्या समयीं हत्थारबंद अशा तरुणांनीं जिबे मारण्याचा कट करून श्रेष्ठ पैगंबराचे घरास वेढा दिला: ॥ १ ॥

अध्याय तिसरा

प्रकरण तिसरे

हिजरत (प्रयाण) आणि धर्म प्रसार

पण “ ज्याला इश्वर तारी त्याला कोण मारी ” या ह्मणी प्रमाणें श्रेष्ठ पैगंबर आपल्या घरांतून सुरक्षितपणें निसटून आपला एक जिवलग मित्र हजरत अबुबकर सिद्दीक यांचे समागमें निरुपायास्तव मक्केच्या उत्तरेस असलेल्या पर्वताच्या गुहेंत तीन दिवस राहून तेथून पुढें उत्तरेस मदिना ह्मणून जे शहर दीडशे मैल आहे, तेथें हिजरत केली मदिनेत आगमन तारीख २-७-६२२ इ. रोजीं झाले. ह्या हिजरत पासून इस्लामी हिजरी सनास सुरुवात झाली. (पहा. कलंकी पुराण “ पुढें त्यांच्या नातलगाचा ह्मणजे समाजातील लोकांपासून त्याला

छळ होईल त्यामुळे त्राहीत्राही होऊन निरुपायास्तव उत्तरेकडील पर्वतांत त्यास जावे लागले. (पहा बुक पान ४)

मदिनेंत पोहचल्यानंतर श्रेष्ठ पैगंबरांनी आपला धर्मोपदेश तेथे सुरू केला. तेथे एक मसजिद तयार केली व तिला लागूनच आपल्या राहण्यासाठी एक घर बांधले, आणि आपल्या अनुयायांपैकी जे अनाथ होते त्यांच्या साठी सुद्धा एक मोठेसे घर बांधून दिले. तदनंतर लौकरच आपल्या पत्नीस (उम्मुल मोमीनीन हजरत आशा सिद्दीका इला मक्केहून बोलावून घेतले.

श्रेष्ठ पैगंबराचे सद्गुण पाहून मदिनेतील सर्व समाज जसे:— यहूदी, ईसाई व पारशी वगरे मोहित होऊन त्यांनी त्यांना आपला अध्यक्ष निवडला, आणि त्यांच्या हस्ते आपले सर्व निवाडे लाऊन घेऊं लागले. पण तेथील अबदुल्ला बिन अब्बे नांवाच्या श्रीमंत मनुष्यास श्रेष्ठ पैगंबराची ही होत असंलली उन्नति आवडली नाहीं कारण त्याला मदिन्याचे अध्यक्ष प्राप्तीची वरेंच दिवसापासून हाव होती. पण जेव्हां तेथील लोकांनी श्रेष्ठ पैगंबराला आपला अध्यक्ष निवडला तेव्हां तो द्वेषी बनला आणि मक्केकराशी श्रेष्ठ पैगंबराच्या नाशासाठी गुप्त रितीने पत्र व्यवहार करून त्यांना मदिनेवर स्वारी करण्यास त्यांनै प्रवृत्त केले. मक्केकरांना ही अमोत्य संधी अनायासे प्राप्त झाली ह्मणून त्यांनी ह्या संधीचा लाभ घेऊन कांहीं कारण नसतां मदिनेवर एकदम स्वारी केली. ह्यासमयीं श्रेष्ठ पैगंबराला खडगा खणून आपल्या लोकांच्या बचावासाठी खंदक तयार करावी लागली व त्यांनी मजुरा बरोबर स्वतः काम केले.

(पहा सामवेद खडग्यास खणले. बुक पान १६ (५)

श्रेष्ठ पैगंबरांनी आपला धर्म तरवारीच्या बळावर प्रसार केला असा दोष कित्येक अडाणी लोक आपल्या गैर समजूतीने देतात तरी

त्यांचे चरित्र अवलोकन केल्यानंतर हा पोकळ दोष देण्यांत कांहींच अर्थ नाही असे समजून पडेल. या शिवाय पूर्ण खुलासा अध्याय ६ मध्ये केला आहे.

प्रथमतः श्रेष्ठ पैगंबराच्या अनुयायांची संख्या फारच थोडी होती, जर त्यांनी थोडीशी सुद्धा तरवारीची इच्छा प्रगट केली असती तर अरबस्थानासारख्या कडवे लढवय्ये लोकांनी त्या मूठभर माणसांचा तत्काळ एक दिवसांत चुराडा करून दिला असता. पुढे जरी त्यांच्या अनुयायांची संख्या थोडी वाढली होती तरी ते इतके नव्हते. ज्या प्रमाणे एक हजार लोकांपुढे एक दोन मनुष्याची कांहींच विषाद (गणणा) नाही त्या प्रमाणे त्यांची स्थिती होती. अशा स्थितीत जर त्यांच्याकडून कोणी एका समाजा विरुद्ध कांहीं थोडेसे सुद्धा कडक वर्तन झाले असते तर त्या समाजाच्या मदतीस सर्व अरबस्तान उलथून पडला असता आणि मुरुलमनांना कोठेच थारा (आश्रय) मिळाला नसता. जरी त्यांना एवढे मोठे वैभव प्राप्त झाले होते तरी ते तरवारीच्या साहाय्याने आपले कार्य सिद्ध करू शकले नसते. लोकांना जो पोकळ भ्रम आहे त्याचे मुख्य कारण ह्मटले ह्मणजे श्रेष्ठ पैगंबरांना आपल्या आणि आपल्या जिम्मेस असलेल्या निरनिराळ्या धर्मियांच्या संरक्षणार्थ ज्या बऱ्याच लढाया कराव्या लागल्या, हे असावे असे वाटते. तथापि त्याचे दुसरे कारण ह्मटले ह्मणजे जेव्हां अरबस्थानच्या लोकांना असे वाटले की, श्रेष्ठ पैगंबरांनी एक नविन धर्म स्थापित केला आहे आणि त्यामुळे त्यांच्या पुरातन रुढींना आळा घसून त्यांची मुर्तिपूजा एकदम बंद पडली, ह्मणून अज्ञानपणामुळे ते लोक त्यांचे वैरी बनले, आणि जसजसी त्या श्रेष्ठ पैगंबरांच्या धर्माची उन्नति होत गेली तसतसे वैर जास्त वाढत गेले; आणि हे वैमनस्य इतक्या विकोपास जाऊन पोहोचले की, ज्या कुळांत त्यांनी

जन्म घेतला होता त्या कुरेशी लोकांना जेव्हां श्रेष्ठ पैगंबर मकेहून मदिनेस आपल्या वचावा साथी गेले तेव्हां सुद्धा कांहीं कारण नसतां, त्यांनीं मदिनेवर स्वारी केली. ह्याच कुरेशांनीं पूर्वी श्रेष्ठ पैगंबराच्या अनुयायांचा समुद्रा पलिकडे अविस्मिता पर्यंत पाठलाग केला होता तेव्हां मदिना तर आतां त्यांच्याच देशांत दीडशे मैलांच्या अंतरावर होता! ह्मणून अवदुला विन अवेची मांगणी कांवेरें ते कुरेशी लोक कबूल करणार नव्हते ? ह्मणून तत्काळ मदिनेवर चालून येऊन त्यांनीं हल्ला केला. ह्या वरील गोष्टींचा आपणच शांत मनानें आणि न्यायानें विचार करा कीं, शत्रु कांहीं कारण नसतां आपल्या शहरावर चालून आले अशा स्थितींत श्रेष्ठ पैगंबर आणि त्यांच्या लोकांनीं काय करावयाचें होतें ? अशा स्थितीत शत्रुंशी शौर्यानें लढून आपला वचाव करणें हाच एक उपाय राहिला होता, या पलिकडे दुसरे काय करणार ह्मणून त्यांनीं सुद्धा तेंच केलें. शत्रु जवळ जरी श्रेष्ठ पैगंबराच्या लोकांपेक्षां या समयीं चौपट सैन्य व सर्व शस्त्रांशस्त्रांनीं सज्ज होतें तरी श्रेष्ठ पैगंबरांनीं आपल्या लहानशा टोळीनिशी ईश्वरावर भरवसा ठेऊन आपला वचाव करून शत्रुवर जय मिळविला.

ह्या एका लढाईमुळे पुढें एक सारखा लढायांचा क्रम सुरू झाला पण खरोखर ते दैवशाली असून व त्यांचा ईश्वरावर पक्का भरवसा होता. ह्मणूनच प्रत्येक लढाईत विजयथ्री त्यांनाच प्राप्त होत गेली. व पुढें श्रेष्ठ पैगंबराचे वजन एक सारखे वाढत गेले या वाढत्या प्रमाणांतच आपल्या मनांत ईश्वरी मदतीची नेहमी आवड धरून त्यांनीं मकेची विजयथ्री संपादन केली. या न्यायानें प्राप्त केलेल्या जयाच्या प्रसंगी त्यांना चक्रवर्ती राज्यपद प्राप्त झाले आणि वास्तविक पूर्वी ज्या लोकांनीं त्यांचें वाईट केलें होतें व त्यांना त्रास देऊन देश त्याग कराविला होता ते सर्व या समयीं श्रेष्ठ पैगंबर विसरून गेले

व त्यांनी आपल्या उदार बुद्धीने त्यांस क्षमा केली. आणि सर्व प्रकारे शांतता ठेविली आणि ह्या सर्व घोटाळ्यांचा व मूर्तिपूजेचा नायनाट करून टाकला. पुढे सर्व अरबस्थान त्यांचे अंकीत झाले. आणि सर्वांनी मोठ्या आनंदाने त्यांच्या धर्माची दिक्षा घेतली. त्यामुळे एकदम युग पालटले. (पहा श्री मन्महाभारत वनपर्व अध्याय १९० यांतील कल युगांतील लोकवृत्ती व कल्कीचा अवतार " महापराक्रमी अशा विष्णु यशा नामक ब्राह्मणाच्या रुपाने ब्राह्मणांचे वास्तव्य असलेल्या शंभल नामक उत्कृष्ट गांवामध्ये कल्कीचा अवतार होईल. त्याच्या मनांत येतांच सर्व प्रकारची वाहने, आयुध्ये योद्धे, शस्त्रे आणि कवचे ही त्याजपाशी येतील व तो न्यायाने विजय संपादन करून चक्रवर्ती राजा होईल आणि जिकडे तिकडे घोटाळा माजून गेलेल्या ह्या लोकांत तो लोक क्षयाचा नाश करणारा उदार बुद्धीचा दैदीप्यमान असा तो ब्राह्मण अवतीर्ण होऊन शांतता करील. व सर्व घोटाळ्याचा शेवट लाऊन युगाची परिवृत्ति करील.

(पहा बुक पान १३-१४)

श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद (ज्यांचेवर दुरूद होवो) यांना जे अप्रतिम यश मिळाले ह्याचे मुख्य कारण हाटले ह्यणजे ते मोठे एक-निष्ठ, खरे न्यायी, व ईश्वराशिवाय दुसऱ्या कोणास कधीं न भिणारे असे होते. त्रास व आपत्ति यांना मुकाट्याने सहन करून शांतपणे व गंभीर पणाने कधीं न डगमगता त्यांचा सामना करणे व कधींच निराश न होणे अशा फक्त त्यांच्याच संघर्षी होत्या.

मनुष्य मात्रा संवंधी नेहमी त्यांच्या मनांत अतिशय कळकळ होती. अरबस्थानासारख्या रानटी आणि मागासलेल्या देशांत राहून स्त्रियांना, गुलामांना सर्व मनुष्य मात्रांचे समार्क हक्क देऊन त्यांना अति नीच अशा दर्शून सांगण्या आणि अति उच्च अशा स्थितीला

आणणे, हीं कार्ये अशी कांहीं उत्कृष्ट आहेत कीं, त्या बद्दल सर्व मनुष्य
मात्रांनीं त्यांचे आभार मानले पाहिजेत. या श्रेष्ठ पैगंबरांच्या उत्कृष्ट
शिक्षणामुळे लोकांची स्थिति एकदम सुधरून सत्य युगाप्रमाणें झाली.

(या बुकांतील उतरा पहा कलंकी व विष्णु पुराण.)

श्रेष्ठ पैगंबरांच्या सर्व साहायी ह्मणजे अनुयायांपैकीं चार
साहायी मुख्यतः फारच प्रसिद्धीस आले व ते त्यांच्या बंधू प्रमाणें
होते व त्यांनीं श्रेष्ठ पैगंबरांच्या शिक्षणा प्रमाणें वागून त्यांच्या धर्माचा
प्रसार केला व पुढें त्या पैकी प्रत्येकाला एका मागून एक असे खिल
फतीचे पद प्राप्त झाले त्यांची नांवे येणें प्रमाणें:—

(१) हजरत अबुबकर सिद्दीक.

(२) हजरत उमर फारूक.

(३) हजरत उसमान गनी.

आणि (४) हजरत अली करम अह्लाबिअेह.

(पहा कलंकी पुराण " या अवताराला चार बंधू अजनील
ते त्यांच्या धर्माचा सर्व पृथ्वीवर प्रसार करतील. बुक पान ४)

ह्या श्रेष्ठ पैगंबरांनी मोठमोठ्या वैभव शाली बादशहाशी पत्र
व्यवहार केले होते. व त्यांना मोठमोठाले हमेशा नजरणे येत असत.
व त्यांनीं आपल्या शर्तीनें पुढें मक्क्याची विजयश्री मिळवून चक्रवर्ती
राज्यपद प्राप्त केलें.

(पहा पान १५)

अध्याय तिसरा

प्रकरण चवथें

श्रेष्ठ प्रेपिताचें लग्ना संबंधी

त्याच प्रमाणें बऱ्याच लोकांचा अज्ञानपणामुळें गैर समज होऊन श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद (ज्यांचेवर दरूद होवो) यांनीं जी नेरा लग्नें लाविली त्याबद्दल ते बहु पत्नीवादी व ते त्यांना ऐपआरामी व स्वेच्छाचारी होते, असा दोष देतात. आणि उघडपणें ते तसेंच दिसते. पण त्यांचे चरित्र वाचू ह्मणजे हा दोष देण्यांत काहींच अर्थ नाही असें कबूल करावें लागेल.

(१) जेव्हां श्रेष्ठ पैगंबराचे वय फक्त पंचवीस वर्षांचे होते त्या वेळीं आपल्या तारुण्यअवस्थेंत असतां त्यांनीं आपलें पहिलें लग्न एका चाळीस वर्षांच्या विधवेशी केलें. कोणी ऐपआरामी मनुष्य आपल्या विवाह संबंधी अशी मोठी चूक कधीं करित नाही. पुढें एक सारखें पंचवीस वर्षे पावेतो ह्मणजे जो पर्यंत त्यांची पहिली पत्नी जिवंत होती तो पर्यंत, त्यांनीं मुळींच दुसरें लग्न लाविले नाही. पहिली पत्नी वारल्यावर जेव्हां श्रेष्ठ पैगंबराचे वय त्रेपन वर्षांचे झाले तेव्हां त्यांनीं अनुक्रमानें ज्यास्त स्त्रियांशीं लग्नें लाविली. या स्त्रियांपैकीं फक्त एक खेरीज करून बाकीच्या सर्व उतारवयाच्या अशा सर्व विधवाच होत्या. ही लग्नें त्यांनीं अशा प्रसंगी केली कीं, त्या वेळीं खरोखर त्यांना सर्व अरवस्थानांचे सार्वभौमत्व असे चक्रवर्ती पदाचें वैभव प्राप्त झालें होत आणि लहान थोर त्यांचे अंकित होऊन त्यांच्या लहानशा इयान्या प्रमाणें वागूं लागले होते. अशा समयीं यत्किंचित सुद्धां त्यांची सुचना असती तर अरवस्थानांतील लोकांनीं अति स्वरूप व लावण्य-

वती अशा मुली त्यांच्या चरणीं लग्नाकरितां अर्पण केल्या असत्या पण असें वैभव प्राप्त झाल्यावर सुद्धां त्यांनीं चाळीस व पन्नास वर्षांच्या अनाथ आणि गरीब अशा विधवाशीं लग्न लाविल्यास आणखी कांहीं दुसरींच निराळीं कारणे होती. त्या पैकीं कांहींचा खुलासा सादर केला आहे:—(१) या वेळीं जगांत स्त्रियांना मुळींच कांहीं मान नसे स्त्रियांना कोठें जनावराप्रणें वागविले जात असे, कोठें मृत नवऱ्या वरोवर जिवंत खिला जाळून टाकले जात असे, कोठें भजनालयांत देवावर अर्पण करून सोडून दिले जात असे. व विधवांच्या पुनर्विवाह तर मुळींच अगदी वंद होता अशा समयीं सती जाणें वंद करून त्या स्त्रियांना पुनर्विवाहाचा हक्क दिला. या शिवाय दुसरें कारण असें कीं, श्रेष्ठ पैगंबरांनी ज्यास्ती लग्ने लावून आपसांतील वैरत्व मोडून त्यांनी आपले नातलग करून घेतले. व एकी जोडली ही श्रेष्ठ पैगंबरांच्या लग्नाची हकीकत झाली. ह्या लग्नामुळे अरबस्थानांतील कुटुंबाचे परस्पर तंटे चालले होते ते पुष्कळ नाहींसे झाले.

पुरातन इतिहासावरून असें समजतें कीं, इस्लामी धर्म प्रस्थापित होई पावतां अरबस्थानांत व एशिया खंडांत आणि विशेष करून सर्व जगांत बहुपत्न्या करण्याची चाल होती आणि ह्याच शिवाजाप्रमाणें पुरातन पैगंबर व अवतार सुद्धां अलिप्त राहिले नाहींत. जसे:—पैगंबर हजरत दाऊद यांना शंभर स्त्रिया होत्या. पैगंबर हजरत सुलेमान यांना बऱ्याच बायका होत्या, पैगंबर हजरत इब्राहिम ह्यांना दोन बायका होत्या, पैगंबर हजरत इसूफ यांना किती तरी बायका होत्या, व हिंदुस्थानांत श्री कृष्ण महाराजांच्या गोप्या मशहूरच आहेत व राजा दशरथाला बहुपत्न्या होत्या हे कोणास माहित नाहीं असें नाहीं.

अशा समयीं यहूदी लोकांत बहुपत्नी वादी बरेच होते व ह्याचे अनुकरण अरबस्थानांत केले जात असे. जेव्हां अशा लोकांतून

कित्येक लोकांनीं इस्लामी धर्माची दिक्षा घेतली व त्यांच्या समागमें त्यांच्या स्त्रियांनी सुद्धां इस्लामी धर्म स्विकारला जसें:—कैस इब्ने अलहर्स हा जेव्हां मुसलमान झाला तेव्हां त्याला आठ स्त्रिया होत्या ह्मणून श्रेष्ठ पैगंबरांनीं त्याला फर्माविले कीं, तुम्ही इस्लामी कायद्या अन्वये त्यांतून फक्त चारच वायका आपले साठीं निवडूं शकतां तसेंच जेव्हां “ गल्याण शकफाने ” इस्लामी धर्म स्विकारला, त्याला दहा वायका होत्या त्यांनीं सुद्धां इस्लामी धर्माची दिक्षा त्यांचे समागमे घेतली. पण त्याला सुद्धां असाच हुकूम मिळाला. आणि अशा प्रकारची लाखो उदाहरणें दाखल करतां येतात पण स्थळ संकोचास्तव येथें जास्त उल्लेखाची गरज नाही, लिहिण्याचे इतकेच कीं, इस्लामी धर्माचें आधीं सर्व साधारण बहुस्त्रिया करण्याची चाल होती. व हे अधिक सिद्ध करण्याची गरज मुळींच नाही कारण जवूर, तौरेन (वायबल) इंजील आणि दुसऱ्या पैगंबरावर निर्माण झालेल्या श्रद्धां ग्रथांत कोठेंच स्त्रियांच्या लग्ना संबंधाने उल्लेख नाही, फक्त पैगंबर हजरत ईसा यांचेच एक उदाहरण असें आहे कीं. आजन्म त्यांनीं मुळींच लग्न केले नाही. पण ह्यांचे जर लग्ना संबंधांत अनुकरण केले तर लवकरच शृष्टीचा नाश होऊन जाईल. आणि हा सार्वजनीक रिवाज बनणें अति कठीण. पण त्यांनीं सुद्धां लग्न न करण्यासाठी कोठेंच ह्मटले नाही, पण श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांनीं घालून दिलेल्या लोकोपकारी व लोक हितचिंतक कायद्यांचा जर शांत मनाने विचार केला असतां, ते सर्व खरे, फायदेशीर, अलोप्य आणि सुखदायक असून संसाररुपी नाशित वसून इश प्राप्तिला पोंहचविणारें असून परमार्थ साधण्याची खरी वाट आहे आणि व्यभिचाराचा अनायासे प्रतिबंध होतो असे सिद्ध होते. तसेंच इस्लामी धर्म लोकांचे दुर्वतन दूर करण्यास निर्माण झाला आणि सुधारणा व सुख प्राप्ती

करण्यास सुलभ वाट दाखवितो त्यांचा अभ्यास केल्याने हें सर्व सम-
जून पडते. आणि व्यभिचार नाहीसा होऊन विषय वासनेचा न्यायो
स्मृति शास्त्रानुसार कसा कायदेशीर प्रतिबंद होतो ह्याचा थोडक्यांत
खुलासा दिला आहे.

स्त्रियांच्या हक्कांचे, विवाहांचे, मेहेर (कन्यादान) दगरे सर्व
वाजवी कायदे इस्लामी धर्मा खेरीज दुसऱ्या धर्मात झळग दुर्मिळ
इस्लामी धर्माने चार स्त्रिया पर्यंत एका इसमास मुभा दिली आहे.

वास्तवीक पाहतां स्वाभाविकपणें उष्ण प्रदेशांत मनुष्याला
विषयभोगाच्या वासनेची जास्त आवड असते आणि थंड प्रदेशांत
याचा साहाजिक द्वेष असतो. ह्याचें मुख्य कारण हवापाणो आहे.

२ जगांमध्ये सर्वत्र ठिकाणी स्त्रियांच्या साधारण आजारीपणांत
रजस्वला होतेवेळीं, गर्भार पणांत स्त्रियांना मनुष्यापासून स्वाभाविक-
पणें दूर रहावे लागत.

अशा स्थितींत एक पत्निव्रत मनुष्यास किती त्रास होत
असतो हे ज्याचे त्यालाच समजते. तरी त्यांत जे लोक आपली मन
शुद्धी ठेऊन आपल्या विषय वासनेला आळा घालून मुकाट्याने वसणारे
लोक फारच थोडे. त्यांना आपल्या वासना पूर्ण करण्यास कांहीं
निराले मार्ग शोधवे लागतात ह्याजें कित्येकांना व्यभिचाराचा मार्ग
धारण करावा लागतो पण हे धर्मानें मोठे पातक आहे. एक पत्नीव्रत
राहण्यासाठीं प्रत्येक धर्मानें ताकीद केली आहे. पण एक पत्निव्रत
धारण करणें कसें कठीण जाते हे वर दर्शविलेले आहे विषय वासने-
पासून अलिप्त राहून मन शुद्धी ठेवण्यास कितीतरी धार्मिक बंधने
घातलेले आहेत उपास करणें, ईश्वराचे जास्त नामस्मरण जपणें,
दुसऱ्या चांगल्या कामांत मनाला लावणें व आपली शुद्ध राहणी ठेवणें,
इतके असून सुद्धां प्रत्येकाच स्वाभाविकपणें विषय सुखाची वासना

आध्याय तिसरा

प्रकरण चवथें

श्रेष्ठ प्रेपिताचें लग्ना संबंधी

त्याच प्रमाणें वन्याच लोकांचा अज्ञानपणामुळें गैर समज होऊन श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद (ज्यांचेवर दरूद होवो) यांनीं जी तेरा लग्नें लाविली त्याबद्दल ते बहु पत्नीवादी व ते त्यांना ऐपआरामी व स्वेच्छाचारी होते, असा दोष देतात. आणि उघडपणें ते तसेंच दिसते. पण त्यांचे चरित्र वाचू ह्मणजे हा दोष देण्यांत कांहींच अर्थ नाहीं असें कबूल करावे लागेल.

(१) जेव्हां श्रेष्ठ पैगंबराचे वय फक्त पंचवीस वर्षांचे होते त्या वेळीं आपल्या तारुण्यअवस्थेंत असतां त्यांनीं आपलें पहिलें लग्न एका चाळीस वर्षांच्या विधवेशीं केलें. कोणी ऐपआरामी मनुष्य आपल्या विवाह संबंधी अशी मोठी चूक कधीं करित नाहीं. पुढें एक सारखें पंचवीस वर्षे पावेतो ह्मणजे जो पर्यंत त्यांची पहिली पत्नी जिवंत होती तो पर्यंत, त्यांनीं मुळींच दुसरें लग्न लाविले नाहीं. पहिली पत्नी वारल्यावर जेव्हां श्रेष्ठ पैगंबराचे वय त्रेपन वर्षांचे झाले तेव्हां त्यांनीं अनुक्रमानें ज्यास्त स्त्रियांशीं लग्नें लाविली. या स्त्रियांपैकीं फक्त एक खेरीज करून बाकीच्या सर्व उतारवयाच्या अशा सर्व विधवाच होत्या. ही लग्नें त्यांनीं अशा प्रसंगीं केली कीं, त्या वेळीं खरोखर त्यांना सर्व अरवस्थानांचे सार्वभौमत्व असे चक्रवर्ती पदाचें वैभव प्राप्त झालें होते आणि लहान थोर त्यांचे अंकित होऊन त्यांच्या लहानशा इषान्या प्रमाणें वागूं लागले होते. अशा समयीं यांकिंचित सुद्धां त्यांची सुचना अमती तर अरवस्थानांतील लोकांनीं अति स्वरूप व लावण्य-

वती अशा मुली त्यांच्या चरणीं लग्नाकरितां अर्पण केल्या असत्या पण असें वैभव प्राप्त झाल्यावर सुद्धां त्यांनीं चाळीस व पन्नास वर्षांच्या अनाथ आणि गरीब अशा विधवाशीं लग्न लाविल्यास आणखी कांहीं दुसरींच निराळीं कारणें होती. त्या पैकीं कांहींचा खुलासा सादर केला आहे:—(१) या वेळीं जगांत स्त्रियांना मुळींच कांहीं मान नसे स्त्रियांना कोठें जनावराप्रणें वागविले जात असे, कोठें मृत नवऱ्या बरोबर जिवंत खिला जाळून टाकले जात असें, कोठें भजनालयांत देवावर अर्पण करून सोडून दिले जात असे. व विधवांच्या पुनर्विवाह तर मुळींच अगदी वंद होता अशा समयीं सती जाणें वंद करून त्या स्त्रियांना पुनर्विवाहाचा हक्क दिला. या शिवाय दुसरें कारण असें कीं, श्रेष्ठ पैगंबरांनी ज्यास्ती लग्ने लावून आपसांतील वैरत्व मोडून त्यांनी आपले नातलग करून घेतले. व एकी जोडली ही श्रेष्ठ पैगंबरांच्या लग्नाची हकीकत झाली. ह्या लग्नामुळे अरबस्थानांतील कुटुंबाचे परस्पर तंटे चालले होते ते पुष्कळ नाहींसे झाले.

पुरातन इतिहासावरून असें समजतें कीं, इस्लामी धर्म प्रस्थापित होई पावतो अरबस्थानांत व एशिया खंडांत आणि विशेष करून सर्व जगांत बहुपत्न्या करण्याची चाल होती आणि ह्याच रिवाजाप्रमाणें पुरातन पैगंबर व अवतार सुद्धां अलिप्त राहिले नाहीं. जसें:—पैगंबर हजरत दाऊद यांना शंभर स्त्रिया होत्या. पैगंबर हजरत सुलेमान यांना बऱ्याच बायका होत्या, पैगंबर हजरत इब्राहिम ह्यांना दोन बायका होत्या, पैगंबर हजरत इसूफ यांना किती तरी बायका होत्या, व हिंदुस्थानांत श्री कृष्ण महाराजांच्या गोप्या मशहूरच आहेत व राजा दशरथाला बहुपत्न्या होत्या हे कोणास माहित नाहीं असें नाहीं.

अशा समयीं यहूदी लोकांत बहुपत्नी वादी बरेच होते व ह्याचे अनुकरण अरबस्थानांत केले जात असे. जेव्हां अशा लोकांतून

असणे साहजिक आहे व त्याचुळे शुद्ध राहणी उभ्यां मोठे कर्तव्य व
 व व्यभिचार तर अति मोठे पाप आहे. यास्तव या पातकांचे प्रति-
 बंधाचा किती सौंदर्याने इस्लामी धर्माने उपाय सुचविला याचा विचार
 करणे जरूर आहे. आणि तो उपाय केवळ त्या लिंगात आधल्याल्य व्यभि-
 चारापासून आरक्षण देऊन इश्यांनी विनयाने केलेल्या कथ्या अन्वये चार
 पर्यंत लग्ने करणे. पण त्यांत सुद्धा अशी घातलेल्या आहेत.

(१) जो इसम सर्व स्त्रियांचे यावतींत एक सारखे हक्क
 ठेऊं शकेल त्यानेच फक्त एक पेशां जास्त स्त्रियांशीं लग्ने लावावीत.
 नाहीतर त्यानें एकाच स्त्रीला आपला संसार करावा.

(२) ज्या इसमाची स्थिती बरी आहे. त्याची प्रकृती बरी
 असून शरीराने सद्वृत्त असून निरोगी असतो व तो विषय वासना
 पूर्ण करण्यासाठीं व्यभिचार करूं लागतो हे धार्मिक मोठे पाप आहे
 तसेच जगांत त्याची मोठी दुर्दशा होते या साठीं अशा इसमाला एका
 पेशां जास्ती लग्ने करण्याची धर्मानुसार सुभा आहे.

(३) शिवाय आपले नांव आपल्या मागे जगांत रहावे
 अशी इच्छा प्रत्येकास असणे साहजिक आहे जर असा इसम बरील
 अशी परिपूर्ण करूं शकतो तर तो सुद्धा संतती साठीं एक पासून चार
 पर्यंत स्त्रियांशीं लग्ने करूं शकतो

(४) जो इसम श्रीमंत व सद्वृत्त, व विषय भोगाची ज्यास्त
 आवड निरोगी व सर्व स्त्रियांचे सारखे हक्क पाळू शकतो. अशा इस-
 माचे एक ते चार पर्यंतच कां बरे लग्ने लावावी ? त्यापेशां कमी
 किंवा जास्त कां बरे लग्ने करूं नये ? असा प्रश्न केल्यास त्याचा सुद्धा
 इस्लामी धर्मांत खुलासा सांपडतो.

एखाद्या इसमाने एका स्त्रीशी लग्न लाविले आणि ती स्त्री
 गरोदर झाली हे तीन महिन्यांनंतर समजते त्यामुळे वैद्यकी किंवा

चिकित्सा शास्त्राधारें अशा स्त्रीशीं पुढें संबंध ठेवता येत नाहीं. ह्मणून व्यवहारांत पहिल्या स्त्रिया मदती साठीं दुसरें लग्न केलें ती सुद्धां गरोदर झाली असें समजतांच ह्या दोघींच्या शुश्रूषेसाठीं पुन्हा तिसरे लग्न लाविले. दैव गतीनें ही स्त्री सुद्धां गरोदर झाली व पहिली स्त्री वाळांत झाली अशा स्थितींत त्यांच्या मदती साठीं त्यानें चौथे लग्न लाविले पण ही सुद्धां गरोदर झाली आणि दुसरी स्त्री वाळांत झाली येणें प्रमाणें एका वर्षांतच चारी स्त्रियां गरोदर राहून पुढें पाळीपाळीनें वाळांत होऊन पुढें संसारांत उपयोगी पडूं लागल्या ह्मणून चार स्त्रियांपेशां जास्त लग्न करण्याची गरज राहिली नाहीं.

पहा बृक पान १३ पहा भविष्य पुराण अध्याय २१. ८-१० अहो देवांनो संभल ग्रामामध्ये हा “ कश्यप ” उत्पन्न होईल. तो विष्णूयशा नांवानें प्रसिद्ध होऊन त्रिणु कीर्ति ह्मणून त्याची प्रियपत्नी असेल. “ कश्यप ” ह्या ऋषीचे वर्णन महाभारतांत केलेले आहे हा मिरिची ऋषीचा मुलगा होता. महाभारत आणि दुसऱ्या शास्त्राधारें त्यानें अदिती आणि दक्षाच्या आणखी वारा मुलीशीं लग्न लाविली होती त्याने अदिती आणि अदित्याशी असी तेरा लग्न केली होती. ज्याला तेराच पत्न्या किंवा बहुपत्नीवादी आहे असा कश्यपा-शिवाय हिंदु धर्मांत दुसरा कोणीच झाला नाहीं. आणि श्रेष्ठ पैगंबराला सुद्धां तेराच पत्न्या होत्या ह्मणून भविष्य पुराणांत त्या संभल ग्रामांत निर्माण होणाऱ्या अवताराचे उघडपणें नांवाचा उल्लेख न करतां रूपक व उदाहरणार्थ ह्मणून कश्यपाची उपमा दिलेली आहे. वास्तविक पाहतां आतांतर त्या श्रेष्ठ पैगंबरासंबंधानें मुळांच संशय राहिला नाहीं कारण अरबस्थानांतील तो श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद ह्मणजे हिंदुस्थानांतील विष्णूचा शेवटचा दहावा अवतार ज्याला कल्कि अवतार असें मानतात ती आणि ही एकच व्यक्ति आहे. फक्त आप-

आपल्या भाषे मुळें निरनिराळी नांवे मात्र दिलेली आहेत. आणि ह्या अवताराला निर्माण होऊन आज साडे तेराशे वर्षे होऊन गेली. पुढे भविष्य पुराणांत अध्याय २६ पान ६१२ मध्ये असं ह्मटले आहे कीं, “ त्यावेळीं मुर्तीमंत चार वेदांगे, व अठरा पुराणे, तेथें आनंदानें यतील १०-१३ व ते पुराण पुरुषाच्या अंशा पासून झालेल्या कल्की देवताची स्तुती करतील ”

(पहा पान १४)

तरी वेद, विष्णु पुराण, कल्की पुराण, भविष्य पुराण, गीता महाभारत, वनपर्व, अथर्वण अलोपनिषद् अथवा अलोप्य उपनिषद् आणि अलसूक्त वगैरे ग्रंथांत असा उल्लेख सांपडतो. व हा कल्कि अवतार ज्याला मुसलमान लोक सन्माननीय श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद (ज्यांचेवर दुरूद होवो) तो आपणास मनुष्य, वंदा असंच ह्मणतो व पुराण त्याची स्तुती करतात ह्मणून हे सुद्धां खरोखर मोठे कौतुकास्पद असून मोठे भूषण दायक आहे. तसेंच वेळोवेळीं निरनिराळ्या हिंदु धर्मीय ग्रंथांत वारंवार ज्यांनी आठवणी करून दिल्या ते मोठे धन्य आणि त्यांनीं असें स्तुत्य व उचित कार्य केलें तें त्यांना फारच श्रेयस्कर असून त्या लोकांनीं खरोखर जगावर मोठा उपकार केला असं ह्मटल्या वांचून राहवत नाहीं. इस्लामी धर्मांत या श्रेष्ठ पैगंबराला “ खतमुल मुरसलीन व पैगंबरे आखरीउजमा ” इत्यादी संज्ञा आहेत ह्मणजे हे शेवटचे काळाचे पैगंबर असून यांच्या वरच पैगंबरीचा शेवट झाला व यांचे पुढें दुसरा कोणी पैगंबर किंवा अवतार निर्माण होणार नाहीं, (पहा ५ लंकी पुराण “ शेवटच्या काळीं ” एक अवतार होईल.) हा विष्णूचा शेवटचा आणि दहावा अवतार होय. भा. शा. अ. ३४० व कल्की युगाच्या शेवटीं कल्की अवतार होणार असें पुराण ग्रंथ ह्मणतात.

(पहा बुक पान ३ (१))

ह्या श्रेष्ठ पैगंबरानें एके समयीं न्यायाधीशाचे काम केलें तसेंच म्जुरा समागमे खंदक सुद्धां खणली. ते अशिक्षित होते तरी पंडीत व शास्त्री या सर्वांचे आद्य गुरु व आचार्य होते. ते एक शिपाई होते तरी तसेंच मोठ्या व रणशूर सेनापतीच्या पदावर सुद्धां चढले. त्यांनीच रानटी व अडाणी अशा लोकांना शिष्टाचाराचें शिक्षण देऊन त्यांना थोर आणि सर्वोत्कृष्ट बनविले. ते कायदे कानून करणारे स्मृति-कार होते तसेंच न्यायाधीश सुद्धां होते. ते एक व्यापारी असून मोठे श्रीमंत सुद्धां होते तसेंच ते दरिद्री स्थितींत सुद्धां राहिले. ते परो-कारी परिचित असें मित्र व पूज्य असें गुरू होते. ते जगांतील मोठ मोठ्या वादशहाशी पत्र व्यवहार करित तसेंच गरीब, अनाथ व ज्ञानदार अशा लोकांमध्ये मिसळून राहत. मोठमोठ्या वलाढ्य वादशहा-वर त्यांचा दरारा असें पण एक साधारण ह्यातारी मुळींच कांहीं भीति न घालता मोकळ्या मनाने त्यांच्याशी सभापण करित असें. जरी त्यांना वैभव प्राप्त झाले तरी ते आपली स्वतःची लहान सहान कामें आपले हातांनीं करित, अहो रात्र जाग्रण करून ईश्वर भक्तींत आपला वेळ घालीत. ते स्त्रियांचे भ्रतार असून मुलांचे बाप होते. रयतेचे पालन कर्ते असून प्रजापति होते. उम्मतचे पेशवा व रसूल सुद्धां होते. सारांश मनुष्य मात्रांच्या आयुष्यक्रमांत जितके कांहीं सदाचरण संभवेल त्या सर्वांचा समुच्चय या श्रेष्ठ पैगंबरांत एकून एक अनायासे सांपडतो ह्मणून अवाल वृद्ध प्रत्येक जण श्रेष्ठ पैगंबराला आपला कित्ता बनऊं शकतो. आणि त्यांच्या आयुष्यक्रमांतील रहणीचे अनुकरण केल्यांत खराखर सर्व मन कामना प्राप्त होतात. पूर्वी निर्माण झालेले सर्व अवतार अथवा पैगंबराचें सर्व सद्गुणांचा समुच्चय ह्या एकट्या व्यक्तींत वसत होता याचे कारण जगांतील लोकांनीं त्यांच्या आयुष्य क्रमाचा धडा घेऊन अनुकरण करावे ह्मणून अनाथ स्थिती

पासून तो बादशहा पर्यंतच्या सर्व अगणित क्रिया ईश्वराने त्यांच्या आयुष्य क्रमांत त्यांच्याकडून पूर्ण करून घेतल्या.

आध्यात्म तिसरा

प्रकरण पांचवे

श्रेष्ठ प्रेषिताचे सद्गुण.

श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद (ज्यांचेवर दरूद होवो) हे सृष्टीतील मनुष्य मात्रांचे कल्याण करण्यासाठी निर्माण झाले होते ह्मणून त्यांना पुरुषोत्तम, खैरुलबशर व रहमतुल्लाहमीन अशी सुद्धा संज्ञा आहे ह्मणजे मनुष्य जातीचा शुभ चिंतक, मानवांचे कल्याण करणारा त्याने असंख्य नियम घालून दिले त्यांपैकी काहींचा खाली खुलासा केला आहे.

पृथ्वीवर जनतेला एकाच ईश्वराच्या आराधानेचा खरा मार्ग त्याच श्रेष्ठ पैगंबराने दाखविला, अद्वित्वाची ह्मणजे एकाच ईश्वराची प्रार्थना करणे त्याच्या बरोबर कोणास मुळीच सामील करूं नये असे शिक्षण दिले

मुर्तीपूजेचे सर्वस्वी खंडण केले.

ज्या काळीं लोक नितिहीन, धर्महीन बनले होते अशा काळीं विद्या संपादन करण्याची सक्तीने हुकूम दिला. जर विद्या चीन देशांत असली तरी तेथे जाऊन ती प्राप्त करून घ्यावी असा निरोप दिला.

विद्या संपादण्याचा स्त्री व पुरुषांस सारखाच हक्क आहे. आणि धर्म संस्कारांत कोणासच मुळीच काहीं प्रतिबंध होत नाही.

जगांतून गुलामगिरी नाहीशी करून तिचा नायनाट करण्याचे उपयुक्त नियम घातले.

मनुष्य मात्रांत सारखेपणा व बंधु भाव माणण्याचा शिरस्ता घातला.

स्त्रियांचे हक्क पाळवयास लाविले, त्यांची योग्यता वाढविली पुर्वी स्त्रियांचे नानातन्हेचे जनावरापेक्षां नीच हाल होत असत जसें मनुष्यास वाटेल तितक्या वायका करण्याची व वाटेल तेव्हां त्यांना ढोरा प्रमाणें सोडून देण्याची सुभा होती. विधवांचा पुनर्विवाह होत नसे व कित्येक ठिकाणी तर भ्रतार मरताच जिवंत स्त्री तिच्या नवऱ्याच्या शवा समागमे जिवंत जालून टाकली जात असें. ह्मणून विधवांचा पुनर्विवाहाचें नियम घालून सतीची चाल बंद केली.

बाल हत्तेचा प्रतिबंध कराविला व बालसंगोपण झाले.

देवा पुढें मनुष्य बळीची क्रूर व जुलमी चाल बंद कराविली.

मनुष्य मात्रांतील सर्व दुर्गुण, दुर्व्यसन, मुर्तीपूजा आणि इतर सर्व दुष्ट कृत्ये नाहीशी केली.

लोकांना शुद्ध शिक्षण देऊन जितके कांहीं सद्गुण आहेत ते राखण्याची आज्ञा दिली.

अशा प्रकारचे लोक कल्याणकारी अगणित व उत्कृष्ट नियम प्रस्थापीत केले त्या सर्वांचा यथे अनवकाश व स्थल संकोचास्तव वर्णन करतां येत नाही. तरी या सुधारणेच्या काळांत त्या श्रेष्ठ पैगंबरांन घालून दिलेल्या नियमास लोक हळूहळू कोणत्यानाकोणत्या उपायांनी स्वीकारूं लागले आहेत.

आज पासून साडेतेराशे वर्षांपूर्वी घालून दिलेल्या नियमांस स्वीकारणें हे मोठे वाखाणणीय असून जनतेला भूषणास्पद आहे कारण ते सर्व नियम चिरायू असून सर्व कालीं एक सारखेउपयोगी पडणारे आहेत जसें शारदाबिल, शिक्षण, विधवांचा पुनर्विवाह इत्यादि आणि पुढें

हळूहळू याचप्रमाणें त्या श्रेष्ठ पैगंबराने घालून दिलेल्या सर्व नियमाचेहि अनुकरण केल्या वांचून जग राहणार नाही हे सुद्धां खरें.

हिंदू लोकांच्या सर्व शाखांतून कालिकअवतारचें वर्णन एके जागीं एकत्र करून लिहिले असतां एक लहानसे संक्षिप्त चरित्र तयार होते. त्या ग्रंथांपैकीं प्रत्येक ग्रंथांत निरनिराळीं लक्षणें उल्लेखिलेलीं आहेत. कोण्या ग्रंथांत त्या अवताराची जन्मभूमी, कलयुगाचे अखेरीस उदयास येणें तसेच आई, बाप, शिक्षणाची जागा त्याच्या घराण्यांतील लोकांच्या प्रासामुळें आपल्या जन्म भूमीचा त्याग करून उत्तरे कडील पर्वतांत जाणें त्याच्या पत्नीचें वर्णन, व त्याच्या मित्रांचा कांहीं उल्लेख तर दुसऱ्या ग्रंथांत तो कधीं निर्माण होईल व युगाची आणि त्या वेळच्या लोकांची असलेल्या स्थितीचे वर्णन आहे. कोठें कोठें तर त्या अवतारच्या जन्मामुळें युग पालट व सुधारणा आणि विष्णूचा शेवटचा आणि दहावा अवतार असल्याबद्दल उल्लेख आहे. एका ग्रंथांत त्याच्या वर निर्माण होणारा ग्रंथ ज्याला “ कृष्ण लिलामय ग्रंथ ” ह्मटले आहे, कोण्या ग्रंथांत त्याच्या शत्रूंचा उल्लेख व त्यांच्या पासून त्याला होणारा छळ व स्त्रीसह बंदीवास व त्याला युद्धासाठीं लागणारी मदत आयुध्यें, शस्त्रें, वाहने, कवचें, वगैरेंचा उल्लेख आणि. पण स्पष्ट नांवाचा उल्लेखनकरतां दुसऱ्याची उपमा दिलेली आहे जसे त्याला कश्यप ह्मटले आहे. सरते शेंवटीं जी उपनिषदें वाचण्यास कोणास परवानगी नाही अशा गुप्त लपवून ठेवलेल्या उपनिषदांपैकीं अथर्वण अल्लोपनिषद् व अल्लसूक्तांत त्याच्या नांवाचा स्पष्टपणें उल्लेख सांपडतां. त्यामुळें तर शंकेचें निवारण होऊन ज्यानें एक वेळ सुद्धां श्रेष्ठ पैगंबराचे चरित्र वाचले असेल त्याला निर्धास्त कबूल करावे लागते कीं हिंदुधर्मांत कालिक अवतार ह्मणजे इसलामी धर्मातील श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद लक्ष साम्यावरून एकच व्यक्ती आहे. व तो इसलामी पैगंबरच आहे.

त्यामुळे काल्कि अवतारच्या पुढे निर्माण होण्याचा जो पोकळ भ्रम आहे तो नाहीसा होतो. आणि कबूल करावे लागते की, हा अवतार अरबस्थानांत निर्माण होऊन आज तेराशे अठेचाळीस वर्षे झाली.

जर हा सृष्टीतील सर्व लोकांचा हितचिंतक व लोककल्याण करणारा असा अवतार ठरला तर त्या अवताराची कोण बरे स्तुती करणार नाही? व त्याच्या उत्कृष्ट उपदेशास व शिक्षणास कां बरे कोणी मानणार नाही? त्या निष्कलंक अवतार म्हणजे श्रेष्ठ पैगंबर म्हणजे महंमद यांचे संक्षिप्त चरित्र आपण वाचलेच आहे. की, तो जगाचा श्रेष्ठ व शेवटेचा अवतार आहे. आणि तो काळ आतां दूर नाही, आणि हे आपण वाचलेच आहे, त्याने निर्माण केलेले नियम आज सुद्धां जग पाळू लागले आहे. आणि कालांतराने त्याचे अनुकरण केल्यावाचून जग राहणार नाही.

आध्यात्म चर्चा

प्रकरण पहिले

बायबल आणि इंजीलातील भविष्ये

या श्रेष्ठ पैगंबराच्या जन्मास येण्याच्या आधीच जगांतील प्रत्येक धर्मातील श्रद्धाग्रंथांत त्याच्या जन्मासंबंधी उल्लेख केलेला आहे त्यांपैकी हिंदुस्थानांतील हिंदु लोकांचे भविष्य पाहणे झाले बाकीचे धर्मांच्या भविष्याकडे वळू व त्यांचा तपशील अनुक्रमाने एकसारखा संक्षिप्त दिला आहे. (तौरेत किंवा बायबलांतील भविष्या वरून वाचकांच्या सहज ध्यानी येईल.

(१) यहुद्यांचे तौरेंत उर्फ वायवल (Old Testament) नांवाचा जो त्यांचा श्रद्धाग्रंथ आहे त्यांत हजरत मूसा पैगंबरला ईश्वरानें अशी खबर दिली होती कीं, “ मी इसराईलच्या भावां मध्यें तुझा एक असा नवी (प्रेषित) निर्माण करीन ” (तौरेंतचे उर्दु भाषांतर इतसेनारचे पुस्तक अध्याय १८ अयात १८.)

(२) हजरत दाऊद पैगंबरानी त्यांचें वर्णन या प्रमाणें केलें आहे. कीं, “ तूं सौंदर्यांत नवी आदम पेक्षां किती तरी पटीनें देखणा आहे ” (जवूर अध्याय ४१)

(३) हजरत सुलेमान पैगंबरानीं त्या निर्माण होणाऱ्या पैगंबराची स्तुति या प्रमाणें केली आहे. “ माझा प्रियकर तेजपुंज व गौर वर्णाचा हजारो लोकां मध्यें सरदार आहे... आणि तो सर्वस्वी महंमद आहे. ” (जवूर गजलुल गजलात अध्याय १५ दरस ११ से १२)

(१) इंजिलांतील भविष्यें पैगंबर हजरत यहिया, पैगंबर हजरत ईसा आणि त्यांच्या हवारी या सर्वांनीं आपआपल्या काळीं भविष्यें सांगितलें कीं, “ अनुताप करा कारण आकाशाची बादशाही जवळ आली. ” इंजिलमती वाच ३, ४, १०.

(२) तसेंच लेखक मौलाना शिवली रहमतुल्ला आलेह यांचे व प्रकाशक सेयद सुलेमान निदवी यांचे “ सिरतुननवी ” नांवाचे पुस्तक भाग ३ यांतील श्रेष्ठ पैगंबराच्या उदया संबंधीं भविष्यांचा उतारा येणें प्रमाणें.

(२) हजरत ईसा पैगंबरानें श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांच्या निर्माण होण्या बद्दल जे भविष्य वर्तविले आहे. ते येणें प्रमाणें:-“आणि जेव्हां ईसा बिन मरियमनें सांगितले कीं, ” अहो बनी इसराईल मी तुह्यांपाशी ईश्वराचा निरोप घेऊन व माझ्या पूर्वीं जो तौरेंत (हजरत

मूसा पैगंबरार निर्माण झालेला श्रद्धा ग्रंथ) त्याची मी साक्ष देऊन आणि माझे नंतर “ अहमद नांवाच्या एका पैगंबरारच्या निर्माण हाण्याची शुभ वार्ता घेऊन आलों ”

(३) इंजिल युहन्नाच्या बाब (अध्याय) १४ मध्ये एका निर्माण होणाऱ्याची शुभवार्ता खालील शब्दांत दिली आहे:—“ आणि मी आपल्या बापाशी विनंती करीन आणि तो तुम्हास दुसरा “फारकलित” देईल, कीं, तो नेहमीं तुमचे समागमे राहावा. ” १४—१६

(४) पुढे पुन्हा असे वर्णन केले आहे कीं:—“ परंतु तो ‘फारकलित’ जो “रहुल कुद्दूस” आहे त्याला माझे नांवाने बाप भूठविल. तो तुम्हांला सर्व गोष्टी शिकविल ज्या सर्व गोष्टीं मी तुम्हांस सांगितल्या त्या गोष्टींची तुम्हांस आठवण करील. १४—२६

(५) ह्याच इंजिलच्या १५—२६ मध्ये लिहिलेले आहे कीं, “ पण जेव्हां तो “ फारकलित ” ज्याला मी तुमचे साठीं बापा कडून पाठवीन ह्यापेजे पवित्र आत्मा जो बापापासून निघतो तर तो माझ्या साठीं साक्ष देईल ”

(६) पुढे ह्याच इंजिलच्या ७—१६ मध्ये दर्ज आहे:—“ तरी पण मी तुम्हांस खरे सांगतो कीं, तुमच्या कल्याणासाठीं मला जाणें भाग आहे. जर मी न गेलों तर “ फारकलित ” तुमचे पाशी येणार नाही तथापि जर मी गेलों तर त्यास तुमचे पाशी पाठवून देईन. आणि तो आल्यावर जगास पापापासून रुत्यानें (न्यायाने.) अदालतीतून दोषी ठरवील. पापापासून या करितां कीं, या श्रुतीचा त्या सरदाराला अधिकार दिला गेला आहे. मला तुम्हांला वऱ्याचश्या गोष्टीं सांगावयाच्या आहेत पण त्यांना तुम्हीं सहन करूं शकत नाहीत. पण जेव्हां तो पवित्र आत्मा येईल, तर तो सर्व सत्य गोष्टीं दाखवील कारण तो आपले स्वतः

चे कांहीं सांगणार नाहीं. पण जें कांहीं तो ऐकेल तेंच तो सांगेल. आणि पुढील भविष्य तुहांस सांगेल. आणि माझा आदर करील. यो करितां कीं, तो माझ्या गोष्टींना प्राप्त करील व तुहांस दाखवील.

इंजिल मधील वरील अध्यायांत हजरत ईसा पैगंबरानें ज्या निर्माण होणाऱ्या पैगंबराची वारंवार खबर दिली आहे त्याला “ फारकलित ” असें स्पष्टीकरण केले आहे. “ फारकलित ” हा शब्द हिब्रू किंवा सिरयानी भाषेंतील आहे. ज्याचा शब्दशः पूर्णपणें अचुक अर्थ “ महंमद ” अथवा “ अहमद ” असा आहे पुरातन काळीं याचा उच्चार “ पिरइकिल्यूतास ” असा केला आहे.

ज्याचा अर्थ “ फारकलित ” अथवा “ अहमद ” चा समग्र नार्थक आहे. ह्यामुळे तर इस्लामी धर्माला अधिक मोठी पुष्टीकरण मिळून वळकटी येते व मग त्याचा सत्य पणा दृष्टीस पडतो.

पुन्हा “तौरैत” (वायवळ) जो हजरत मूसा पैगंबरावर निर्माण झाला होता त्यांत खाली दर्शिल्या प्रमाणें भविष्य दर्ज आहे:-

“ ईश्वर सीना पर्वतावरून आला, आणि सरैर पर्वताहून उद्भवला आणि फारानच्या पर्वतावर प्रकाशित झाला ” (अस्तशना ३२)

ह्याच वरील भविष्याचा एका भागाचा उल्लेख हजरत “हबकूक” नवीनें पुन्हा केला आहे. तो येणें प्रमाणें. ”

“ ईश्वर “ तीमान ” वरून आणि जो पवित्र आहे तो “ फारान ” च्या पर्वतावरून आला, त्याच्या वैभवानें आकाश झांकलें गेलें व पृथ्वी त्याच्या स्तुतीनें उत्कर्ष पावेल (३-३)

“ अस्तनाच्या ग्रंथांत त्या भविष्यामध्ये ईश्वराचा देखावा पर्वतावर दर्शविला गेला आहे.

“ सीना पर्वत, सीयर पर्वत; आणि फारान पर्वत हे तीनच पर्वत वास्तविक पाहतां पैगंबरांच्या प्रकाशित होण्याची ठिकाणे आहेत. “ सीना पर्वतावर हजरत ईसा आणि “ फारान ” पर्वतावर श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद हे प्रगट झाले. “ फारान ” हे मके जवळील पर्वताचे नांव आहे.

श्रेष्ठ पैगंबराची निरनिराळ्या ग्रंथकारांनी लिहिलेली असंख्य चरित्रे व सफर नामे आहेत, त्यामध्ये वर्णन सांपडते की, “ यहूदी आणि ईसाई धर्मातील बहुतेक विद्वान लोकांना पुरातन पुस्तकांत लिहिल्या प्रमाणे श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांच्या निर्माण होण्याचा काळ (वेळ) माहित होता म्हणून “ सैफ ” नांवाच्या यमनच्या सरदाराने श्रेष्ठ पैगंबराचे आज्ञे हजरत अबदुल मतलब यांना शेवटचा श्रेष्ठ पैगंबराच्या उदयाची अशी खबर दिली होती की, तुमच्या कुळांत लौकरच शेवटचा नवी निर्माण होणार आहे.

॥ पुढे श्रेष्ठ पैगंबर निर्माण झाल्यावर त्यांचे वारा वर्षांचे वय झाले नाही तोंच त्यांना त्यांचे चुलते (हजरत अबुतालीब) यानी आपले समागमे व्यापारासाठी शाम (इराक अरब) मध्ये नेले. तेथे एक ईसाई धर्माचा वृद्ध विद्वान मुनी राहत असून त्याचे नांव “ बहेरा राहिव ” असून होते. त्याने श्रेष्ठ पैगंबरास पाहून त्याच्या चुलत्यास तत्काळ सांगितले, की, “ तुम्ही या वाळाची चांगली खबरदारी घ्यावी कारण हा मोठा होऊन शेवटचा पैगंबर होईल कारण मी आपल्या पुरातन श्रद्धा ग्रंथांत जे वर्णन त्या निर्माण होणाऱ्या पैगंबरासंबंधी पाहिले ते सर्व एकूण एक या मुळांत सांपडतात. तरी यहूदी लोक या वाळाच्या जिवाचे शत्रु बनतील ”

III ज्यावेळीं श्रेष्ठ पैगंबर २५ वर्षांचे झाले त्यावेळीं त्यांना पुन्हा दुसऱ्याने स्वतः व्यापारा निमित्त शामदेशांत प्रवास करावा लागला त्यासमयीं तेथें “ नस्तू ” नांवाचा राहिव (मुनी) राहत होता त्यानें सुद्धां श्रेष्ठ पैगंबरास न्याहाळून पाहून आपलें पुरातन काळचे ग्रंथ तपासून पाहून आपली खात्री करून घेतली आणि श्रेष्ठ पैगंबरासमागमें जो काफला होता त्यांना बजाऊन सांगितलें कीं, “ ह्या इसमाचा शेवटचा पैगंबर बनण्याचा काळ समीप आला आहे. कारण आमच्या पुरातन कुतुब सामावियाच्या लेखा वरून त्यांत शेवटच्या पैगंबरा-संबंधानें ज्याला खुणा व लक्षणें दर्शविल्या आहेत त्या सर्व एकूण एक ह्या व्यक्तींत आढळतात. ”

IV पुढें जेव्हां पैगंबर हजरत महंमद (ज्यांचे वर दुरूदहोवो) यांचें वय चाळीस वर्षांचे झाले व त्यांच्यावर ईश्वरी प्रगटीकरण होऊन व ही उतरूं लागली तेव्हां त्यांची भार्या उम्मुलमेमिनीन हजरत खदीजा ह्यांनीं आपला चुलत भाऊ “ वरका विन नौफैल ” जो त्यावेळीं तौरेत (वायबल) चा सुप्रसिद्ध विद्वान होता त्याच्या पार्शी श्रेष्ठ पैगंबरास नेलें. त्यानें आपल्या धर्मातील ग्रंथांत शेवटच्या पैगंबरा-संबंधीं उलेखिलेल्या भविष्यांस पाहून ह्मटलें कीं, “ निसंशीय हे शेवटचे पैगंबर आहेत. ”

V सुलमान फारशी हे इराणी कुळांत जन्मले यांचा पारशी ह्यगजे अग्निपूजक धर्म होता. ईराण देशांत अस्पहान शहराच्या जवळ एका गांवकन्याचें घरी यांचा जन्म झाला. एके दिवशीं ते एका गिरज्या (चर्च) मध्ये गेलें तेथें त्यांना ईसाई लोकांची आराधाना करण्याची रीत पसंत पडली, मग त्यांनीं ईसाई धर्माचें मुख्य स्थान कोठें आहे अशी चौकशी केली. ते स्थळ शाम मध्ये आहे असें समजल्यावर ते तेथें जाण्यास तयार झाले. एका काफल्यासमागमें शामदेशांत जाऊन

पोहोचल्यावर तेथे एका ईसाई पाद्री पाशी राहू लागले कांहीं दिवसांनी पाद्री वारला व त्याच्या जागी दुसरा वृद्ध चांगला पाद्री नेमला गेला. ह्याही पाद्रीचा मरण काळ समीप आला तेव्हां त्याने सुलमान फारशीला सांगितले कीं, आज काल चांगले आचार्य मिळणे दुर्मिळ झाले आहेत तरी मोसलमध्ये फक्त एक मनुष्य आहे. त्याला भेटल्यास तुम्हांस मोठा आनंद होईल ह्मणून तेथून ते मोसल मुक्कामी गेले. व तेथून नसीबैन आणि मग अमूरिया येथे जावून राहिले. अमूरियाचे पाद्रीने मरतेसमयीं त्यांना उपदेश केला कीं, “लौकरच एक पैगंबर उदयास येणार आहे जर तुम्ही त्यास भेटाल तर तुम्हास धर्माची खरी वाट सर्वस्वी त्याजपाशी मिळेल. तथापि हे धर्माच्या उत्सुकता व आवडीने प्रेरित होऊन चांगल्या परिपूर्ण आचार्याच्या शोधांत बराच काळ फिरत राहिले. व ईसाई धर्मातील ग्रंथांत त्यांनीं शेवटच्या पैगंबराच्या उदयाचे भविष्य पाहिले. पण मध्यंतरी कोण्या जुलमी मनुष्याने त्यांना धरून गुलाम करून टाकले. व सरतें शेवटीं मदिना येथील एका यहुद्याने त्यांना विकत घेतले. याच वेळेस श्रेष्ठ पैगंबर मक्केहून मदिनेस हिजरत करून आले होते तेव्हां श्रेष्ठ पैगंबराची किर्ति त्यांच्या कार्नी पडली तेव्हां त्यांनी आपणास माहित असलेल्या भविष्याच्या आधारे श्रेष्ठ पैगंबराच्या अयुष्य क्रमाची तुलना करून आपले समाधान करून खऱ्या मनोभावाने श्रेष्ठ पैगंबरावर श्रद्धा ठेऊन इस्लामी धर्माची दिक्षा घेतली व अशा प्रकारे आतां त्याची मनशुद्धी होऊन मनकामना पूर्ण झाली. मुसलमानांनी त्यांना यहुद्या पासून विकत घेऊन बंधमुक्त केले.

पुढे सुलामन फारशीने श्रेष्ठ पैगंबराच्या उच्च शिक्षणामुळे मोठी योग्यता प्राप्त केली त्यामुळे माहाजरीन आणि अनसार त्यांना आपला नातलग बतऊ लागले आणि हा वाद जेव्हां श्रेष्ठ पैगंबरा पर्यंत पोहोचला तेव्हां त्यांना स्वतः त्याला

आपल्या अहलेबैत सारखा आपल्या गोत्र व खानदानातील इसम वनविला यामुळे वाद नाहीसा झाला.

VI हबश (अबिलिनीया) येथील नजारी हा ईसाई धर्माचा वादशाहा होता. त्याने आपल्या पुरातन ग्रंथांत पाहून श्रेष्ठ पैगंबर हे शेवटचे नवी असल्याबद्दल आपली खात्री करून घेऊन तदनंतर त्याने इस्लामी धर्म स्वीकारला.

VII इ. सनाच्या सातव्या शतकाचे सुरुवातीस रोमचा वादशाहा (कैसरेरूम) ज्याचे नांव हरकल असे होते जेव्हां तो वैतुल मुकद्दस (जेरुशलेम) मध्ये आला होता. त्यावेळेस त्याला श्रेष्ठ पैगंबराचा जासूद ' बेहिया गलरी ' याचे मार्फत श्रेष्ठ पैगंबराची इस्लामी धर्म स्वीकारण्यासाठी आमंत्रण पत्रिका मिळाली. हरकल वादशाहाला पुढे निर्माण होणाऱ्या पैगंबरासंबंधी पुरातन पैगंबरांनी केलेल्या भविष्याची माहिती होती. तरी त्याने पुन्हा खालील प्रमाणे चौकशी करून आपले समाधान करून घेतले, तथापि तो उवडपणे इस्लामी धर्माचा अंगिकार करू शकला नाही.

ज्यावेळी हरकल वादशाहापशी श्रेष्ठ पैगंबराचे वरील पत्र पोहोचले तेव्हां त्याने पत्रातील नजकूत वाचून आपल्या लोकांस हुकूम दिला की, जर कोणी इसम हजाजचा रहिवासी आणि त्या पैगंबरीचा दावा करणाऱ्याचा कोणी देश बांधव वैतुलमुकद्दस मध्ये आला असेल तर त्यास आमचे दरबारीं हाजर करा. कर्मधर्म संयोगाने शोधांअती त्यांना अबुसफियान जो व्यापारनिमित्त तेथे आला होता त्याची गांठ पडली. मग त्याला हरकल वादशाहाच्या दरबारीं हाजर केले. अबुसफियान हा श्रेष्ठ पैगंबराचा कट्टा हाडवैरी आणि विरोधी होता. दरबारांत अबुसफियान आणि हरकल वादशाहा यांच्या मध्ये दुभाष्या मार्फत जे संभाषण झाले त्याचा खुलासा खाली दिला आहे:-

प्रश्न:-हरकल ह्मणतो: तुह्मी महंमदला ओळखतां ?

उत्तर:-अबुसफियान ह्मणतो—चांगले पूर्ण पणें.

प्रश्न:-हरकल—त्याचे कुळ कसे आहे ?

उत्तर:-अबुसफियान—फारच श्रेष्ठ आहे.

प्रश्न:-हरकल—महंमदाच्या पूर्वजामध्ये कोणी बादशाहा झाला

काय ? उत्तर:-अबुसफियान—कोणीच नाही.

प्रश्न:-हरकल—महंमदाच्या वचनांचें अनुकरण श्रीमंतच करतात
अधवा गरीब किंवा अनाथ ?

उत्तर:-अबुसफियान—सर्वच पाळतात पण त्यांत गरीब आणि
अनाथ अनुयायी जास्त आहेत.

प्रश्न:-हरकल—आतां त्याच्या अनुयायांची संस्था वाढत
आहे किंवा कमी होत आहे ?

उत्तर:-अबुसफियान—दिवसें दिवस वाढ होत आहे.

प्रश्न:-हरकल—नबुवता (प्रेषिताचा दावा करण्यापूर्वी त्यानें
कधीं खोटे बोललें काय ?

उत्तर:-अबुसफियान—तो कधींच खोटे बोलला नाही.

प्रश्न:-हरकल—कधीं तुह्मा लोकांत लढाई झाली ?

उत्तर:-बरेच वेळां.

प्रश्न:-हरकल—मग परीणाम काय झाला. ?

उत्तर:-अबुसफियान—कधीं तो विजयी झाला, कधीं आह्मी.

प्रश्न:-हरकल—ते तुह्मांस काय सांगतो ?

उत्तर:-अबुसफियान—तो फक्त हेंच सांगतो कीं, परमेश्वर
एकच आहे. व त्याचे बरोबर कोणालाच साथीदार किंवा सामील
करूं नका, व मला त्या ईश्वराचा रसूल (प्रेषित) मानावे. खोटे बोलणें
धोकेबाजी, चोरी, व्यभिचार वचन भंग आणि ठकवाजी यांपासून

अलिप्ररहा, व एकाच ईश्वराची प्रार्थनाकरितजा दया धर्म पाळितज
भिक्षा घालीतजा, जकात (दान) द्या. आणि पुढें तो ह्मणतो आपल्या
पूर्वजांच्या मूर्तिपुजेच्या रुढीस वर्ज्ज करा सत्यवचनी असा, आणि
माझ्या हुकुमांस पाळून त्यांची अमलावारी करा. हरकंल बादशाहानें
हें सर्व भाषण ऐकून दुभाष्या मार्फत सांगितलें कीं, मला वाटते हा
तोच इसम आहे ज्याची आह्मांस मार्ग प्रतिक्षा आहे.

श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांचा उल्लेख तौरेत (वायबल)
आणि इंजिल मध्ये आहे अशा बद्दल एका कवीनें उर्दू भाषेत एक
काविता रचली आहे ती येथें खाली सादर केली जाते:—

सरदारे दो आलमका एकताये जमाना था ।
अफजल था रसूलोंमे नबीयोमें एगाना था ॥ १ ॥
ताआलीम हकीकतकी देता था फरिश्तोको ।
जाहिरमें तो उम्मी था वातिनमें सियाना था ॥ २ ॥
इंजिलके वको में मूसाके सहीफोमें ।
चर्चये महंमदके अहमदका फिसाना था ॥ ३ ॥
महेबूबके खिलवतमें मिलनेकी तमन्नार्थी ।
मेयेराजका हीलाथा दावतका बहाना था ॥ ४ ॥
लौलाक व कमलीको देखा जो रुबा हमनें ।
ये शाही लवादाथी वो ताज शहाना था ” ॥ ५ ॥

आख्यायिका चर्चा

प्रकरण पहिलें.

ईराण देशांतील पारशी (अग्नीपूजक) लोकांचे धर्म ग्रथांत त्या निर्माण होणाऱ्या श्रेष्ठ पैगंबरांचें संक्षिप्त वर्णन.

ईराणांतील पारशी जातींतील अवतारांनी व ऋषींनी त्या निर्माण होणाऱ्या श्रेष्ठ पैगंबरासंबंधीं मोठ्या खुबीने मजेदार वर्णन केले आहे तें खरोखर वाचण्याजोगें असून ऐकण्यासारखें आहे. आणि त्या भविष्यावरून सहज अंदाजा करतां येतो कीं. श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांच्या निर्माण होण्याचे आधींच ईराणांतील लोक किती काळां पूर्वी त्यांच्या अस्तित्वांत येण्याची चातका प्रमाणें कशी मार्ग प्रतिक्षा करित होते व सरते शेवटीं पुढें ती किती तंतोतंत खरी ठरून परिपूर्ण झाली हें दिसून पडते.

पारशी लोकांचे ईश्वरी निर्माण सुप्रसिद्ध धर्म ग्रंथ “ दसतीरे आसमानी ” नांवाचे आहे. त्यांत वऱ्यांचशा “ दखशोज ” ह्यणजे नवीन्नी पुस्तके सामिल आहेत. त्यांतीलच एक पुस्तक “ मशत सासान नरवत ” नांवाचे आहे. या पुस्तकांत (पर्वांत) शेवटच्या काळाचे भविष्याचा उल्लेख आहे. त्यांत असें वर्णन केलेले आहे. कीं, ‘ जव्हां हे लोक आपल्या बादशाहाच्या आज्ञेच भंग करितोले आणि आपल्या ऋषींचा आज्ञा मोडतील तेव्हां अशा समयीं अरबस्थानांत एक मोठी

प्रतापशाली व्यक्ती निर्माण होईल.” हे भाकित झिंद भाषेंत आहे तथापि त्या झिंद भाषेंतील भाकिताचे खाली मराठी भाषेंत शब्दशः भाषांतर दिले जाते:—

(१) “ जेव्हां इराणी लोक ह्या प्रकारचीं कार्यें करूं लागतील तेव्हां अरब लोकांत एक प्रतापशाली व्यक्ति निर्माण होईल. ”

(२) “ त्याच्या अनुयायांच्या हस्ते ईराणचे मुकुट, गादी आणि धर्म या सर्वांचा नाश होईल. ”

(३) “ तुझाला दिसेल की, देवलें (भजनालये) आणि आगाच्या यांच्या जागी पैगंबर (इब्राहिम) चे तयार केलेले घर मूर्तिनी निर्मळ होईल. आणि नमाज पढण्यासाठीं तो किवला वनेल. ”

(४) “ तो नवी अरबस्थानचे पीर (मुसलमान) महायन नांवाचे शहरावर आणि त्याचे आसपास आणि तूस व बलखच्या आगाच्या आणि मोटमोठ्या मुक्कामावर कबजा करतील. ”

(५) “ ईराणचे विद्वान लोक आणि तसेंच दुसऱ्या मुलखांतील लोक (मुसलमानांत) शरीक होतील. ”

हे वरील भविष्य आपले आपणच विवरणकरते कारण ह्या हकीकती वरून स्पष्टपणे जाहीर होतें कीं, एके काळीं श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांचा उदय होण्यापूर्वीच जे भाकित केलें होते ते शब्दशः पुढें स्वाभाविकपणे खरें ठरलें. ज्यावेळीस इराणदेशास उतरतीकळा लागली होती बरोबर त्याच समयां अरबस्थानांत श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमदचा जन्म झाला. व मग ह्याच श्रेष्ठ पैगंबराच्या उदयाच्या प्रतापानें “ खानये काब्यांतील ” सर्व मूर्ती निघून तो कावा निर्मळ झाला आणि त्यांच्या अनुयायांच्या हस्ते “ दसातीरांत ” लिहिल्याप्रमाणें ईराण देश फत्ते झाला. व सर्व देशावर मुसलमानांनी आपला कबजा करून

घेतला व आज तागायत तो तसाच चालत आलेला आहे. व ज्याने एका वाजूस ह्या वरील भविष्याचा विचार करून पाहिले आहे व ज्याने इस्लामी इतिहासाचा अभ्यास केला असतां व दुसरीकडे त्यादेशाची स्थितीकडे लक्ष पुरविले ह्यणजे ह्या भाकिताचा खरेपणा डोळ्यासमोर बरोबर दिसून पडतो ह्या वरून प्रत्येक न्यायी इसम श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांच्या वैभवशाली प्रतापाच्या उदयाचा अंदाजा करू शकतो.

वास्तविक पाहातां ही गोष्ट सर्वस्वी खरी आहे कीं, जेव्हां एकाच्या गोष्टींचो खबर अस्तित्वांत जाहिरपणें दृष्टोपत्तीस येतें तिला खोटें करणें मोठें कठोण आहे.

तरी दुराग्रहाच्या व पक्षपाताच्या दृष्टीला दूर करून थोर मनानें आणि न्यायानें पाहिले असतां ह्या भविष्याला आणि ईराणची स्थिती पाहून आज शृष्टीवर कोण बरें त्या श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांच्या भव्यपणाचा इनकार करील. ?

ह्याच कारणांनी ज्या पारशी बंधूंनी ह्या भविष्याच्या सत्यतेवर विश्वास ठेऊन विचार केला आणि आपल्या ईश्वरी ग्रंथांतील उल्लेखास पाहिलें व त्यावर सविस्तर मत्न पूर्वक विचार केला तेव्हां त्यांनी तत्काल त्या श्रेष्ठ पैगंबराच्या सत्यतेचा अंगिकार करून इस्लामी धर्माची दिक्षा घेतली. पुढें श्रेष्ठ पैगंबरांनी ह्याच ईराणी लोकांसंबंधी फर्माविले होते कीं, “ ईराणी लोकांचा इस्लामी धर्मांत बराच मोठा वाटा आहे. ” आणि ह्यणूनच तर ईराणांतील सूज्ञ लोकांनी इस्लामी धर्मांत शिरून साधू, संत, अवलिया, कवि व विद्वान वगैरे असें मोठ मोठे दर्जे प्राप्त करून त्यांचे औदार्य आज तागायत चालूं आहे त्यांमुळे श्रेष्ठ पैगंबराचे फरमान कसें खरें ठरलें हें आपण पाहिलेच आहे.

आख्या ५ वा.

सन्माननीय श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांनीं पुनर्जिवन

केलेला-इस्लामी धर्म आणि त्यांतील औदार्य

इस्लामीधर्म सृष्टी निर्माण झाल्यापासूनच सुरू होता कारण सृष्टीत ईश्वराने पहिला थोर आद्य व मुळ पुरुष हजरत आदम यांना निर्माण केले. व त्यास ईश्वराने सर्व कांहीं ज्ञान शिकविले आणि एकाच ईश्वराची स्तुति करण्याचा त्यांना सरळ मार्ग दाखविला आणि इस्लामी धर्मातील सर्वोत्कृष्ट आणि आद्य तत्व लोटले ह्मणजे एकाच ईश्वराची उपासना ओह पुढे कालंतराने जगांत जसजसी वाढ होत गेली तसतशी त्याअद्वय अशाएकाच ईश्वराची स्तुती न करतां जगांतील लोक दुसऱ्या वऱ्याच घस्तूना त्या परमेश्वरावरोवर जोडी दार करू लागले होते ह्मणून तसें न करतां फक्त एकाच ईश्वराची जो निर्गुणनिराकार आहे अशा अद्वितीय ईश्वराचीच आराधना करण्याचा खरा मार्ग दाखविण्यासाठीं ईश्वराने प्राणी मात्रातच एक अति उत्कृष्ट व्यक्ति निर्माण केली त्या व्यक्तीला श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद असें ह्मणतात, आणि ह्या श्रेष्ठ पैगंबरनीं तोच धर्म पुन्हां स्थापित केला व जुन्या धर्माचे पुनर्जिवन केले व त्यासच इस्लामी धर्म ह्मणतात. इस्लाम ह्या नाम वाचक शब्द सलम या क्रियापदापासून निघालेला आहे.

सलम ह्मणजे शांत होणे, विसावा घेणे, कर्तव्य करणे, मुक्त होणे, व सर्व प्रकारे ईश्वराच्या स्वाधीन होणे. इस्लाम या नामवाचक शब्दाचा अर्थ, शांति नमस्कार, आश्रयस्थान, मुक्ति, प्रकाश, व सर्व प्रकारे ईश्वराच्या आधीन होणे असा आहे.

इस्लामी धर्म ह्यणजे शांततेचा धर्म, आश्रयस्थान. मुक्तद्वार इस्लामी धर्मातील मुख्य तत्वांतील एक तत्व असें आहे कीं, इस्लामी धर्म दुसऱ्या कोणत्याहि धर्मातील अवतार, प्रेषित आणि पैगंबर यांचा सुद्धां आदर करण्याचें शिकवितो असें शिक्षण क्वचितच दुसऱ्या धर्मांत सांपडेल.

इस्लामी ह्यणजे मुसलमान, तो पुरातन काळापासून त्या धर्मांत असो किंवा आजच त्यानें इस्लामी धर्म स्वीकारला असो. त्या सर्वांस मुसलमान असें ह्यणतात. इस्लामी धर्म स्वीकारलेल्या अशा परधर्मीय इसमाला, इस्लामी धर्मांत असलेल्या जुन्या मुसलमानासारखे समाईक व एक सारखे समाजिक हक्क तत्काळ प्राप्त होतात. आणि दुसऱ्या कोणालाच ते धार्मिक व समाजिक हक्क मागावयास कोठें व कोणाकडे जावें लागत नाहीं. त्या धर्माच्या नैसर्गिकपणामुळे ते आपोआप प्राप्त होतात. या हक्का पैकीं थोड्याशा हक्कांचा उल्लेख केला जातो:- जसें दर्जा सारखेपणा धर्म संस्कार, समाईक व एकसारखे हक्क भाऊवंदकी धार्मिक शिक्षण, खाण्या पिण्यांत सारखेपणा, इत्यादि.

दर्जा:-सर्व मुसलमानांचा इस्लामी धर्मांत एक सारखा दर्जा आहे. आजच कोणी पर धर्मीयानें इस्लामी धर्म स्वीकारला तर त्याचा कांहीं दुसरा कमी ज्यास्त प्रमाणांत दर्जा आहे असें सुळेंच नाहीं. ज्याची जशी लायकी, योग्यता आणि ज्ञान असतें त्याप्रमाणें त्याला नैसर्गिकपणें प्राप्त होतात. प्रत्येक इसम ज्ञान संपादून आपल्या शक्तिनुसार कमीज्यास्त प्रमाणांत वाटेल तसा उंच दर्जा प्राप्त करूं शकतो. त्यांत त्याला कोणत्याच प्रकारचा अडथळा उद्भवत नाहीं. असा दर्जा प्रत्येकाची चांगली रहणी सदाचरणात सगुण, धार्मिक श्रद्धां, धर्मसंस्कार, आणि धार्मिक ज्ञान वाढऊन तो त्याची उन्नति करूं

शकतो. या कार्यांत त्याला कोणताच अडथळा किंवा प्रतिबंध सुळीच होत नाही. विशेष करून आपला मान मर्यादा वाढविणे हे तर स्वतः वरच अवलंबून आहे. अशा प्रकारच्या सगुणाच्या गोष्टी जो आपल्या मनाभावाने करितो त्याची गणना उच्च म्हणविणाऱ्या लोकांत आपो-आप होऊं लागते ईश्वराच्या प्रार्थनेच्या समयी, सामाजिक मैजवानीच्या प्रसंगी आणि सर्व सामाजिक जमावाच्या वेळी जेव्हां समाजातील लोक एकत्र जमले असतां कोणी कोणास उच्चनीच असा भाव ध्यानीं मनीं सुद्धां आणित नाही उलट प्रत्येक जण आपल्यास एकाच आई वापांचीं लेकरें आहेत व सर्वजण आपसांत परस्पर भाऊबंधू आहेत असें समजतो. तसेंच मसाजिदींत तर कोणत्याहि जागीं वसून आपली प्रार्थना करतां येते यापेक्षां बहुत काय पण बादशाहाच्या पुढे व बाहूला बाहू लाऊन उभे राहून प्रार्थना करतां येते. इस्लामी धर्मांत अशा प्रकारच्या सर्व सारलेपणाच्या गोष्टी सुळीच कांहीं खटपट न करतां नैसर्गिकपणे प्राप्त होतात ह्मणूनच या धर्माला शांततेचे आगर अशी सुद्धां संज्ञा आहे.

इस्लामी धर्मांत प्रत्येक इस्लामास विद्या संपादन करण्याची शक्तीची ताकीद केलेली आहे व सक्तीचे शिक्षणाचा बंध केलेला आहे. विद्या संपादन करण्याच्या गोडीं विषयीं ह्मटले आहे कीं, जर उपयुक्त विद्या चीन देशांत असेल तर तेथें जाऊन ती संपादन करावी मनुष्यां प्रमाणें स्त्रियांना सुद्धां धर्म शिक्षण प्राप्त करण्याची सक्तीची सारखीच आज्ञा आहे स्त्रियांचा मान मरातब आणि त्यांच्या हक्कांच्या संरक्षणाचे कायदे ज्या प्रमाणें न्यायाने इस्लामी धर्मांत केलेले आहेत तसे न्यायी कायदे दुसऱ्या धर्मांत मिळणें दुर्मिळ.

(गुलामगिरी) ज्या दुसऱ्या धर्मांत ज्यांना क्षुद्र आणि अस्पृश्य असें ह्मणतात त्यांच्या धर्मांत त्यांचा काय दर्जा आहे आणि

त्यांची काय योग्यता आहे हे येथे लिहिण्याची जरूरी दिसत नाही कारण त्यांना त्यांच्या धर्मात किती निर्दयपणाने वागविले जाते हे सर्वास विदित आहेच.

आतां इस्लामी धर्मात अशा लोकांचा काय दर्जा आहे याचा विचार करूं. इस्लामी धर्मानुमते या शुद्र आणि अस्पृश्यांना कमिज्यास्त प्रमाणांत गुलाम ह्मटल्यास कांहीं गैरवाजवी होणार नाही. तरी प्रथमतःच इस्लामी धर्माने या गुलाम ह्मणविणाऱ्या लोकांचा किती सौजध्याने प्रतिपाल करून, गुलामगिरीला जगातून नाहीसे करण्याचा व त्यांना उच्च दर्जावर चढविण्याचा कसा स्पृहणीय प्रयत्न केला व सरते शेंवटी या निंद्य वाईट चालीचा कसा नायनाट केला या बद्दल थोडक्यांत संक्षिप्त इतिहास रूपावर्णन केले आहे.

जेव्हां सन्माननीय श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांना त्यांची पत्नी उम्मुल मोमीनीन हजरत खदीजा यांनी जैद नांवाच्या गुलामाला विकत घेऊन श्रेष्ठ पैगंबरास अर्पण केला तेव्हां श्रेष्ठ पैगंबरांनी त्याला तत्काळ बंधमुक्त करून वाटेल तिकडे जाण्याची मोकळीक दिली पण जेव्हां जैदला आपली सुटका झाली असें समजले तेव्हां तो कोठें न जातां आपल्या उपकारी धन्याचे पदरीं राहण्याचे त्याला मोठे भूषण वाटले ह्मणून त्यांच्याच सेवेत राहणे त्यानें पतकरले यास्तव श्रेष्ठ पैगंबर सुद्धां त्याला आपल्या मुलाप्रमाणे वागवूं लागले. पुढे कांहीं दिवसांनी जैदच्या आईचा पास आपला मुलगा गुलाम ह्मणून विकला गेला व तो श्रेष्ठ पैगंबरापाशीं आहे हे समजतांच त्यांनीं आपल्या मुलाच्या सुटके साठीं बरींच मोठी रक्कम संमागमें घेऊन श्रेष्ठ पैगंबराच्या सेवेशी सादर झाले. आणि जैदच्या सुटके साठीं दिनंती करूं लागले. श्रेष्ठ पैगंबरांनीं सांगितले कीं, तो पहिल्या पासूनच मोकळा असून त्याला वाटेल तेथे

जाण्याची मोकळीक आहे. ह्मणून जैदच्या आईबापांनी आपले समागमें घरी चालण्यास जैदला ह्मटलें पण त्यानें स्पष्टपणें आपल्या आईबापांच्या समागमें जाण्याचें नाकारलें. तो श्रेष्ठ पैगंबराच्या पदरींच राहिला पण लोक त्याला गुलाम असेच लेखित असत. व श्रेष्ठ पैगंबराला जगांतून गुलामगिरीची निघ चाल बंद करावयाची होती ह्मणून त्यांनी जैदचें लग्न अति उच्च कुळांतील एका स्वरूपवान जैनब वार्हिशीं लाऊन दिले. तरी पण लोक त्याला गुलाम असेच समजत ह्मणून श्रेष्ठ पैगंबरांनी त्याजकडून विद्या संपादन करवून त्याला हिम्बू भाषेचा विद्वान करविला तरी सुद्धां लोक त्याची गणना गुलामगिरींतच करित. जैद हा पूर्वी पासूनच मोठा शूर आणि बुद्धीमान असा होता. तरी त्याच्या गुणावरून त्याचे यौग्यतेनुसार श्रेष्ठ पैगंबरांनी त्याला सैन्याचा सेनापति नेमला व ह्या दर्ज्यामुळे त्याची गणना श्रेष्ठ पैगंबराच्या निवडक जिवासजिवदेणाऱ्या सहाबां ह्मणजे अनुयायी लोकांत होऊं लागली व आतां लोकांना त्याच्या आज्ञा पालव्यां लागत. अशा प्रकारें लोकांच्या मनांतील द्वेष नाहीसा झाला व इतःपर त्याला गुलाम ह्मणून कोणीच समजत नसत आतां लोकांना समजले कीं, सर्व मनुष्य मात्र एकाच ईश्वराची निर्माण केलेली प्रजा आहे आणि आपसांत सर्वजण भाऊबंधू आहेत. हे समजल्यानंतर जैदचा सर्वच लोक मोठा आदर करूं लागले.

पुढें एक सुप्रसिद्ध हिंदु सगृहस्थ बाबू शामसुंदर साहेब दोग्रा (काश्मीर) यांनी इ. स. १९२८ मध्ये दिल्ली येथील “ पेशवा रसूल नंबर ” यांत जो निबंध लिहिला त्यांतील थोडासा भाग नमूद केला आहे. त्यावरून मनुष्य मात्राची लहान थोरपणाबद्दल इस्लामी धर्मांत काय योग्यता आहे हें समजले.

श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद साहेब हे जगांतील अति उच्च अशा श्रेष्ठ दर्जांतील आचार्य किंवा गुरुंपैकी आहेत ह्या गोष्टीला

नाकारणें ह्यणजे ~~सज्जाला~~ वर्ज करणें होय. त्यांच्या शिक्षणांत ईश्वराच्या ऐक्यत्वा संबंधीं ~~अज्ञान~~ गण्यस्थान प्राप्त झालें आहे. त्यांचें शिक्षण एक आणि फक्त एकच ईश्वराची भक्ति ह्यणजे अद्वित्याची उपासना आहे. त्यांनीं हा निरोप जगाला अशा समयीं दिला कीं, ज्यावेळीं प्रत्येक दगड ईश्वर होऊन बसला होला. आणि वृक्ष आराधना कर. वयास योग्य असा बनला होता. लोकांनीं हें वर्ज करून त्यांनीं एकाच अशा खऱ्या ईश्वराची स्तुति करण्याचें शिक्षण दर्शविण्यासाठीं नातातन्हेच्या हजारो हाल अपेष्टा स्वतः सहन केल्या, त्यासाठीं आपल्या जन्म भूमीचा त्याग करणें पत केले पण आपल्या एकनिष्ठ व खऱ्या धर्म प्रसारत मुळाच अंतर पडूं दिलें नाहीं. आणि आज या परिणामाला सार्वजनिक स्वरूप प्राप्त होत आहे.

ईश्वराच्या अद्वितीयपणाच्या भक्तीचें शिक्षणानंतर त्यांनीं जगाला सारखेपणाचें शिक्षण दिलें, उच्च आणि नीच (खोल) यांना सारखेपणाच्या स्थितींत भागून समानता प्राप्त करून दिली. आणि सर्व मनुष्य मात्र हे ईश्वराचेंच निर्माण केलेले आहेत आणि लहान थोर असा भेद मुळाच ~~करून~~ सर्वजण एक सारखेच आहेत अशा प्रकारचा उजेड प्रत्येकाच्या ~~दमावर~~ पाडला. हे त्यांचे मोठे स्तुत्य वाखाणणिय कार्य आहे अशा ~~बद्दल~~ त्यांचे स्नेही आणि शत्रु हे दोन्ही एक सारखी त्याची प्रशंसा करतात आणि प्रथमतःच त्यांनीं स्वतः ह्या अशा कार्याची अमलावारी करून उदाहरण घालून दिले.

पुढें दुसरें ~~कारण~~ एक अप्रतीम उदाहरण ह्मटलें ह्यणजे, विलाल नांवाचा सिद्दी (~~बघी~~) यांचे आयुष्यक्रमासंबंधीं आहे आणि आविसनीया देशांतील एक विलाल नांवाचा सिद्दी गुलाम नीच कुळांतिल अधम, काळाकुट्ट, निराश्रित, रानटी, व ज्याला सुधारणेंचा मुळांच गंध नाहीं असा इसम श्रेष्ठ पैगंबराचें चरणीं हाजर

जाण्याची मोकळीक आहे. ह्मणून जैदच्या आईबापांनी आपले समागमें घरीं चालण्यास जैदला ह्मटलें पण त्यानें स्पष्टपणें आपल्या आईबापांच्या समागमें जाण्याचें नाकारलें. तो श्रेष्ठ पैगंबराच्या पदरींच राहिला पण लोक त्याला गुलाम असेच लेखित असत. व श्रेष्ठ पैगंबराला जगांतून गुलामगिरीची निघ चाल बंद करावयाची होती ह्मणून त्यांनी जैदचें लग्न अति उच्च कुळांतील एका स्वरूपवान जैनब बाईशीं लाऊन दिले. तरी पण लोक त्याला गुलाम असेच समजत ह्मणून श्रेष्ठ पैगंबरांनी त्याजकडून विद्या संपादन करवून त्याला हिब्रू भाषेचा विद्वान करविला तरी सुद्धां लोक त्याची गणना गुलामगिरींतच करित. जैद हा पूर्वी पासूनच मोठा शूर आणि बुद्धीमान असा होता. तरी त्याच्या गुणावरून त्याचे योग्यतेनुसार श्रेष्ठ पैगंबरांनी त्याला सैन्याचा सेनापति नेमला व ह्या दर्ज्यामुळे त्याची गणना श्रेष्ठ पैगंबरांच्या निवडक जिवांसजिवेदेणाऱ्या सहाबां ह्मणजे अनुयायी लोकांत होऊं लागली व आतां लोकांना त्याच्या आज्ञा पाळव्यां लागत. अशा प्रकारें लोकांच्या मनांतील द्वेष नाहींसा झाला व इतःपर त्याला गुलाम ह्मणून कोणीच समजत नसत आतां लोकांना समजले कीं, सर्व मनुष्य मात्र एकाच ईश्वराची निर्माण केलेली प्रजा आहे आणि आपसांत सर्वजण भाऊबंधू आहेत. हे समजल्यानंतर जैदचा सर्वच लोक मोठा आदर करूं लागले.

पुढें एक सुप्रसिद्ध हिंदु सगृहस्थ बाबू शामसुंदर साहेब दोग्रा (काश्मीर) यांनी इ. स. १९२८ मध्ये दिल्ली येथील “ पेशवा रसूल नंबर ” यांत जो निबंध लिहिला त्यांतील थोडासा भाग नमूद केला आहे. त्यावरून मनुष्य मात्राची लहान थोरपणाबद्दल इस्लामी धर्मांत काय योग्यता आहे हें समजले.

श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद साहेब हे जगांतील अति उच्च अशा श्रेष्ठ दर्जांतील आचार्य किंवा गुरुंपैकी आहेत ह्या गोष्टीला

नाकारणें ह्यणजे ~~सगळ्या~~ वज्र करणें होय. त्यांच्या शिक्षणांत ईश्वराच्या ऐक्यत्वा संबंधीं ~~अवगण्य~~ स्थान प्राप्त झालें आहे. त्यांचें शिक्षण एक आणि फक्त एकच ईश्वराची भक्ति ह्यणजे अद्वित्याची उपासना आहे. त्यांनीं हा निरोप जगाला अशा समयीं दिला कीं, ज्यावेळीं प्रत्येक दगड ईश्वर होऊन बसला होना. आणि वृक्ष आराधना करवयास योग्य असा बनला होता. लोकांनीं हें वज्र करून त्यांनीं एकाच अशा खऱ्या ईश्वराची स्तुति करण्याचें शिक्षण दर्शविण्यासाठीं नातातऱ्हेच्या हजारो हाल अपेष्टा स्वतः सहन केल्या, त्यासाठीं आपल्या जन्म भूमीचा त्याग करणें पत केले पण आपल्या एकनिष्ठ व खऱ्या धर्म प्रसारत मुळाच अंतर पडूं दिलें नाहीं. आणि भाज या परिणामाला सार्वजनिक स्वरूप प्राप्त होत आहे.

ईश्वराच्या अद्वितीयपणाच्या भक्तीचें शिक्षणानंतर त्यांनीं जगाला सारखेपणाचें शिक्षण दिलें, उच्च आणि नीच (खोल) यांना सारखेपणाच्या स्थितीत भागून समानता प्राप्त करून दिली. आणि सर्व मनुष्य मात्र हे ईश्वराचेंच निर्माण केलेले आहेत आणि लहान थोर असा भेद मुळाच ~~करून~~ सर्वजण एक सारखेच आहेत अशा प्रकारचा उजेड प्रत्येकाच्या ~~दमावर~~ पाडला. हे त्यांचे मोठे स्तुत्य वाखाणणिय कार्य आहे अशा ~~बद्दल~~ त्यांचे स्नेही आणि शत्रु हे दोन्ही एक सारखी त्याची प्रशंसा करतात आणि प्रथमतःच त्यांनीं स्वतः ह्या अशा कार्याची अमलावारी करून उदाहरण घालून दिले.

पुढें दुसरें ~~बसलेंच~~ एक अप्रतीम उदाहरण ह्यटलें ह्यणजे, बिलाल नांवाचा सिद्दी (~~अरबी~~) यांचे आयुष्यक्रमासंबंधीं आहे आणि आविसनीया देशांतील एक बिलाल नांवाचा सिद्दी गुलाम नीच कुळांतिल अधम, काळाकुट, निराश्रित, रानटी, व ज्याला सुधारणेंचा मुळाच गंध नाहीं असा इसम श्रेष्ठ पैगंबराचें चरणीं हाजर

होऊन त्यांचेवर पूज्य भावानें आणि एक निष्टेनें श्रद्धा ठेऊन इस्लामी धर्माचा अंगिकार करितो, व ज्याला तत्काळ त्याची काया पालट होऊन एकदम निरालेच असाधारण अप्रतीम वैभव प्राप्त होतें. दोन्ही जगांतील सर्वोत्कृष्ट अशा श्रेष्ठ पैगंबरांच्या निकट जाऊन तो वसतो, कुलीन अशा अमीर उमरावावरोवर एकाच ताटांत जेऊं लागतो. ह्यामुळे त्याला आपण एक हबशी (शिद्दी) आहो, आणि तिरस्कारयुक्त अशा रानटी कुळांत आपला जन्म झाला आहे असें त्याच्या मुळांच ध्यानीं मनीं सुद्धां येत नाहीं हा घृतांत अशा समयीचा आहे कीं ज्याकाळीं हा सुधारणेचा नायनाट होऊन, रानटीपणाचा प्रसार झाला होता, ह्या रानटी ह्यणविणाऱ्या विलालास इस्लामी धर्माची दिक्षा घेतांच, सुरुवातीपासूनच मुसलमानांना ईश्वराच्या दरवारीं बोलविण्याचें उत्कृष्ट धर्म संस्काराचें " मौजनाचे " कर्तव्य दिले. आणि आज सुद्धां त्याच विलालानें प्रथमतः दिलेल्या " अजान " चा उंका अरबस्थान देशाच्या कानाकोपऱ्यांत ऐकूं येत आहे.

तसेंच ता० १०-५-१९२९ ई. ला. दिल्ली येथून निघालेल्या " मुनादी " नांवाच्या दैनिक उर्दू वर्तमान पत्रांतील उतारा वाचकां-साठीं दिला आहे.

मिस्टर. सी. एम्. लंग साहेब लिहितात कीं, मनुष्यमात्राला स्वाभाविकपणें अशी संवय पडली आहे कीं, तो जगाच्या सुखांत व समाजांतील वैभवांत निमग्न होऊन जातो ह्यणून त्याला आपल्या अतः शुद्धीचें मुळांच भान राहत नाहीं. अशा प्रकारें या जगाच्या मोहपाशांत सांपडून तो निष्कालजी बनतो, व मग त्याला आपल्या निर्माणकर्त्याचा आपोआपच विसर पडतो. तरी जेव्हां मी इस्लामी धर्मातील खालील गोष्टींचा विचार करतो तेव्हां मला आनंद आणि कौतुक वाटल्या वांचून

राहवत नाही. इस्लामी धर्माने आपल्या आशाधारक आणि श्रद्धा, ठेवणाऱ्यावर रात्र दिवसातूनपांच वेळची नमाज (प्रार्थना) कायम करून दिली आहे. आणि कसल्याहि निकडीच्या कामांत हे धर्मसंस्कार पार पाडावयास भाग पाडले आहे. ह्याणून मला कबूल करावे लागते की आझेची ही एक श्रेष्ठ प्रकारची ताकीद आहे. जेव्हां खऱ्या निष्ठेचा एकदा इसम आपल्या मोठ्या प्रफुल्लित मनाने ईश्वराची सेवा करू लागतो व शुद्ध अंतःकरणाने ईश्वराचे नामस्मरण करून मोठ्या नम्रतेने त्याची स्तुति करून आपले सुख, ऐश्वर्य आणि खऱ्या मार्गावर चालण्यासाठी प्रार्थना करू लागतो त्यावेळीं खरोखर त्याचा आत्मा एका उच्च स्थितीला जाऊन पोहोचतो. आणि त्याच्या डोक्यांतून आपल्या पोकळ ऐश्वर्याचा वेडेपणा पार नाहीसा हातो.

मी एका मोठ्या दर्जाच्या मुसलमानाला पाहिले आहे. त्याला प्राप्त झालेल्या ऐश्वर्याच्या गर्वामुळे आपल्याहून गरीब, निराश्रित व अनाथ अशा इसमारीं कदाचित आपल्याला कमिपणा येईल ह्या दृष्टीने त्याच्याशी बोलण्याचे देखील त्याच्या ध्यानीं, मनीं येत नाही व तो त्याला तिरस्कार युक्त अशा मुद्रेने तुच्छपाहं लागतो पण नमाजाची वेळ आली ह्याणजे अजान ऐकतांच तोच वैभवशाली मोठा मनुष्य अति उतावळीने मसजिदमध्ये दाखल होतो, आणि आपल्या त्याच अनाथ आणि तुच्छ समजलेल्या भावाबरोबर ईश्वरस्तुति साठी, बरोबरीने उभे राहण्यांतच मोठे भूषण समजतो. ह्या देखाव्याला पाहून उघडपणे, स्पष्ट होते की, खरोखर ह्या प्रार्थनेत साधेपणा आणि लीनतेचा धडा आहे. आणि ह्यांतच सारखेपणाची चिन्हे दृष्टीस पडतात. वास्तविक पाहतां इस्लामी धर्माच्या श्रेष्ठ पैगंबराने मोठ्या आश्चर्यकारक तऱ्हेने लहान थोरांस एका रांगेत एकत्र करून दिले. यास्तव मला सर्वस्वी कबूल करावे लागते की, नमाज हा, एक उत्कृष्ट प्रकारचा भक्तिमार्ग आहे.

मि० कान्हे वकील रा० उमरावती यांनी पैगंवराचें चरित्र लिहिले त्यांतिल उताऱ्याचा कांहीं भाग खाली सादर केला आहे.

दास—गुलामगिरी

गुलामगिरी ही फार प्राचीन काळापासून जगांत चालूं आहे. दुसऱ्याचा वळाचा उपयोग करून घेऊन आपली मेहनत वांचवून सुख साध्य करून घेणें हें गुलामगिरीचें मूळ, इस्लामी धर्मांत जातिभेद किंवा वर्ण भेद मानण्याची चाल नाहीं. मानवांची योगा साखाच व दर्जा पण एरुच रणीं, दरबारीं, राज प्रासादी, अथवा परमेश्वर मंदिरीं सर्वांचा मान साखाच. सर्व जण मोकळ्या मनानें एकमेकांस भेटतात. इस्लामाचा पहिला भोवाझीन ह्यणजे प्रार्थनेस पुकारणारा शिद्दी गुलाम होता. इस्लामनेच गुलामगिरीची पहिल्यानें कंबर मोडिली आपल्या शिष्यांस श्रेष्ठ पैगंवराचा असा उद्देश होताकीं, गुलामांस बंधांतून मुक्त करण्या इतकी दुजरी कोणतीहि गोष्ट परमेश्वराला प्रीय नाहीं. आपली सुटका करून घेण्यास गुलाम लोकांस सरकारी खजिन्यांतून उसनें द्रव्य देण्याची श्रेष्ठ पैगंवरांन तजवीज करून ठेविली होती. जो एकदां दासपणांत सांपडला त्यानें जन्मभर त्याच स्थितींत राहावें असा इस्लामचा हेतु कधींहि नव्हता श्रेष्ठ पैगंवरांन असें स्थापिलें होतें कीं, परदेशांतिल गुलामइस्लामी राजाच्या राज्यांत जर पळून आलातर त्याला मुक्त करावें. गरीबांच्या पोषणाकरितां ह्यणून जो एक कर घेत त्यांतिल कांहीं रकम गुलामांना मुक्त करण्याकडे लावावी असा नियम केला, दास्यत्व असल्यामुळें मनुष्य नीच गणतां कामा नये. कारण दास्यत्व हें प्रसंगोपात्त चांगल्या स्थितींतल्या मनुष्यासहि प्राप्त होतें; ही स्थिति आज आहे तर उद्या नाहींशीं होईल, अक्षर्यांची नाहीं झेंद याजला श्रेष्ठ

पैगंबरानें दासपणांतून मुक्त केलें होतें व त्याजकडे सर्व सैन्याचे आधिपत्य दिलें होतें. आणि मोठमोठ्या कुळांतील सरदार मोठ्या आनंदानें त्याच्या हाताखालीं काम करित असत. हेलेणी लोकांवर जी स्वारी केली त्या स्वारीवरचे सैन्याचें आधिपत्य झैद याचा मुलगा असामा याजकडेसच सोपविलें होतें. दुसऱ्या लोकांना त्यांच्या देशांतून चारून आणून त्यांस दास्यत्वांत घालणें अगर गुलामांचा व्यापार चालूं करणें, ह्यांची श्रेष्ठ पैगंबरानें सक्त मनाई केली होती. श्रेष्ठ पैगंबराच्या शब्दांचा खराहेतु ह्मटला ह्मणजे दासपणा जगांतून नाहींसा व्हावा असा आहे तेव्हां दासपणा जगांतून नाहींसा करण्याविषयीं सर्व मुसलमानांनीं झटावें, हें त्यांचें कर्तव्यकर्म आहे.

पयामे अमीन नांवाच्या उर्दू पुस्तकांतील मराठी भाषेंत भाषांतर, बंगाल्यांतील एक हिंदूसगृहस्थ आणि टिकाकार यांचे इस्लामी धर्मासंबंधी विचारः—

मिस्टर भुपेंद्रनाथ वासू हे एकीकडे ईश्वरी देणगीच्या योग्यते नुरुप इंडीया कौन्सिलचे मेंबर बनले तसेंच दुसरीकडे ज्ञानाच्या आकाशावर सूर्य ह्मणून प्रकाशित झाले. ते ह्मणतात कींः—“मी धर्माचें ज्ञान संपादन करण्यांत विद्यार्थी बनून राहिलों मी कोणत्याच धर्मांत सारखेपणाची अशी खूबी पाहिली नाहीं.

आमच्या हिंदु मध्यें जाती पातीचा एक मोठा रिवाज आहे. हिंदूलोकांच्या पुरातनकाळां, जातीच्या चाली संबंधी निवळ धर्माचा एक अंश बनला होता किंवा नाहीं या संबधाच्या भानगडींत पडत नाहीं. तथापि सध्यां ही चाल प्रचलित आहे हिंदुलोकांची श्रद्धा अशी आहे कीं, जातींतील कांहीं लोक ब्रह्माचे डोंके तर कांहीं बाहू व कांहीं त्याच्या पायापासून निर्माण झाले.

आणखी दुसऱ्या धर्मांपैकीं जे इस्लामी धर्मांशीं बहीणीचे नातें ठेवितात त्यांपैकीं आह्मी यहूदी लोकांना पाहतों. ते आपल्यास वनीइसराईल हेच काय ते ईश्वराचे प्रियबंदे आहेत असें समजतात.

ईसाई धर्मासंबंधी हिंदुस्थानांत दृष्टेपत्तीस येतच आहे कीं, पाश्चात्त्यां देशी इसाई आणि आपल्या युरोपियबंधू यांजमध्ये दुजाभाव आणि भेद असा एक निराळाच मार्ग काढून दिला आहे. हिंदुस्थानांतील देशी इसाई ज्यांना नेटिव्ह क्रिश्चियन असें ह्मणतात यांच्याहून ज्यास्त सुदैवीं असें त्यांचे स्वधर्मीयबंधू जे युरोपांत जन्मले ते नेटिव्ह क्रिश्चियनाला तुच्छ समजतात. (इतकेच नव्हे तर या परस्परांच्या धर्मसंस्काराच्यासाठीं चर्च (गिरजा) मध्ये जागा सुद्धां निरनिराळ्या असतात.)

इस्लामी धर्मांतील आणखी एक औदार्य असें आहे कीं, त्यांच्यांत धर्मासंबंधीं आपसांत, मुद्दाम असा कोणताच निराळा उच्च ह्मणविणारा पंथ अथवा भेद नाहीं प्रत्येक मुसलमान सर्व धार्मिक संस्कार करूं शकतो.

आजसुद्धां जगांत या सुधारणेच्या काळांत जातींत उच्च नीच असा द्वेषभाव प्रचलित आहे. शिवाय असें वरेंच देश आणि समाज आहेत कीं, जे स्वतःला अति उत्कृष्ट समजून दुसऱ्याला तुच्छ समजतात. उदाहरणार्थ युरोपांतील लोक एशिया खंडांतील लोकांना तिरस्कारयुक्त मुद्देनें पाहतात तसेंच दुसरे असे कीं, हिंदुस्थानांत आपण पाहतों कीं अस्पृश्यांना तुच्छ आणि धिःकारयुक्त समजतात. फक्त इस्लामी धर्मांतच ह्या द्वेषभावाचा समूळ नायनाट झालेला आहे. आणि सर्वजण भाऊबंधू असून एकाच स्थितींतले आहेत असें समजतात. ह्याचें मुख्य कारण ह्मटलें ह्मणजे इस्लामी धर्मांतील उपदेश, महत्व, व गुणधर्म मोठे असाधारण व अपूर्व आहे.

—❀() विद्येचे महत्व ()❀—

—:0:—

“सन्माननीय श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद यांनी एक हदीस फर्माविली असून तिचे स्फुटीकरण त्यांच्या एका सहाबी हजरत अबदुल्ला विन अब्बास यांनी केले आहे की, “जो अहोरात्र जाग्रण करून ईश्वरस्तुति करण्यांत तल्लीन होऊन राहतो त्याच्यापेक्षा फक्त रात्री थोडाच वेळ जो विद्वान कांहीं विद्या शिकतो, शिकवितो, ज्ञान संपादितो किंवा ग्रंथ रचतो हे अधिक उत्कृष्ट आहे.” (दारमी)

डॉक्टर सिंघकर साहेबाने लिहिले आहे की इलेम रजालवर मुसलमान लोक जितका गर्व करू शकतील तितका थोडाच आहे. व त्यांचे तसे करणे वाजवी आहे. कारण आज पावेतो मुसलमानांखेरीज कोणताच समाज झाला नाही की, ज्याने मुसलमानांप्रमाणे वारा शतकेपर्यंतचे विद्वानांची चरित्रे लिहिली आहेत. आह्याला आज सुद्धा सुप्रसिद्ध पांचलक्ष विद्वानांचा उल्लेख त्यांच्या ग्रंथावरून सांपडतो. (मुसद्दसे हालीं)

श्रेष्ठ पैगंबराच्या पुर्वी जे लोक लढाईत पाडाव करून धरले जात त्यांना गुलाम करून विकून टाकीत असत आणि हीच चाल श्रेष्ठ पैगंबराच्या वेळी सुद्धा अस्तित्वात होती. पण श्रेष्ठ पैगंबरांनी अशा लोकांची सुद्धा योगता वाढवून दिली. त्या पाडाव करून धरून आणलेल्या लोकांत जे लोक विद्वान असत त्यांच्याकडे प्रत्येकीं दाहा दाहा इसमास कांहीं नियमित मुदती पर्यंत विद्या शिकविण्याचे काम देऊन पुढे त्यांची सुटका करून दिली जात असे. ज्या मुदती पर्यंत हे विद्वान लोक शिक्षण देत तो पर्यंत श्रेष्ठ पैगंबरांची मुसलमानांना आज्ञा

असें कीं, त्या लोकांशीं चांगलें वर्तन ठेऊन त्यांना आपल्या पेश्यां चांगलें अन्न पोटभर जेऊं घालावें. म्हणून मुसलमान लोक श्रेष्ठ पैगंबराच्या आज्ञे प्रमाणेंच त्यांच्याशीं वागत. पुढें त्या लोकांची सुटका होई व ते आपल्या समाजांत परत जात तेव्हां ते लोक मुसलमानांची मोठी प्रशंसा करून, म्हणूं लागत कीं, “मुसलमान लोक निवळ साधे अन्न खात, व कधीकधी तर ते लोक उपाशी सुद्धां राहत पण आह्मांस चांगले अन्न देऊन आह्मांस पोटभर जेऊं घालीत.” व ज्यांना खंडणी देण्याची ऐपत नसे त्यांना उपाकारादाखल तसेंच सोडून देत व जे लोक खंडणी देऊं शकत त्यांच्या पासून खंडणी घेऊन त्यांना सोडून देत पण कोणलाच गुलाम करून आपले पाशी मुळींच ठेवित नसत.” इतकें करून सुद्धां त्यावेळीं देशांतून गुलामगिरीचा व्यापार नाहीसा झाला नाहीं. तथापि प्रथमतः श्रेष्ठ पैगंबरांनैव जगांतून गुलामगिरी नाहींशीं करण्याचा प्रयत्न केला.

तसेंच श्रेष्ठ पैगंबराचे दुसरे खलीफा हजरत उमर फारूके आजम यांनीं आपल्या गुलामाशीं कसें स्तुत्य वर्तन केलें, हें खालील हकिकतीवरून सहज ध्यानीं येईल. जेव्हां बैतुलमुकद्दस (जेरुशलेम) मुसलमानांच्या कवड्यांत आले, तेव्हां तेथील इसाई लोकांनीं मुसलमान लोकांना अशी अट घातली होती कीं, जो पर्यंत मुसलमानांचा खलिफा जेरुशलेम शहरास येणार नाहीं तो पर्यंत आह्मी तह करण्यास तयार नाहीं. म्हणून हजरत उमरला मकेहून तेथें जावें लागतें. हे खलिफा एवढ्या मोठ्या सलतनतीचे वैभवशालीं वादशाहा असून सुद्धां त्यांचे समागमे न मोटेले लष्कर ना मोठासा डामडौल, तर फक्त थोडेशे निवडक शिपाई, आपला एक उंट आणि एक गुलाम या लनहाशा लवाजम्यासह ते मकेहून निघाले. दररोज त्यांना जितका

कांहीं प्रवास करावा लागे, त्यांत अर्ध्या प्रवासांत आपण स्वतः उंटावर वसत व बाकीच्या अर्ध्या प्रवासांत आपल्या गुलामास उंटावर वसवीत आणि आपण स्वतः पार्यां चालत. जेव्हां हजरत उमर हे जेरुशलेम शहरांत शिरत होते, तेव्हां उंटावर वसण्याची पाळी त्यांच्या गुलामाची होती; ह्मणून त्यांचा गुलाम उंटावर बसलेला होता. आणि खलिफा हजरत उमर हे आपल्या हातांत उंटाची दोरी धरून पार्यां चालले होते व आंगांत नेहमीं प्रमाणें थिगळें लावलेले कपडे घातलेले होते अशा स्थितींत ते वेशींतून शहरांत शिरतांना तेथील ईसाई लोकांनी सफिलीवरून व जमिनीवरून हा खलिफाच्या रहणीचा देखावा पाहून मोठें विस्मित होऊन त्याठिकाणीं असलेल्या मुसलमान सरदारांना ते लोक विचारूं लागले कीं, तुमचा बादशाह कोणता आहे? जेव्हां त्या ईसाई लोकांना समजले कीं, खलिफा आपल्या हातांत उंटाची दोरी धरून पार्यां चालत आहे आणि त्यांचा गुलाम उंटावर वसलेला आहे तेव्हां तर त्यांच्या कौतुकास पारावार उरला नाही; हा आहे तो, श्रेष्ठ पैगंबरांनीं शिकविलेला सारखेपणाचा धडा, कीं, ज्या धर्मांत मालक आणि गुलाम यांचा सारखाच दर्जा आहे. यागोष्टीची साक्ष वन्याच गुरोपियान इतिहासकारांनीं सुद्धा दिली आहे.

हिंदुस्थानांत तर एकेकाळीं गुलाम घराणें दिल्लीच्या तत्कावर राज्य करित होते, हें कोणस माहित नाही. असें नाही आणि इस्लामी धर्मांत प्रत्येकजण आपल्या योगते नुसार आपला दर्जा वाटिल तसा वाढवूं शकतो. हे ह्या दृष्टांतावरून स्पष्ट झाले कभिज्यास्त, लहानथोर, असा इस्लामी धर्मांत मुळांच भेद आणि दुजाभाव नाही.

ह्याच हजरत उमरला जेव्हां इस्लामी धर्माच्या श्रेष्ठ पैगंबराच्या दास्यत्वाची भूषणदायक माला गळ्यांत घालण्याचें अग्रगण्यस्थान

प्राप्त झालें तेव्हां हेच हजरत उमर पुढें त्या अति श्रेष्ठ पैगंबराच्या सहवासांत राहून असैं कांहीं इस्लामी सेवक व निस्सीम भक्त निपजले कीं, त्यांचें फळ या लोकांचे प्रथमतःच त्यांना दुसऱ्या खलिफाचे भूषण-दायक पद मिळालें. हेच हजरत उमर इतके कांहीं विद्वान, राज्य-कारस्थानी, आणि शूर व न्यायी होते की, ज्या गोष्टीं वऱ्याच नामांकित व्यक्तींत सांपडतात त्या सर्व ह्या एका व्यक्तींत वसत होत्या, ह्मणूनच त्यांचें नांव राज्य कारस्थानी लोकांच्या यादींत अग्रगण्य सांपडते. ह्याच खलिफाची फक्त साडेसाहा वर्षांच्या थोड्या दिवसाची कारकीर्द अतिशय सुखावह शांत, न्यायी असून मोठ्या उर्जितकालास जाऊन पोहोचली, ह्मणूनच मोठमोठ्या प्रसिद्ध इतिहासकारांनी त्यांचा गौरव केला आहे. हेच हजरत उमरकल्कीपुराणांत श्रीकृष्ण माहाराजांनीं फरमाविल्याप्रमाणें ह्या श्रेष्ठ अवताराच्या चार मित्रां पैकीं एक आहेत व त्यांनींच त्या अवताराच्या धर्माचा प्रसार केला

ह्याच हजरत उमर फारूक खलिफा (उमरदी ग्रेट) च्या कारकीर्दीतील कांहीं ठळक गोष्टींचा येथें थोडासा उल्लेख केल्यास त्या फारच मनोरंजक, बोधप्रद असून त्या जिज्ञासु वाचकांस अप्रतीम मनोबोधक वाटतील.

हजरत उमर जेव्हां दुसरें खलिफा निवडले गेलें त्यावेळीं त्यांच्या ताब्यांत वराच मोठा सुलूख होता तरी पण त्यांनीं पुढें आपल्या थोड्यादिवसाच्या कारकीर्दींत इजिप्त आणि इराण व पालिस्तान सारखी मोठमोठाली राज्ये हस्तगत करून आपल्या राज्यास जोडिली. ह्यामुळें त्यांना लहानसहान कामें सुद्धां करण्यास वेळ कसा फावत होता ह्याचेच मोठें आश्चर्य वाटते. यांच्या कारकीर्दींत ज्या लहानमोठ्या सुधारणा आणि घडामोडी झाल्या तशा पुढें कथितकथि एक शतक पर्यंत झाल्या नाहीत. तसेंच त्यांना आपल्या

रयतेचा ऐषआराम, सुख, आरोग्य आणि बढतीची कितपत काळजी होती हें खालील वृत्तांतांवरून सहज ध्यानीं येईल.

एके समयीं एक मुसाफर लोकांचा मोठा काफला मदिना येथे आला आणि तो काफला शहरा वाहेर उतरला. हें समजतांच उमर फारूक रात्रीच्यावेळीं त्यांच्या संरक्षणार्थ आपण स्वतः चौकीदारी करण्यास गेले. गप्त करित असतां त्यांना एकीकडून रडण्याचा आवाज ऐकूं आला ह्मणून तिकडे जाऊन पाहिलें असतां एक लहानसें मूल आपल्या आईच्या ओटींत रडत आहे. त्यांनीं त्या बाळाच्या आईस मुलास विनाकारण न रडूं देण्याविषयीं सक्त ताकीद देऊन दुसरें बाजूकडे गेले. पुन्हां फिरतां फिरतां तसेंच त्याच बाजूला थोड्यावेळानें आले तर तें मूल तसेंच रडत होते, ह्मणून त्यांनीं त्या बाईला पुन्हां ह्मटले कीं, तूं मोठी निर्दय आणि कठोर अशी बाई आहे. त्या बाईनें उत्तर दिले कीं, तुम्ही माझेवर विनाकारण कांवरें रागावतां ? खरी गोष्ट विचारित असल्यास येथील खलिफा उमर हाच मोठा कठोर आहे. कारण त्याचा असा हुकूम आहे कीं, जो पर्यंत मूल आपले आईचें दूध पिणें सोडणार नाही तो पर्यंत त्या मुलाला सरकारांतून पगार मिळणार नाही ह्मणून मी आपल्या मुलाचें दूध पिणें सोडवित आहे. कारण जर त्यानें दूध पिणें लौकर सोडलें तरच त्याला सरकारांतून पगार मिळूं लागेल. त्या बाईला हें काय माहित होते कीं, ती ज्यांच्याशी रागावून सांगत आहे ते हेच हजरत उमर खलिफा होतें. हे दृश्यानें हजरत उमरच्या मनाला वराच जबर धक्का बसला. तेथून परत आल्यावर दुसऱ्याच दिवशीं त्यांनीं आपल्या राज्यांत हुकूम जारी करून दिला कीं, ज्या दिवशीं मूल जन्मेल त्याच दिवसापासून सरकारांतून त्याचा पगार सुरू होईल.

तसेंच एके समयीं हजरत उमर रात्रीं गप्त करित असतां एक बधू आपल्या डेऱ्यापुढें जमिनीवर बसला होता. हजरत उमर सुद्धां त्याच्या पारीं जाऊन बसले. इकडच्या तिकडच्या गोष्टी करित असतां त्या बधूच्या डेऱ्यांतून रडणें एकूँ आले ह्मणून हजरत उमरनीं त्या बधूला विचारले कीं, डेऱ्यांत कोण रडत आहे तेव्हां तो बधू ह्मणूं लागला कीं, माझ्या बायकोच्या पोटांत मूल ^{जन्मसमयान्याचे दुःख} जन्मसमयान्याचे दुःख होत आहे त्यामुळें ती रडत आहे व ती डेऱ्यांत एकटीच आहे आणि या अहोरात्री तिच्या सुत्रे करितां दुसरी वाई मिळणें कठीण. हें ऐकून हजरत उमर तेशून उठून तसेंच आपले घरीं गेले. आणि आपले समागमे आपल्या स्त्रीस घेऊन त्या बधूच्या घरीं दाखल झाले आणि बधूची परवानगी घेऊन आपल्या स्त्रीस त्या वाईच्या सुत्रे साठीं डेऱ्यांत पाठविलें. थोड्यावेळानंतर त्या बधूच्या बायकोस मूल झाले, डेऱ्यांतून हजरत उमरच्या पत्नीनें सांगितलें कीं “ अहो! अमिरूलमोमिनीन तुम्ही आपल्या मित्राचें अभिनंदन करा कीं, त्याच्या स्त्रीस मूल झाले.” जेव्हां त्या बधूला समजले कीं, हे मदत करणारें खुद अमिरूलमोमिनीन ह्मणजे खलिफा हजरत उमर आहेत तेव्हां तो भयानें गर्भगळीत झाला. हें पाहून हजरत उमरनीं त्याचें शांतवण करून त्यास सांगितले कीं, भिण्याचें मुळांच कांहीं कारण नाहीं. तुम्ही उद्या सकाळीं दरवारी हाजर व्हा ह्मणजे तुमच्या नवजन्म बालकाचा पगार ठरवून दिला जाईल. व तेशून हजरत उमर आपल्या पत्नीसह आपल्या घरास परत आले. हें पहा इस्लामी धर्मां बालसंगोपणाचा कसा प्रतिपाल केला ! मुलगा असो अथवा मुलगी असो जन्मतांच तत्काल त्या नवजन्म बालकाचा पगार सुरू करून दिला जात असें. ह्यामुळें अनायासें बालहत्या बंद झाली.

एके प्रसंगी हजरत उमर रात्रीं गप्त करण्यास निघाले असतां मदिन्याहून तीन मैलाच्या अंतरावर “ सरार ” ह्मणून एक ठिकाण

आइं तेयें पोहोंचल्यानंतर त्यांना असें दिसलें कीं, एक वाई आपल्या झोपडींमध्ये स्वयंपाक करित बसली आहे. आणि तिची लहान लहान मुलें तिच्या शेजारीं रडत बसलीं आहेत. ह्मणून हजरत उमर त्या झोपडीं पार्शीं गेले आणि त्या वाईला मुलांच्या रडण्याचें कारण विचारूं लागलें त्यावाईनें सांगितलें कीं, ह्या मुलांना सांजापासून खाण्यास कांहींच मिळाले नाही. आणि माझ्या घरांत त्यांच्या खाण्यासाठीं मुलींच कांहीं नाही; ह्मणून ते अन्नासाठीं रडत आहेत, आणि त्यांच्या शांतवणासाठीं एका भांड्यांत पाणी घालून चूलीवर ठेऊन दिलें आहे. भांड्यांत अन्न शिजत आहे अशी त्यांची समजूत करित आहे. तदनंतर तत्काल हजरत उमर मदिन्यांत येऊन वैतुलमाल जो गोर गरिवांसाठीं मुद्दाम ठेविलेला होता त्यांतून आपल्यास जितकें कांहीं खाण्याचें सामान उचलतां येईल तितकें स्वतः घेऊन त्या वाईच्या झोपडीवर पुन्हां परत आले आणि तिच्या स्वार्थीन करून लागलीच त्यांच्या खाण्यासाठीं अन्न शिजऊन त्या सर्वांना जेऊं घातलें. त्या वाईनें आशिर्वाद देऊन ह्मटलें ईश्वर तुमचें कल्याण करो. जर खरी गोष्ट विचारित असाल तर मी खरें सांगें कीं, अभिरूठ मोमितीन (खलिफा) तुम्हीं व्हावयास पाहिजे होतें. पण लोकांनीं उमरला विनाकारण खलिफा निवडून मोठीं चूक केली.

ह्याच हजरत उमरचा दररोजचा दस्तुर होता कीं, लढाईवर जे शिपायी जात व तेथून ते शिपायीमदिन्यांतील आपले नातलगांस जी पत्रें पाठवित ती पत्रें त्या त्या शिपायांच्या नातलगांस स्वतःहजरत उमर त्यांच्या घरोघरीं जाऊन वाटून देत व त्यांना त्या पत्रांचीं उत्तरें लिहून ठेवण्यास सांगत व पुन्हां दुसऱ्या दिवशीं त्यांची उत्तरें एकत्र जमा करून डाक रानर मार्फत त्या शिपायांना परत पाठवून देत. यदाकदाचित कोणास लिहिणें येत नसेल तर त्यांच्या पत्रांनीं उत्तरें तेंचें बसून ते लिहून सुद्धां देत.

हजरत उमर हें शामदेशांतील जेरुशलेम शहरांतून मक्केस जाण्यास परत फिरले असतां कूफा नांवाच्या प्रांताच्या एका जिल्ह्यांतील एका गांवांत त्यांनीं एक तंबू पाहिला आपल्या स्वारीवरून उतरून डेव्याकडे गेले तेथे एक ह्यातारी दृष्टीस पडली. तिला विचारले तुला उमरचा कांहीं वृत्तांत माहित आहे काय ? तिनें उत्तर दिलें होय तो शामांतून रवाना झाला आहे पण ईश्वर त्याचा नाश करे कारण न्याय्या कडून आज तागायत मला मुळींच कांहीं भिळालें नाहीं. त्यावर हजरत उमरनीं सांगितलें कीं, इतक्या लांब अंतरावरचें हाल त्याला कसें कळू शकतील तिनें ह्मटलें जर त्याला आपल्या रयतेचा वृत्तांत कळत नाहीं. तर तो खिलाफतीच्या तक्तावर कशा करितां बसला ? हे ऐकून हजरत उमरचें मनांत मोठा धक्का बसला. व डोळ्यांतून दुःखाश्रू निघूं लागून ते रडूं लागले. आणि राजधानींत पोहोचल्यानंतर सदरहू ह्यातारीच्या खाण्यापिण्याची व्यवस्था लाऊन दिली. व पुढें अशा प्रकारचें निराश्रित लोकांची नेहमी काळजी वाळगित अस्त.

आध्यात्म द्वि ब्रा.

दोषनिवारक संग्रह

—:इस्लामी धर्माचा विस्तार:—

—:०:—

इस्लामी धर्माचा अल्पकाळांत विस्तार अतित्वरेनें झाला आणि अशी अप्रतिम व भव्यपणाची वृद्धि होत आहे हे पाहून बहूतेकांचा अज्ञान पणामुळे असा गैरसमज झालेला आहे कीं, “ इस्लामी धर्माचा प्रसार निव्वळ तरवारीच्या जोरावर झाला आहे. ” तरी ह्या त्यांच्या अज्ञानपणाच्या गैरसमजूतीमुळे किंवा दुराग्रहामुळे त्यांना वाटत असेल कीं, ह्या वरील वाक्याच्या उपयोगानें कदाचित इस्लामी धर्माच्या शुद्ध पणावर कांहीं कलंक लागेल, व त्यांत कांहीं उणेपणा येईल करितां या वाक्याचा इस्लामी धर्मावर काय परिणाम होतो, हे आपण पाहूं.

प्रत्येक न्यायी व सृज अशा इसमानें आपल्या अति थोर मनानें खालील गोष्टींचा विचार केल्यास त्याचा उलगडा आपोआप पूर्णपणें होईल.

(१) अशा प्रकारचा भ्रम, दुराग्रह आणि मत्सर करणाऱ्यांना एक तर इस्लामी धर्माच्या इतिहासाची मुळींच माहिती नाही, किंवा ज्या कारणांमुळे समाजाची एकी जुळलेली असते आणि ज्या कारणांवर वाढ आणि घट अवलंबून असते ह्यांचे त्यांना ज्ञान नसते.

(२) तसेंच सत्य गोष्टी समजण्यांत प्रत्येकाची समज शक्ति कमीजास्त प्रमाणांत असते, ह्याचें सुद्धां त्यांना ज्ञान नसते.

(३) ईश्वराची शक्ति कोणत्याही गोष्टीचा उत्कर्ष व विस्तार करण्यांत आणि मुलूख हस्तगत करविण्यांत किती परिपूर्ण आहे याचें त्यांना ज्ञान नसतें, असें समजते.

ह्मणून असा अज्ञान मनुष्य जो इस्लामी धर्मावर दुराग्रहानें विरोध करितो तो स्वतःच अज्ञानाच्या अंधःकाराच्या खोल महासागरांत पडून तो तिरस्काराच्या चिन्हाचाच फक्त द्वेशी बनला आहे इतकेच नव्हे तर त्याची स्थिति याहून सुद्धां जास्त निष्ठुरतेस पात्र आहे असें समजतें.

तसेंच कित्येकांचा तर अज्ञानाच्या भ्रमामुळे असा सुद्धां गैरसमज झालेला दिसतो कीं, इस्लामी धर्माचीं पुस्तकें वाचल्यानें आपला धर्म भ्रष्ट होतो कीं काय ? तरी या करितां त्यांनीं त्यांच्याच जाती वांधवांतील कांहीं निपक्षपाती विद्वानांनीं इस्लामी धर्मासंबंधीं लिहिलेलीं पुस्तकें आणि इतिहास वाचले असते, तर असें उगदार काढण्याचें त्यांना धाडस झाले नसतें. पण उलट त्यांचा खात्री झाली असती कीं, मुसलमानांनीं आपल्या धर्म प्रसारा प्रित्यर्थ कधींच आज पावेतो जुलूम केला नाही किंवा तरवार हाती धरली नाही. हे थोडेसे ज्ञान खर्च घातलें असतें तर त्यांना सहज समजतें. असतें खुद्द हिंदुस्थानांतच सशसरी सात आठ शतकें इस्लामी वादशाही होती हें कोणास माहित नाही असें नाही. तेव्हां जर कोणास (हिंदूंना) जवरीनें मुसलमान बनविण्याचें थोडेसे प्रयत्न केलें असते, तर हिंदुस्थानांत जी आज सात कोटी इस्लामी लोकसंख्या आहे, त्या एवजीं सर्वच हिंदुस्थान निव्वळ इस्लामी बनला असता आज सुद्धां बरेच देश असें आहेत कीं, जेथें इस्लामीच आवादी आहे जसें:- अरबस्थान ईराण आणि अफगाणिस्थान वगैरे

पुढें ज्यांना इस्लामी धर्माच्या उत्कर्षा संबंधानें ज्यास्त ज्ञान प्राप्त करून घेण्याची उत्सुकता आहे त्यांनीं, ज्या निरनिराळ्या धर्माच्या ग्रंथकारांनीं इस्लामी धर्माच्या प्रसारावर जीं पुस्तकें लिहिली आहेत, ती वाचली असतां, त्यांना इस्लामी धर्माच्या वाढीचें खरें गुह्य समजेल तरी पण येथें वाचकांच्या करमणूकीसाठीं हिंदू आणि ईसाई वगैरे धर्मांतील कांहीं विद्वान इतिहासकारांनीं इस्लामी धर्माच्या सत्यावद्दल जें उद्गार काढून साविती करून दिली त्याचा थोडक्यांत खुलासा केल्यास अयुक्तिक होणार नाही.

सुप्रसिद्ध ग्रंथकार मिस्टर जॉन ड्युनपोर्ट साहेब लिहितात, “कीं, कुराणी धर्म व त्याचे शिक्षणाचा प्रसार तरवारीच्या साहित्यानें वाढला असें ह्मणणें निव्वळ चुकीचे आहे. कारण प्रत्येक निःपक्षपाती इसम थोडासा विचार करून सहज समजूं शकतो कीं, हजरत महमंद यांचा धर्म असा कांहीं होता कीं त्यांत मनुष्य बली व कत्तली या ऐवजीं प्रार्थना (नमाज) आणि दान धर्म (जकात) यांनांच प्राधान्य दिलें आहे. आणि नेहमींचे भांडण व दंगे धोपे यांच्या ऐवजीं शुद्ध वर्तन आणि प्रेम यांची प्रस्थापना झाली होती. ह्मणून हींच मूळ कारणें इस्लामी धर्माच्या विस्ताराचीं आणि उत्कर्षाचीं आहेत. वास्तविक पाहतां हा धर्म पूर्वेकडील लोकांना खरोखरच देणगी होती.”

वरील उल्लेखावरून स्पष्टपणें कळतें कीं, जर कोणा एका परधर्मीय न्यायी अशा इसमानें आपल्या ज्ञानाला इतिहासावरून वाढविलें आणि त्यांतल्या त्यांत त्यानें मत्सर आणि बालपणांत ऐकलेल्या ज्ञानाचे मिश्रण होऊं न दिलें तर त्याला स्पष्टपणें कबूल करावे लागते कीं, विरोधी आणि मत्सरी लोकांनीं इस्लामी धर्माच्या प्रसारावर विचार करण्यांत निःपक्षपातानें; प्रामाणिकपणें ज्ञान खर्ची करून न्यायाचें कार्य केलें नाही.

(३) ईश्वराची शक्ति कोणत्याही गोष्टीचा उत्कर्ष व विस्तार करण्यांत आणि मुलूख हस्तगत करविण्यांत किती परिपूर्ण आहे याचें त्यांना ज्ञान नसतें, असें समजते.

ह्मणून असा अज्ञान मनुष्य जो इस्लामी धर्मावर दुराग्रहानें विरोध करितो तो स्वतःच अज्ञानाच्या अंधःकाराच्या खोल महासागरांत पडून तो तिरस्काराच्या चिन्हाचाच फक्त द्वेशी बनला आहे इतकेच नव्हे तर त्याची स्थिति याहून सुद्धां जास्त निष्ठुरतेस पात्र आहे असें समजतें.

तसेंच कित्येकांचा तर अज्ञानाच्या भ्रमामुळें असा सुद्धां गैरसमज झालेला दिसतो कीं, इस्लामी धर्माचीं पुस्तकें वाचल्यानें आपला धर्म भ्रष्ट होतो कीं काय ? तरी या करितां त्यांनीं त्यांच्याच जाती बांधवांतील कांहीं निपक्षपाती विद्वानांनीं इस्लामी धर्मासंबंधीं लिहिलेलीं पुस्तकें आणि इतिहास वाचले असते, तर असें उद्गार काढण्याचें त्यांना धाडस झाले नसतें. पण उलट त्यांचा खात्री झाली असती कीं, मुसलमानांनीं आपल्या धर्म प्रसारा प्रित्यर्थ कधींच आज पावेतो जुलूम केला नाही किंवा तरवार हाती धरली नाही. हे थोडेसे ज्ञान खर्च घातलें असतें तर त्यांना सहज समजतें. असतें खुद्द हिंदुस्थानांतच सरासरी सात आठ शतकें इस्लामी वादशाही होती हें कोणास माहित नाही असें नाही. तेव्हां जर कोणास (हिंदूंना) जवरीनें मुसलमान बनविण्याचें थोडेसे प्रयत्न केलें असते, तर हिंदुस्थानांत जी आज सात कोटी इस्लामी लोकसंख्या आहे, त्या एवजीं सर्वच हिंदुस्थान निव्वळ इस्लामी बनला असता आज सुद्धां बरेच देश असें आहेत कीं, जेथें इस्लामीच आवादी आहे जसें:- अरबस्थान ईराण आणि अफगाणिस्थान वगैरे

पुढें ज्यांना इस्लामी धर्माच्या उत्कर्षा संबंधानें ज्यास्त ज्ञान प्राप्त करून घेण्याची उत्सुकता आहे त्यांनीं, ज्या निरनिराळ्या धर्माच्या ग्रंथकारांनीं इस्लामी धर्माच्या प्रसारावर जीं पुस्तकें लिहिली आहेत, ती वाचली असतां, त्यांना इस्लामी धर्माच्या वाढीचें खरें गुह्य समजेल तरी पण येथें वाचकांच्या करमणूकीसाठीं हिंदू आणि ईसाई वगैरे धर्मातील कांहीं विद्वान इतिहासकारांनीं इस्लामी धर्माच्या सत्यावद्दल जें उद्गार काढून साविती करून दिली त्याचा थोडक्यांत खुलासा केल्यास अयुक्तिक होणार नाही.

सुप्रसिद्ध ग्रंथकार मिस्टर जॉन ड्युनपोर्ट साहेब लिहितात, “कीं, कुराणी धर्म व त्याचे शिक्षणाचा प्रसार तरवारीच्या साहित्यानें वाढला असें ह्मणणें निव्वळ चुकीचे आहे. कारण प्रत्येक निःपक्षपाती इसम थोडासा विचार करून सहज समजू शकतो कीं, हजरत महमंद यांचा धर्म असा कांहीं होता कीं त्यांत मनुष्य बली व कत्तली या ऐवजीं प्रार्थना (नमाज) आणि दान धर्म (जकात) यांनाच प्राधान्य दिलें आहे. आणि नेहमींचे भांडण व दंगे धोपे यांच्या ऐवजीं शुद्ध वर्तन आणि प्रेम यांची प्रस्थापना झाली होती. ह्मणून हींच मूल कारणें इस्लामी धर्माच्या विस्ताराचीं आणि उत्कर्षाचीं आहेत. वास्तविक पाहतां हा धर्म पूर्वेकडील लोकांना खरोखरच देणगी होती.”

वरील उल्लेखावरून स्पष्टपणें कळतें कीं, जर कोणा एका परधर्मीय न्यायी अशा इसमानें आपल्या ज्ञानाला इतिहासावरून वाढविलें आणि त्यांतल्या त्यांत त्यानें मत्सर आणि बालपणांत ऐकलेल्या ज्ञानाचे मिश्रण होऊं न दिलें तर त्याला स्पष्टपणें कबूल करावे लागते कीं, विरोधी आणि मत्सरी लोकांनीं इस्लामी धर्माच्या प्रसारावर विचार करण्यांत निःपक्षपातानें; प्रामाणिकपणें ज्ञान खर्ची करून न्यायाचें कार्य केलें नाही.

त्यांचे धर्म संस्कार करण्यास मोकळे सोडून देत असत. मुसलमानांचे अंकित झालेल्या ईसाई धर्मातील लोकांनी त्या विजयी मुसलमान लोकांच्या धर्माचा अंगिकार केला, इतकंच नव्हे, तर पुढे सरते शेवटी त्यांच्या भाषेचा सुद्धा त्यांनी अंगिकार केला. याचें मुख्य कारण ह्या ह्ये ह्यणजे आपल्या ईसाई धर्मातील सरदारांपेक्षा हे नवीन आलेले मुसलमान सरदार जास्त शांत, आणि मोठे न्यारीं असे होते. तसेंच त्यांच्या जुन्या ईसाई धर्मापेक्षा हा नवीन इस्लामी धर्म त्यांना जास्त सत्य आणि साधा असा आढळला. इतिहासावरून सर्व्ही असें शावित हेतें कीं, "जगांतील कोणताच धर्म तरवारीच्या जोरावर विस्तार पावत नाही." ज्या काळीं ईसाई लोकांनी तरवारीच्या वळानें अरबापासून स्पेन देश जिंकला त्यावेळीं तेथील अंकित झालेल्या मुसलमानांनी मृत्युला वळी पडणें, आणि देश त्याग करणें पत करले पण आपला धर्म सोडला नाही. इस्लामी धर्माचा प्रसार तर निव्वळ सदुपदेश, सार्थी राहणी, सद्गुण आणि वकतृत्वाच्या भाषणांनीं वृद्धीगत झाला. आणि ह्याच कारणांमुळे मोगल व तारतरी ह्यांनी इस्लामी धर्माचा अंगिकार केला.

पुढे इतिहासकार रॉवर्टस आपल्या चार्लिस पंचममध्ये लिहितों कीं, :- "मुसलमानांच्या धर्म प्रसाराच्या उत्सुकते बरोबर निःपक्षपात आणि न्याय सुद्धा सामील होता. एकीकडे तर ते आपल्या पैगंबराच्या धर्माचा प्रसार करित व दुसरीकडे जे लोक त्यांचा धर्म स्वीकारित नसत त्यांना त्यांच्याच जुन्या धर्मावर कायम राहूं देत."

तसेंच मेशू आपल्या ग्रंथांतील धर्मयुद्धा (Crusade) च्या वर्णनांत लिहितों कीं, "ज्या वेळीं हजरत उमरनी (खलिफा दुव्यम) वैतुल मुकद्दम (जेरुशलेम) जिंकलें, त्यावेळीं त्यांनी ईसाई लोकांचा मुळीच

छळ केला नाही व पुढे कांहीं शतकानंतर जेव्हां ईसाई लोकांनी ह्याच शहरास मुसलमानांपासून परत घेतले तेव्हां त्यांनी मुसलमानांची मोठ्या निर्दयतेने कत्तल उडविली, आणि यहुद्यांना जाळून टाकले ”

पुन्हां फ्रेंच डॉक्टर गुस्तावलीवान यांनी याच जेरुशलेंमच्या जया संबंधी लिहिले आहे की, “वैतुल मुकद्दसच्या जयाचे समयी हजरत उमरचे सद्गुण व औदार्य शायित करतात की, मुलुख हस्तगत करणारे इस्लामी लोक आपल्या अंकित झालेल्या लोकांशी अती नम्र वर्तन करित होते. पुढे ईसाई लोकांनी ह्याच शहरास कांहीं शतकानंतर हस्तगत केले तेव्हां त्यांनी जें वर्तन केले त्याची तुलना केल्यास मोठे कौतुक वाटते. इस्लामी दुयम खलीफा हजरत उमर हे फारच थोड्या लोकांनिशी या शहरांत दाखल झाले होते. त्यांनी ‘सफरुनिस बतरीक’ (ईसाई लोकांचे धर्माध्यक्ष व सरदाराचे नांव आहे.) याला सुद्धा शहरांत आपले समागमें दर्शनास चालण्यासाठीं विनंती केली होती. ह्या प्रसंगी प्रथमतःच हजरत उमरनी शहरांतील लोकांची मालमत्ता, व त्यांच्या धर्मस्थळांचें कोणत्याही प्रकारें अपमान न व्हावा व तसेंच ईसाई लोकांच्या गिरजा (चर्च) मध्ये मुसलमानांना प्रार्थना करण्याचा मुळींच हक्क नाही अशा प्रकारची खबरदारी घेऊन तेथे द्वाही फिरवून हमी घेतली होती. याच प्रमाणें हजरत उमरच्या सेनापती उमरुबिन अल आस याने जेव्हां इजिप्त (मिसर) काबिज केला तेव्हां त्याने त्या देशांतील रहिवाशांशी जें नम्र वर्तन केले, ते सुद्धा या पेशां कांहीं कमी नव्हते. त्याने मिसरच्या लोकांना वाणतेच बंधन न घालतां पूर्ण धर्म स्वातंत्र्य पूर्ण न्याय, आणि त्यांच्या मालमत्तेचें संरक्षणाचें पूर्ण हक्क त्यांना दिले जाईल, असें अभिवचन दिले होते. आणि त्याच देशांत मुसलमानांच्या पूर्वी ईसाई धर्माच्या ग्रीकांच्या कादशाहाची अमलदारी होती, त्या ग्रीक लोकांनी कऱ्याच जुलमी आणि कडक अटी घालून मिसरी लोकांपासून जो जबर कर वगूल

केला जात होता: त्या एवजीं मुसलमानांनीं फक्त एक जजिया ह्मणून लहानसा कर त्यांच्याच संरक्षणार्थ घेतला जाईल असें ठरविलें. आणि ही रक्कम फक्त दहा रुपये सालीना होता. ह्या अटीला त्या लोकांनीं तत्काळ सहज कबूल करून घेतलें. आणि ती जजियाची रक्कम सुद्धां पेशगी दाखल जमा करून दिली. त्या ईसाई धर्माच्या ग्रीकच्या कांन्स्टानटाईन बादशाहीच्या सरदारांचा नाना प्रकारचे जुलूम आणि छळ त्या मिसरच्या लोकांना सोसावा लागे तोच आतां मुसलमानांनीं त्यांच्याशीं इतकें कांहीं नम्र वर्तन केलें, त्यामुळें मिसरचे ईसाई लोक मोठ्या मोकळ्या मनानें एका मागून एक इस्लामी धर्माचा अंगिकार करूं लागले. आणि पुढें लौकरच त्यांनीं त्यांची अरबी भाषा सुद्धां स्वीकारली. या सार्थीं मी वारंवार सांगेन कीं, असें अप्रतिम यश तरवारीच्या बळावर मुळींच कधीं प्राप्त होऊं शकत नाहीं. ”

ग्रंथकार सिल साहेब लिहितात कीं, “ इस्लामी धर्म तरवारीच्या जोरावर वाढला असें ह्मणणारे खत्रीत मोठी चूक करतात. आणि ज्या मोगल व तार्तरी लोकांवर मुसलमानांनीं कधीं सैन्य पाठविलें नाहीं त्याच मोगल व तार्तरी लोकांनीं प्रथमतः मुसलमानांच्या खिलाफतीस मोडकळीस आणलें. पण अशा लोकांनीं कां वरें इस्लामी धर्म स्वीकारला ? यावरून तर असें वाटतें कीं, ह्या इस्लामी धर्मांत कांहींतरी विशेष अमानुष शक्ति होती ह्मणूनच तर हे लोक इस्लामी धर्मांत शिरलें. आणि अशा प्रकारें त्या धर्माची भरभराट होत गेली. करितां यावरून असें सिद्ध होते कीं ते लोक इस्लामी धर्मातील खऱ्या औदार्याला मोहीत होऊन मुसलमान बनलें. ”

पुढें एलफिन्स्टन साहेब हें हिंदुस्थानांतील हिंदूना सुद्धां मुसलमानांनीं वाटविल्याचें मुळींच कबूल करित नाहींत. यासार्थीं ते लिहितात कीं, “ म्हुंमूद् गजनवीनें एखाद्या हिंदूला देखील बळजबरीनें

मुसलमान बनविले नाही; आणि त्याने लढाई खेरीज करून हिंदूंच्य, रक्ताने आपली तरवार भ्रष्ट केली नाही. ”

आतां इस्लामी धर्माचा श्रेष्ठ पैगंबर आणि इस्लामी धर्माच्या विस्ताराबद्दल हिंदूस्थानांतील सुप्रसिद्ध अशा कांहीं हिंदू ग्रंथकारांचे दाखले खाली सादर करितों:-

एका जगप्रख्यांत व्यक्तिच्या दृष्टीने इस्लामी धर्म माहात्मा गांधी ता. १७-९-१९२४ इ. रोज बुधवारचा “वाँचे क्रानिकल” नांवाच्या पत्रांतील उतारा.

“ I became more than ever convinced that it was not the sword that won a place for Islam in those days in the scheme of life. It was the rigid simplicity, the utter self-effacement of the Prophet the scrupulous regard for pledges, his intense devotion to his friends, his intrepidity his fearlessness, his absolute trust in God and his own mission. These and not the sword, carried every thing before them and surmounted every obstacle.

पुढे महात्मा गांधी ह्मणतात कीं:- “मुसलमानांचा धर्म असत्य धर्म नाही, करितां हिंदूंनी ह्या सत्य धर्माचा चांगल्या प्रकारे आणि निपक्षपाताने अध्ययन केल्यास ते ह्याशी इतकाच प्रेम करूं लागतील, जितका मी करित आहे. ”

सन्माननीय श्रेष्ठ पैगंबर हजरत महंमद (ज्याचेवर ईश्वराचा अशीर्वाद होवो). हे आपल्या समाजांतील कुरेशी लोकांस व तसेंच आपले नातलगांस ईश्वराच्या अद्वैत्वाबद्दल ह्मणजे ईश्वर एक आहे व